

2823

C. 1930/1704

XVI

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 16 - րդ

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ն. ԵԼԻՋԱՐՈՎ

ԿՈԼԽՈՋԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Յ Ե Վ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

Վ Ե Ր Ե Լ Բ Ը

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТ
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴԻՆ. ԿԵՆՏՐ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶ.
ԽՈՍԿՎԱ. 1930

338.14

Ե-29

6a 1779

26 APR 2013

C.1930/1704
15 JAN 2010

538.14
15+29

Ն. ԵԼԻԶԱՐՈՎ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԿՈՆԽՈԶԱՅԻՆ ԶԱՐԺՈՒՄԸ

Յ Ե Վ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԵԼՔԸ

(Ինք ՎՈՐՈՇԵՑ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XVI ՀԱՄԱ-
ԳՈՒՄԱՐԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍԱՍԻՆ)

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ
1930

30. 496

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԿՄԱՆ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
1929

Թարգմանեց Ս. Հ.

59653.66

Главлит А-72775

Заказ 2122

Тираж 14.000

Книжная ф-ка Центриздата Народов СССР. Москва,
Шлюзовая набережная, 10.

1. ԿՈԼԽՈՋԱՅԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՆԵՐԿԱ ԵՏԱՊԸ

Համ. ԿԿ (բ) XV և XVI համագումարների միջև ընկած շրջանում մեր յերկրի գյուղատնտեսության զարգացման մեջ կատարվեց արմատական, վճռական բեկում: «Խորհրդային Միությունը վոտք կոխեց գյուղի սոցիալիստական ծավալված վերակառուցման և խոշոր սոցիալիստական յերկրագործության շինարարության շրջանը»: * Գյուղական չքավորությունը և միջակ գյուղացիները ուժեղ հեղեղով մտան կոլխոզները, հոժարակամ միացնելով իրենց մանր ու մանրագույն տնտեսությունները խոշոր արտադրողական կոլեկտիվներին: Կոլխոզային շարժումը դարձավ աշխատավոր գյուղացիության բազմամիլիոն զանգվածների իսկական շարժում: Նա սկսեց ընդգրկել Խորհրդային Միության ամբողջ ռայոններ ու շրջաններ:

1928 թ. մեր ամբողջ յերկրում կային 14.800 կոլխոզ, վոր միացնում էին 445 հազար գյուղացիական տնտեսություն: 1929 թվի կեսին կոլխոզների թիվը հասավ 61.000, վոր միացնում էին 1.040 հազար տնտեսություն: 1930 թվի սկզբին կոլխոզների մեջ միացած էին մինչև 3 միլիոն չքավոր-միջակային տնտեսություն: Իսկ 1930 թ. մայիսի 1-ին 82.000 կոլ-

* Համ. ԿԿ (բ) ԿԿ-ի 1929 թ. նոյեմբերյան պլենումի բանաձևից:

խողներում միացած ելին մինչև 6¹/₂ միլիոն չքավոր-
միջակային տնտեսություն, այսինքն — մեր յերկրի
բոլոր գյուղացիական տնտեսությունների մոտ մեկ
քսուորը: Կոլխոզային շարժման այդորինակ թափն
ու. տեմպերը նշանակում են խորհրդային գյուղի վճռա-
կան անցումը իրենց կտրատված, քիչ արտադրող
տնտեսությունների սոցիալիստական վերակառուցման
ուղին, նրանք վկայում են խորհրդային Միության
գյուղատնտեսության զարգացման մեջ կատարված
արժատական բեկումը:

«Այդ բեկումը — ասված է Համ. ԿԿ (Բ) XVI համա-
գումարի՝ «Կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսու-
թյան վերելքի մասին» բանաձևի մեջ — բնորոշվում է
նշանով, վոր առ 1 մայիսի 1930 թվի արտադրող
ընթանների հիմնական հացահատիկային ռայոններում
կուլեկտիվացումը ընդգրկեց գյուղացիական տնտեսու-
թյունների 40—50%, փոխանակ տնտեսությունների
2—3%-ին՝ 1928 թ. վարնանը, իսկ կոլխոզների ցան-
քսագաշտը խՍՀՄ մեջ 1928 թ. վարնան 1,5 միլիոն
հեկտարից բարձրացավ, ինչպես դա նախատեսված
էր Համ. ԿԿ (Բ) Կենտր. Կոմիտեյի հունվարի 5-ի վորոշու-
մով, մինչև 30—35 մլն. հեկտարի 1930 թվի վար-
նանը, չհաշված աշնանացանը: Դրա հետևանքով կոլ-
խոզները սովխոզների հետ միասին արդեն ներկա
1930 թվին կտան հացահատիկների ապրանքային ար-
տադրության հիմնական մասը, մինչդեռ XV հա-
մագումարի և XVI կոնֆերենցիայի շրջանում հացա-
հատիկների ապրանքային արտադրության ճնշող մասը
տալիս էր անհատական գյուղացիական, նույն թվում
և կուլակային տնտեսությունը: Այդպիսով կուսակ-

ցությունը լուծում է գործնականում գյուղատնտե-
սության հիմնական ու դժվարագույն պրոբլեմը —
հացահատիկի պրոբլեմը»:

6¹/₂ միլիոն գյուղացիական տնտեսությունների միա-
ցումը կոլխոզների մեջ նշանակում է, վոր չքավոր-
ներին հետևելով կոլխոզ մտավ և միջակը, վոր մեր
յերկրի հողագործության մեջ կենտրոնական ֆիգուրն է:
Գյուղացիության միջակային զանգվածների զգալի մասը
մի կողմ ծռեց զարգացման կապիտալիստական ուղուց,
վորի վրա նրան սպասում էր և սպասում է քայքա-
յում, աղքատացում և խոշոր կուլակային-կապիտա-
լիստական տնտեսության կողմից կուլ գնալը, ու վճռա-
կանորեն կանգնեց սոցիալիստական ուղու վրա:

Բատրակության և չքավորության յետևից միջակը
ևս գնաց կոլխոզները, գնաց գորեղ հոսանքով, բազմա-
միլիոն զանգվածով: Միջակը շարժվեց դեպի կոլխոզ,
բայց, իհարկե, վոչ այն պատճառով, վոր «նա արդեն
դարձավ գիտակից սոցիալիստ, այլ այն պատճառով վոր
նա տեսավ յելք—իսկ հաճախ այդ յելքի նախադուռը
միայն լադատությունից, տաժանակիր աշխատանքից,
գյուղական դարավոր վայրագությունից» (Մոլոտով):

«Միջակային զանգվածների խոշոր մասը կարևո-
րագույն հացահատիկային շրջաններում, չքավորների
յետևից, հասկացավ խոշոր հասարակական տնտեսու-
թյան առավելությունները, կամովին միանալով կոլ-
խոզների մեջ և կատարելով ցանքսը կուլեկտիվ ար-
տերում, ու անցավ սոցիալիստական ուղին: Դրանով
վոչ միայն տեսականորեն ապացուցված է, այլ և
ստուգված է միլիոնավոր մարդկանց փորձի վրա, վոր
պրոլետարիատի դիկտատուրայի պայմաններում հնա-

րավոր ե անմիջական անցումը՝ յետամնաց, սակավ արտադրող մանր ու մանրագույն անհատական գյուղացիական տնտեսությունից՝ խոշոր, կոլեկտիվ, բարձր արտադրողությամբ տնտեսության»։*

Միջակ գյուղացին նախ և առաջ աշխատավոր ե, վոր դիվային ծանր, չարքաշ աշխատանքով իր գոյության համար միջոց ե հայթայթում։ «Միջակ գյուղացիությունը — ասում եր Վ. Ի. Լենինը — չի պատկանում շահագործողներին, վորովհետև շահ չի ստանում ոտարի աշխատանքից։ Մանր արտադրողների այդպիսի դասակարգը չի կարող տուժել սոցիալիզմից, այլ, ընդհակառակը, շատ ուժեղ չափով շահում ե կապիտալի լծի տապալումից»։**

Բայց միջակը միևնույն ժամանակ և մանր սեփականատեր ե, վոր ունի իր արտադրության միջոցներն ու գործիքները, իր մանր-ապրանքային տնտեսությունը։ Միջակը, իբրև աշխատավոր, կոլտոգների կողմն ե, գյուղատնտեսական սոցիալիստական արտադրության կողմն ե։ Սակայն միջակի «հոգու» մանր-սեփականատիրական մասը յերազում ե իր անհատական տնտեսության վերելքի ու զարգացման, նրա ապրանքայնության ու շահավետության բարձրացման մասին։ Ըստ վորում միջակը, իբրև մանր սեփականատեր և ապրանք արտադրող, դեմ չե և կուլակ դառնալու, դեմ չե իր մանր ապրանքային տնտեսությունը վերածելու խոշոր, շահագործող կուլակային տնտեսության։ Սակայն, կուլակության հասնել վիճակված ե միջակային տնտեսությունների շատ աննշան մասին։

* Համ. ԿԿ (բ) XVI համագումարի նույն բանաձևից։

** Լենին, XVI հատոր, եջ 159.

Գյուղատնտեսության զարգացման ուղիներից վճռը — կապիտալիստականը թե՛ սոցիալիստականը — ամենից ավելի ընդունելի և ձեռնտու յե չքավոր-միջակային գյուղացիության համար և ի՞նչ ե սպասում նրան այդ ուղիներից յուրաքանչյուրի վրա։

Գյուղատնտեսության զարգացման կապիտալիստական ուղին նշանակում ե կազմակերպում՝ գյուղական կուլակին կամ քաղաքի կապիտալիստ-ձեռնարկողին պատկանող խոշոր տնտեսություններ, վորոնք ճակատագրական անխուսափելիությամբ քայքայելու, քանդելու և կլանելու յեն չքավորի մանրագույն ու միջակի մանր տնտեսությունը։ Դա այն ուղին ե, վորով ընթացել ե և ընթանում ե կապիտալիստական յերկրների գյուղատնտեսության զարգացումը։

ԽՍՀՄ Հոդոդկում ընկ. Յակովլևը կուսակցության XVI համագումարում արած իր «Կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսության վերելքի մասին» զեկուցման մեջ նկատեց ժամանակակից խոշորագույն կապիտալիստական յերկրի — Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների գյուղատնտեսության զարգացման ուղիների շատ գունեղ պատկերը։

Միացյալ Նահանգներում ներկայումս կան մեկ միլիոն տրակտոր, 45 հազար կոմբայն և 800 հազար ապրանքատար ավտոմոբիլ, վոր ծառայում են յերկրի գյուղատնտեսությանը։ Սակայն Միացյալ Նահանգների ֆերմերային տնտեսությունների ճնշող մասսան — չորս հինգերորդը այնքան մանր ե, վոր տրակտորը նրանց համար մատչելի ու գործադրելի չե։ Մանր ֆերմերային տնտեսության մեջ տրակտորը չի կարելի ոգտագործել նրա ամբողջ արտադրողականությամբ։

Մանր ֆերմերի համար տրակտորը անմատչելի չե և վոչ ձեռնտու: Տրակտորը մատչելի չե, ձեռնտու և գործադրելի չե միայն խոշոր ֆերմերային տնտեսությունների մեջ: Իսկ այդպիսի տնտեսությունները Միացյալ Նահանգներում կազմում են յերկրի բոլոր ֆերմերային տնտեսությունների միայն $3\frac{1}{2}\%$ -ը: Տրակտորը և կոմբայնը հաջողությամբ գործադրվում են միայն խոշոր կապիտալիստական տնտեսությունների մեջ. այդտեղ նրանք ոգտագործվում են լրիվ արտադրողականությամբ:

Խոշոր ֆերմերային մեքենայացված տնտեսությունը տալիս է գյուղատնտեսական արտադրանք ահագին չափերով և ավելի եժան, քան մանր ֆերմերի տնտեսությունը: Մանր ֆերմերը չի կարող դիմանալ շուկայի պայքարին՝ վոր նա մղում է կապիտալիստական ֆերմերային տնտեսության դեմ: Մանր ֆերմերին քայքայում և խեղդում են շուկայի գները, վոր թելադրում է խոշոր կապիտալիստական տնտեսությունը: Բացի դրանից ամերիկական մանր ֆերմերին ճնշում են նաև հարկերը, վոր կլանում են նրա յեկամտի $\frac{1}{3}$ -ից մինչև $\frac{2}{3}$ -ը: Իր տնտեսության մեջ ծայրը ծայրին չհասցնող մանր ֆերմերը պարտքերի մեջ է ընկնում: «Ֆերմերների ընդհանուր պարտքը 1929 թվին հասավ գրեթե 10 միլիարդ դոլլարի: Դա նշանակում է, վոր ֆերմերները վճարում են ամեն տարի մոտ 800 միլիոն դոլլար միայն պարտքերի տոկոսները»: * Աճում է կապալով հող վերցնող ֆերմերների թիվը: 1929 թվին ֆերմերային բոլոր տնտեսությունների $\frac{2}{5}$ -ը աշխատում էր կապալի իրավունքով:

* Ընկ. Յակովլևի ղեկուցումից:

«Վերջին չորս տարվա ընթացքում — ասում էր ընկ. Յակովլևը համագումարում — յուրաքանչյուր 1000 ֆերմերային տնտեսությունից 108 ծախված էյին կամովին, այսինքն — իրենց տնտեսությունը վարելու անհնարավորության հետևանքով, և 123 ծախված էյին սնանկություն շնորհիվ, գրավազիրները յետ գնելու հնարավորություն չունենալով, ըստ կատարողական թերթերի»:

«Դրանք են ամերիկական գյուղատնտեսության «նվաճումները»՝ տեխնիկական հեղաշրջման հետևանքով — ցանքսի տարածության ստաբիլ վիճակը, գյուղատնտեսական արտադրանքի աննշան աճումը, սպառման ստաբիլ վիճակը, և դրա հետ միասին՝ ֆերմերային ազգաբնակչության գնողական ընդունակության նվազումը, արտադրությունը լայնացնելու ստիմուլի բացակայությունը, հարկերի աճումը և ֆերմերների պարտքի աճումը, կապալառուների թվի աճումը ֆերմերների մեջ, ֆերմերների մասսայական սնանկությունը, ֆերմաների վաճառումը ըստ կատարողական թերթերի և այլն: Շարքային ֆերմերը, հնարավորություն չունենալով 15 հեկտար հողամասից ստանալ այնքան յեկամուտ, վոր բավական լիներ իր տնտեսության հիմնական վերասարքման համար, այդ բոլորին պատասխանում է նրանով, վոր փախչում է քաղաք, ձգելով իր ֆերման: Միայն վերջին յերկու տասնամյակների ընթացքում ֆերմերային ազգաբնակչությունը պակասել 4 միլիոն մարդով»:

«Տրակտորը և կոմբայնը, վոր կենտրոնանում են գյուղացիության կապիտալիստական վերին շերտի ձեռ-

քում և նույնիսկ նրա կողմից ոգտագործվում են ան-
նշան արտադրողականությամբ, անմատչելի յեն
դառնում ֆերմերներին ճնշող մեծամաս-
նության համար: Տրակտորը կանգ ե առած հո-
ղային սեփականատիրության ցանկապատի առաջ —
բոլոր ֆերմերների ^{4/5}-ի սահմանին: Խոշոր տնտե-
սությունը իր ուղին ե հարթում ֆերմեր-
ների ճնշող մասսայի քայքայման ու խեղդ-
ման միջոցով:

Սա յե մանր-գյուղացիական տնտեսության վիճակը
կապիտալիստական յերկրներում: Իսկ ի՞նչ ե բերում
գյուղատնտեսության զարգացման կապիտալիստական
ուղին մեր յերկրի չքավոր-միջակային գյուղացիությանը:

Խորհրդային Միության մեջ խոշոր կուլակային-
կապիտալիստական տնտեսությունը կարող եր զար-
դանալ միայն այն հողերի վրա, վոր ներկայիս ոգ-
տագործում են չքավոր ու միջակ գյուղացիությունը:
Կուլակի տնտեսության լայնացման քայլը նշանակում ե
նախ և առաջ չքավորի, ապա և միջակի հողազրկու-
թյունը: Չքավորի տնտեսությունը չի կարող դիմա-
նալ կուլակի տնտեսության ճնշումին: Կուլակը ունե-
նալով քաջող ուժ, գյուղատնտեսական ինվեստար,
հաց ու փող, աստիճանաբար — չքավորի հողը կապա-
լով վերցնելով, նրան լծկան ուժ, գ.ա. գործիքներ, հա-
ցային, սերմացանի ու փողային վարկ արամադրելով —
չքավորին իրեն կենթարկի, կվերցնի նրա հողը, կքայ-
քայի նրա տնտեսությունը, չքավոր գյուղացուն կդար-
ձնե բատրակ-պրոլետար:

Կուլակային-կապիտալիստական տնտեսությունը,
վոր հիմնված ե և աճում ե ի հաշիվ ուրիշ աշխա-

տանքը շահագործելուն, չի կարող հանգիստ թողնել
նաև միջակ գյուղացու տնտեսությունը: Շահի ծարա-
վով բռնված, իր տնտեսական ուժն ու գորությունը
ելի ուժեղացնելու փափագով, կուլակային տնտեսու-
թյունը ահագին յեռանդ ե զարգացնում՝ հետագա-
յում ել ավելի լայնանալու ու աճելու համար:

Հենվելով իր արտադրության միջոցների ու գոր-
ծիքների հգորության, իր գրպանի ուժի և այդ հողի
վրա աճող իր ազդեցության վրա գյուղում, կուլակա-
յին տնտեսությունը անխուսափելիորեն իր ազդեցու-
թյանը և ուժին կենթարկե միջակի տնտեսությունը,
նրան տանելով դեպի թուլացում, քայքայում և աղ-
քատացում:

Միջակային տնտեսության թուլացումը և քայքա-
յումը, միջակ գյուղացու չքավոր դառնալը կախում
ունի այս կամ այն կուլակի կամ ձեռնարկողի բարի
կամ չար մտադրությունից, զգացմունքից կամ ցան-
կությունից: Կուլակային տնտեսությունը, լայնանա-
նալով ու խոշորանալով, անխուսափելիորեն պետք ե
փնասի, թուլացնի, քայքայի, վտարի և ապա կլանի
չքավորի ու միջակի տնտեսությունը:

Ինչո՞ւ:

Վորովհետեւ միջակի մանր տնտեսությունը և չքա-
վորի մանրագույն տնտեսությունը պակաս ուժեղ ե
ու պակաս արտադրող, քան կուլակի խոշոր տնտեսու-
թյունը: Չքավոր-միջակային տնտեսությունը, տալով
ավելի թանգ գյուղատնտեսական արտադրանք և պակաս
չափերով, քան կուլակի տնտեսությունը, չի կարող դի-
մանալ շուկայի կռվում, վոր մղում ե կուլակի դեմ:
Նրան կքայքայեն գյուղատնտեսական մթերքների շու-

կայի գները, վոր թելադրում է կուլակային-կապիտալիստական տնտեսութիւնը:

«Կապիտալիստական խոշոր արտադրութիւնը — գրում եր իր ժամանակին Ֆրիդրիխ Ենգելսը մանր գյուղացիների վիճակի մասին, — նույնպիսի հեշտությամբ կանցնի նրանց անգոր, հնացած մանր տնտեսութեան վրայով, ինչպես յերկաթուղու գնացքը տաճկայի վրայով»:

Քայքայում, աղքատութիւն, բատրակային վիճակ և անողոր շահագործում կուլակի ձեռքին — ահա թե գյուղատնտեսութեան զարգացման կապիտալիստական ուղին ինչ է բաժին հանում չքավոր գյուղացուն: Տնտեսութեան թուլացում, չքավորի վերածում, ապա և բատրակի — սա յե միջակ գյուղացու վիճակը այդ ուղու վրա: Նրանցից շատ քչերին է հաջողվում բարձրանալ կուլակի վիճակին: Դա յե չքավոր-միջակ գյուղացիութեան անխուսափելի վիճակը գյուղատնտեսութեան կապիտալիստական ուղու վրա:

Խոշոր գյուղատնտեսական արտադրութեան զարգացման այդ ուղուն կոմունիստական կուսակցութիւնը հակադրում է մի այլ ուղի — խոշոր հասարակական գյուղատնտեսութիւն ստեղծելու պրոլետարական ուղին: Այդ ուղին անցնում է մանր ու մանրագույն չքավոր-միջակային տնտեսութիւնների արտադրողական կոոպերացման ու կոլեկտիվացման, նրանց խոշոր արտադրողական կոլեկտիվների միացնելու միջոցով:

Գյուղացիական մանր ու մանրագույն տնտեսութիւնների միացումը կոլսոցների մեջ հնարավորութիւն է ստեղծվում լայնորեն ոգտագործելու հողագործութեան մեջ կատարելագործված մեքենաներ ու

գործիքներ, մեքենայական քաշող ուժը, ագրիկուլտուր միջոցներ իրոք մասսայորեն գործադրելու, հանրային պարարտանյութերով ոգտվելու: Իսկ այդ բոլորը, ի մի առած, բարձրացնում է կոլսոցների արտադրողականութիւնը այնպիսի բարձրութեան, վոր անմատչելի յե անհատական տնտեսութեան համար, թեթևացնում է մարդկային աշխատանքը, դարձնում է այն ավելի արդյունավետ ու շնորհակալ:

Ըստ վորում չի կարելի մոռանալ և այն, վոր՝

«Խոշոր հասարակական տնտեսութեան զարգացումը խորհրդային յերկրում կատարվում է վոչ թե մանր ու մանրագույն տնտեսութիւնների կլանման, քանզման, վոչնչացման ու քայքայման ուղիով, վոչ թե նրանց դեմ պայքարելու միջոցով, այլ նրանց տնտեսական վերելքի, աճման, նրանց տեխնիկայի, կուլտուրայի ու կազմակերպութեան բարձր մակարդակին հասցնելու միջոցով: Խոշոր հասարակական տնտեսութիւնը չի հակադրվում անհատական չքավորական ու միջակային տնտեսութիւններին, իբրև նրանց թշնամի ուժ, այլ գոգվում է նրանց հետ, իբրև ոգնութեան աղբյուր նրանց համար, իբրև խոշոր տնտեսութեան առավելութեան որինակ, իբրև նրանց՝ աստիճանաբար խոշոր տնտեսութիւնների մեջ միանալու գործին աջակցող կազմակերպիչ»:

Պրոլետարական պետութիւնը ամեն կերպ աջակցում է, ոգնում ու նպաստում չքավոր-միջակային

* Համ.Ֆի(բ)-ի XVI կոնֆերենցիայի բանաձևից — «Գյուղատնտեսութեան վերելքի ուղիների և միջակների հարկային թեթևացման մասին»:

տնտեսությունների միանալուն կոլխոզների մեջ, տրամադրելով կոլխոզներին մի շարք առավելություններ ու արտոնություններ, ամրացնելով ու բարձրացնելով նրանց տեխնիկական զինավածությունը, տալով նրանց կազմակերպիչներ քաղաքի լավագույն պրոլետարներին:

Կոլխոզներ կառուցելով, քաղաքի ոգնությամբ ու ղեկավարությամբ, խորհրդային գյուղը արմատորեն վերակառուցում է գյուղատնտեսական արտադրության ձևերն ու միջոցները, վերածում է նրան մանրից խոշորի, անհատականից հասարակականի, սակավարտադրող ու յետաձգանքից կուլտուրական ու բարձր արտադրողականություն ունեցողի, անգին ու բնության ուժերի դեմ պայքարելու անգոր վիճակ ունեցող տնտեսությունը դարձնում է այնպիսին, վոր իրեն է ծառայեցնում գիտությունը ու տեխնիկան, վոր յենթարկում է իրեն ու ստիպում իրեն ծառայել բնության ուժերին:

«Ինչո՞ւ Խորհրդային Իշխանությունը արտոնություններ ու առավելություններ է տալիս կոլխոզներին:

— Վորովհետև կոլխոզը գյուղացիներին աղքատությունից ազատելու միակ միջոցն է:

— Վորովհետև կոլխոզներին առավելապես ոգնություն հասցնելը՝ չքավորներին ու միջակներին ոգնելու ամենագործնական ձևն է»:

Խոշոր հասարակական տնտեսության կազմակերպումը — չքավոր-միջակային գյուղացիության բազմամիլիոն մասսաները քայքայումից, աղքատությունից և կուլակային շահագործումից ազատելու միակ ուղին է:

* Ստալին — «Պատասխան ընկեր կոլխոզիկներին»:

Այդ հասկացել են մեր յերկրի 6^{1/2} միլիոն չքավորները և միջակները, վոր 1930 թ. գարնանը միացրել են կոլխոզների մեջ իրենց մանր ու մանրագույն սակավ արտադրող տնտեսությունները: Եվ վոր առանձնապես կարևոր է, — այդ հասկացել են միջակ գյուղացիության խոշոր մասսաները, վոր վճռականորեն դարձել են յերե սով դեպի կոլխոզները, ամուր կանգնել են գյուղատնտեսության զարգացման սոցիալատական ճամբի վրա:

Սակայն, ինչո՞վ է բացատրվում և ի՞նչն է նախապատրաստել չքավոր-միջակային գյուղացիության այդ շրջադարձը դեպի կոլխոզները:

«Գյուղացիության շրջադարձը դեպի կոլեկտիվացումը — ասում էր ընկ. Ստալինը կուսակցության XVI համագումարում — միանգամից չսկսվեց: Այդ շրջադարձը չեղ ել կարող սկսվել միանգամից ձիշտ է, կոլեկտիվացման լոգունգը կուսակցությունը հայտարարել էր դեռես XV համագումարում: Սակայն գյուղացիության մասսայական շրջադարձի համար դեպի սոցիալիզմը դեռ բավական չէ լոգունգ հայտարարելը: Շրջադարձի համար պահանջվում է թեկուղ մի հանգամանք ևս, այն է՝ — վորպեսզի իրենք գյուղացիական մասսաները համոզվեն հայտարարված լոգունգի ուղիղ լինելու մեջ և ընդունեն այն իբրև իրենց սեփական լոգունգը:

«Հենց այդ պատճառով այդ շրջադարձը նախապատրաստվում էր ծածուկ: Նա պատրաստվում էր մեր զարգացման ամբողջ ընթացքով, մեր ինդուստրիայի զարգացման ամբողջ ընթացքով, և ամենից առաջ — գյուղատնտեսության մեքենաներ ու տրակ-

տորներ մատակարարող ինդուստրիայի զարգացմամբ։ Նա պատրաստվում էր կուլակություն դեմ վճռական պայքարի քաղաքականությունը և 1928 ու 1929 թ.թ. մեր հացամթերությունների նոր ձևերով, վոր կուլակային տնտեսությունը դնում էին չքավոր-միջակային մաս-սաների վերահսկության տակ։ Նա պատրաստվում էր գյուղատնտեսական կոոպերացիայի զարգացմամբ, վոր ընտելացնում էր անհատ գյուղացուն գործը կոլեկտիվորեն վարելու։ Նա պատրաստվում էր կոլխոզների ցանցով, ուր գյուղացին ստուգվում էր տնտեսության կազմակերպման և անհատական տնտեսության հանդեպ։

«Պատրաստվում էր նա, վերջապես, ամբողջ ԽՍՀՄ-յան մեջ ցրված և նոր տեխնիկայով զինված խորհրդային տնտեսությունների ցանցով, ուր գյուղացին հնարավորություն էր ստանում համոզվելու նոր տեխնիկայի ուժի և առավելությունների մեջ։ Միայն կլինե՞ր տեսնել մեր սովխոզների մեջ լույս հացի աղբյուր, Իրա-կանում սովխոզները իրենց նոր տեխնիկայով, շրջապատի գյուղացիներին հասցրած ոգնությունը, իրենց անորի-նակ տնտեսական թափով դարձան այն առաջնորդող ուժը, վոր հեշտացրեց գյուղացիական մասսաների շրջադարձը և քաղեց նրանց կոլեկտիվացման ուղիով։

«Ահա թե ինչ հիման վրա առաջ յեկավ միլոնա-վոր չքավորների ու միջակների այն մասսայական կոլխոզային շարժումը, վոր սկսվեց 1929 թ. յերկ-րորդ կեսին և վոր իրենով սկիզբը դրեց մեծ բեկման շրջանին՝ մեր յերկրի կյանքում»։

Գյուղատնտեսական զարգացման մեջ կատարվեց արմատական ու վճռական բեկում։

«Համագումարը կարևոր է համարում նիշել, — ա-ված է Համ. կի (բ) XVI համագումարի՝ «կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսության վերելքի մասին» բա-նաձևում, — վոր կուսակցությունը հաջողվեց ԽՍՀՄ գյու-ղատնտեսության մեջ հասնել այդ բեկմանը շնորհիվ՝ —

ա) ինդուստրիայի զարգացման արագ տեմպին, վոր գյուղատնտեսության վերակառուցման բանալին է՝ կոլեկտիվ հիմքերի վրա։

բ) կոոպերացիայի մասսայական ծավալման, մե-քենա-տրակտորային կայանների կազմակերպման և սովխոզների զարգացման շնորհիվ։

գ) շնորհիվ հարձակման՝ գյուղի կապիտալիստա-կան տարրերի դեմ (կուլակություն) — միջակի հետ դաշինքի հիման վրա, վոր կոլխոզային շինարարու-թյան հիմքն է սովյալ մոմենտին։

դ) շնորհիվ գյուղական չքավորության ու բա-րակների կազմակերպման գործի ծավալման։

յե) շնորհիվ հակահեղափոխական տրոցկիզմի և աջ թեքման ջախջախման»։

II. ԿՈՒԼԱԿՈՒԹՅԱՆ՝ ԻԲՐԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ՝ ԼԻԿՎԻԴԱՑԻԱՆ

Խորհրդային Միության զարգացման մեջ կատար-ված բեկման համընթացային-պատմական նշանակու-թյունը կայանում է, ի միջի այլոց, նրանում, վոր «ԽՍՀՄ մի շարք շրջանների համատարած կոլեկտի-վացման հիման վրա կուսակցությունը գյուղի կապի-տալիստական տարրերի սահմանափակման ու վտարման նախկին քաղաքականությունից անցավ նոր քաղաքա-կանության — կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկ-

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧЕДЕННИ
Академии Наук
СССР

լիզացիայի քաղաքականութեան, իրականացնելով այդ քաղաքականութիւնը, իբրեւ հենց իրենց, չքափոր ու միջակային մասսաների իրագործած համատարած կոլեկտիվացման անխզելի քաղաքիչ մասը»:

Սրանից, Համ. ԿԿ (բ) XVI համագումարի «կոլսոցա-ային շարժման և գյուղատնտեսութեան վերելքի մասին» բանաձևի այս դրութիւնից դժվար չե հասկա-նալը, թե ինչու հենց ներկա շրջանում և վոչ թե մի շարք տարիներ սրանից առաջ մեր կոլսակցութիւնը վճռական շրջադարձ կատարեց իր քաղաքականութեան մեջ՝ մեր յերկրում, վերջին կապիտալիստական դասա-կարգի վերաբերմամբ, այն ե — կուլակութեան, անց-նելով կուլակային տնտեսութիւնների աճման սահ-մանափակման և նրանց առանձին խմբակներէ՝ գյուղատնտեսական արտադրութիւնից վտարման (իբրեւ սահմանափակման հետևանք) քաղաքականու-թիւնից — կուլակութեանը, իբրեւ դասակարգի, լիկվիդացիա անելու քաղաքականութեան, համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա:

Կարելի՞ յեր արդոք դնել ու գործնականորեն լուծել կուլակութեան, իբրեւ դասակարգի, լիկվիդա-ցիայի խնդիրը նոր տնտեսական քաղաքականութեան սկզբին, ինչը տարի սրանից առաջ:

Ամեն մի քաղաքականորեն քիչ-շատ գրագետ մարդ հիմա կպատասխանի, թե չեր կարելի: Այն շրջանում գոյութիւն չունեցին վոչ տնտեսական և վոչ քաղա-քական այն պայմանները, վոր թույլ են տալիս դնել և հաջողութեամբ լուծել այնպիսի ահագին պատմական կարևորութիւն ունեցող խնդիր, վորպիսին ե կուլա-կութեան, իբրեւ դասակարգի, լիկվիդացիայի խնդիրը:

Նեպի սկզբին կոլսակցութեան կարևորագոյն, վրճ-ռական, ամեն ինչ իրեն հպատակեցնող խնդիրն եր՝ վերականգնել արդիւնաբերութիւնը և գյուղատնտե-սութիւնը, բարձրացնել քաղաքի և գյուղի արտա-դրողական ուժերը, կարգավորել արդիւնաբերութեան և գյուղատնտեսութեան կապը, նոր հիմքի վրա ամ-րացնել բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան դա-շինքը: Սոցիալիզմի միակ հաստատ և հոսսայի հիմնա-քարը — խոշոր արդիւնաբերութիւնը վերականգնելու համար, անհրաժեշտ եր սկսել գյուղատնտեսութեան վերականգնումից: Իսկ մեր գյուղատնտեսական արտա-դրութիւնը այն շրջանում կարող եր վերականգնվել գլխավորապէս անհատական գյուղացիական տնտեսու-թիւնների վերելքի ու աճման հիմքի վրա: Մանր ապրանքային գյուղացիական տնտեսութիւնների վե-րականգնումն ու աճումը անխուսափելիորեն առաջ են բերում նրանց մի մասի վերածումը խոշոր, շահա-գործող կուլակային տնտեսութիւնների: Այնպէս վոր, թեկուզ հենց այդ պատճառով նեպի սկզբին չեր կա-րելի դնել կուլակութեան, իբրեւ դասակարգի, լիկվիդա-ցիայի խնդիրը: «Նեպը զարգացման առաջին ստադիա-ներում վորոշ չափով հեշտացրեց այդ դասակարգի աճումը: Բայց նա ավելի ևս ոգնեց սոցիալիստական սեկտորի աճմանը» (Ստալին):

Իսկ կարելի՞ յեր արդոք դնել և լուծել կուլա-կութեան, իբրեւ դասակարգի, լիկվիդացիայի խնդիրը սրանից յերեք-չորս տարի առաջ, յերկրի ժողովրդա-կան տնտեսութեան վերականգնման շրջանի վերջին, նրա սոցիալիստական վերակառուցման շրջանի սկզբին: Վոչ, նույնպէս չեր կարելի:

Ինչո՞ւ:

Վորովհետև այն շրջանում ևս դեռ չկային այն տնտեսական ու քաղաքական պայմանները, վոր անհրաժեշտ են կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի ինդիքը հաջողությամբ լուծելու համար:

1926—27 թվին չքավորական ու միջակային տընտեսությունները իրենց արտադրած 66,4 միլիոն տոննա հացից շուկա հանեցին (ծախեցին) 7,5 միլիոն տոննա: Կուլակային տնտեսությունները արտադրեցին 10,1 մլն. տոննա հաց, իսկ շուկա հանեցին 2,07 մլն. տոննա: Սովխոզները և կոլխոզները նույն թվին արտադրեցին 1,3 մլն. տոննա, վորից շուկա հանեցին 0,6 մլն. տոննա: Այլ խոսքով, 1926—27 թվին շուկա հանված ապրանքային հացի ամբողջ մասսայի մեջ չքավոր ու միջակ գյուղացիության հացը կազմում էր 74%, կուլակի հացը — 20%, սովխոզների ու կոլխոզների հացը — 6%:

Կարելի՞ յեր արդյոք 1926—27 թվին կուլակների հացը (20%) փոխարինել սովխոզների ու կոլխոզների հացով: Պարզ էր, վոր չեր կարելի: Կարելի՞ յեր այն ժամանակ գրոհ տալ կուլակության դեմ նրան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի յենթարկելու համար: Հասկանալի չե, վոր չեր կարելի: Անցնել այն ժամանակ կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիաներին, — դա կնշանակեր մնալ առանց հացի ու դրանով առաջ բերել յերկրում խոշորագույն քաղաքական և տնտեսական բարդություններ. դա կնշանակեր վիժեցնել սոցիալիստական շինարարությունը մեր յերկրում:

Փոխանակ կուլակությունը, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի յենթարկելու, մենք, անշուշտ, ոգնած

կլինեյինք նրա ամբացմանը: Յեվ փոխանակ միջակի հետ մեր դաշինքը ամրացնելու — կկոլեյինք նրա հետ և դրանով կմխասեյինք բանվոր դասակարգի ու չքավորության միությունը միջակ գյուղացիության հետ, իսկ չե՞ վոր այդ միությունը մեր պրոլետարական պետության միակ հաստատ հիմքն է հանդիսանում:

Ահա վորպիսի հետևանքներ կարող էր ունենալ ապակուլակացման քաղաքականությունը, վոր 1926—27 թվին համառորեն առաջարկում էր կուսակցությանը միացիալ ուղղիցիոն բլոկը — Տրոցկու, Զինովևի և Կամենևի գլխավորությամբ: Մեր կուսակցությունը վճռականորեն մերժեց ուղղիցիայի առաջարկը, դա համարելով բախտախնդրական: Այդ առաջարկների ընդունումը ու նրանց կիրառումը կյանքում կարող էր կորստի մասնել պրոլետարական պետությունը և վերականգնել կապիտալիզմը մեր յերկրում:

1929 թվի վերջին Խորհրդային Միության մեջ ստեղծվեց բոլորովին այլ դրություն:

Կոլխոզները ու սովխոզները 1926/27 թվին տվել էյին 0,6 մլն. տոննա ապրանքային հաց. 1928 թվին նրանք տվին 0,9 մլն. տոննա, 1929 թվին — 2,1 մլն. տոննա, իսկ 1930 թվին նրանք պետք է տան ավելի քան 10 մլն. տոննա ապրանքային հաց, այսինքն գրեթե 5 անգամ ավելի, քան տվել էյին կուլակային տնտեսությունները 1926—27 թվին: Այդ թվերից պարզ է, վոր այժմ մենք կարող ենք յուրազնալ առանց կուլակների հացի, մենք այն կարող ենք փոխարինել կոլխոզների ու սովխոզների արտադրությամբ: Հետևաբար, հասել է ժամանակը, վորպեսզի Վճռական հարձակում

սկսենք կուլակութեան դեմ, հաղթենք նրա ընդիմադրութեանը, լիկվիդացիայի յենթարկենք նրան իբրև դասակարգի, և նրա արտադրութեանը փոխարինենք կոլխոզների ու սովխոզների արտադրութեամբ» (Ստալին):

«Մենք հանդուրժում եյինք այդ արյունարբուններին, սարդերին, վամպիրներին, առաջ տանելով նրանց շահագործական տենդենցների սահմանափակման քաղաքականութեանը: Հանդուրժում եյինք, վորովհետև չեյինք կարող վոչնչով փոխարինել կուլակային արտադրութեանը, կուլակային տնտեսութեանը: Այժմ մենք հնարավորութեան ունենք ավելի քան փոխարինելու նրանց տնտեսութեանը մեր կոլխոզների ու սովխոզների տնտեսութեամբ: Հանդուրժել այլևս այդ արյունարբուններին ու սարդերին, վոր վառում են կոլխոզները, սպանում են կոլխոզային գործիչներին և փորձում վիժեցնել ցանքսը, — նշանակում է գնալ բանվորների և գյուղացիների շահերի դեմ»: (Ստալին — Պատասխան ընկեր կոլխոզնիկներին):

1930 թվի գարնանը, արտադրող շրջանների հիմնական հացահատիկային ռալյոններում կոլեկտիվացումը ընդգրկեց գյուղացիական տնտեսութեանների 40 — 50%-ը: Ամբողջ յերկրում այդ ժամանակ 82 հազար կոլխոզները միացնում եյին $6\frac{1}{2}$ միլիոն չքավոր-միջակային տնտեսութեան: Կոլխոզների ցանքսադաշտը 1930 թ. գարնանը կազմեց առանց աշխատացանի 36 մլն. հեկտար: 1930 թվին կոլխոզները և սովխոզները տալու յեն ավելի քան 10 մլն. տոննա ապրանքային հաց: Միայն կոլխոզների ապրանքային հացը կազմելու յե 9 մլն. տոննա (ավելի քան 500 մլն.

փութ), այսինքն 4 անգամ ավելի, քան տվել եյին կուլակային տնտեսութեանները 1926/27 թվին:

Այս թվերը վկայում են կոլխոզային շարժման զորեղ թափը մեր յերկրում. այդ շարժումը ընդգրկելով միլիոնավոր չքավոր-միջակային գյուղացիութեանը, վերածվեց խորհրդային Միութեան ամբողջ ռալյոնների և շրջանների համատարած կոլեկտիվացման:

Այդ թվերը մի ավելորդ անգամ ևս հայտարարում են, վոր բատրակների ու չքավորութեան յետևից դեպի կոլխոզ շարժվեցին միլիոնավոր միջակ գյուղացիներ: Միջակի մասսայական շարժումը դեպի կոլխոզ նշանակում է, վոր միջակը վճռականորեն դարձել է դեպի զարգացման սոցիալիստական ուղին, վոր միջակը, բատրակութեան և չքավորութեան հետ միասին, գնաց բանվոր դասակարգի — սոցիալիստական շինարարութեան կազմակերպչի և ղեկավարի յետևից — կուլակի դեմ. իսկ դա, իրա հերթին, նշանակում է, վոր կուլակի դեմ կռվելով, պրոլետարիատը հենարան կգտնի վոչ միայն բատրակների ու չքավորութեան, այլև միջակ կոլխոզնիկների մեջ:

Իսկ այդ բոլորը, միասին վերցրած, բոլորովին նոր ձևով, նոր մակարդակի վրա դրեց պրոլետարական պետութեան վերաբերմունքի խնդիրը դեպի կապիտալիզմի վերջին հենակետը մեր յերկրում — դեպի կուլակութեանը, դեպի այդ «ամենից գազանային, ամենավայրի, ամենակոպիտ շահագործողների» (Լենին) դասակարգը:

Այն ժամանակ, յերբ կոլխոզների մեջ միանում եյին առանձին գյուղերի չքավոր ու միջակ գյուղացիները կամ վորևե գյուղխորհուրդի, ռալյոնի մի

քանի գյուղեր, հարց եր ծագում — ընդունել թե
չընդունել կուլակին կոլխոգ: Յեվ բացասական
պատասխանով, վոր տվեց այդ հարցին մեր կուսակ-
ցությունը, հարցը շատ պարզ եր լուծվում. կուլակ-
ներին հող եյին տալիս ծայրամասերում, կոլխոգի
հողերից դուրս, իսկ վտանգավոր կուլակներին և կոլ-
խոգների ֆրասատուններին խորհրդային իշխանությունը,
բացի դրանից, հատուցանում եր ըստ արժանւոյն:

Սակայն յերբ կոլխոգ շարժվեց ամբողջ գյուղ-
խորհուրդների, ռայոնների և շրջանների չքավոր-մի-
ջակային գյուղացիությունը, յերբ կոլխոգային շար-
ժումը սկսեց ընդգրկել վոչ թե հարյուրներ ու հա-
զարներ, այլ հարյուր հազարավոր ու միլիոնավոր չքա-
վորներ ու միջակներ, և յերբ այդ շարժումը լայնա-
նում ու աճում եր կուլակության համառ դիմադրու-
թյան պայմաններում և անողոր պայքարով նրա դեմ,
վոր յերբեմն շատ սուր բնույթ եր ստանում, այն
ժամանակ դեպի կուլակությունը վերաբերմունքի
հարցը ծառացավ այլ ձևով: Համատարած կոլեկտի-
վացման անցնող շրջաններում հնարավորություն
ստեղծվեց կուլակային տնտեսությունների լիկվի-
դացիայի համար:

Կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիայի
խնդիրը այստեղ — համատարած կոլեկտիվացման շրջ-
աններում — ծառանում ե իր ամբողջ սրությամբ,
իբրև կոլխոգների աճման ու ամրացման ճամբին
կանգնած խոշորագույն խոչնդոտներից մեկի վոչըն-
չացման խնդիր, իբրև կոլխոգային շինարարության
համար ամենից ավելի բարենպաստ պայմաններ
ոտեղծելու խնդիր:

Ապակուլակացումը համատարած կոլեկտիվացման
շրջաններում «հասարակ վարչական միջոց չե: Ապա-
կուլակացումը այստեղ այժմ կոլխոգների կազմակեր-
պության և զարգացման հիմնական մասն ե ներկա-
յացնում» (Ստալին):

Լիկվիդացիայի յենթարկված կուլակային տնտե-
սությունների միջոցները և գործիքները անցնում են
կոլխոգների անբաժանելի ֆոնդերին: «Լիկվիդացիայի
յենթարկված կուլակի միջոցները կազմում են կոլխոգ-
ների հիմնական ֆոնդերի մոտ 15%-ը» (Յակովլև):
Կուլակային տնտեսությունների հաշվին ամրանում ե
կոլխոգների տնտեսական բազան, ավելանում են
նրանց ամրացման ու աճման նյութական հնարավո-
րությունները: Կոլխոգների անբաժանելի ֆոնդերի
ավելացումը հեշտացնում ե հենց իրենց՝ կոլխոգնիկ-
ների արտադրության միջոցների ու գործիքների
համայնացման աշխատանքը:

Միջակ-կոլխոգնիկը, բատրակ ու չքավոր գոլխոգ-
նիկների հետ մեկտեղ, դառնում ե կոլեկտիվ տեր՝
լիկվիդացիայի յենթարկված կուլակային տնտեսու-
թյունների գույքի, գործիքների ու միջոցների: Սրա-
նից ևս պարզ ե, վոր միջակ-կոլխոգնիկը անհաշտ
թշնամական վերաբերմունք ե յուրացնում դեպի կու-
լակը, վոր նա ակտիվ կովելու յե և կովում ե կուլա-
կության դեմ հանուն կոլխոգների ամրացման, հանուն
համատարած կոլեկտիվացման, հանուն կուլակության՝
իբրև դասակարգի՝ լիկվիդացիայի: Միջակ-կոլխոգնիկը
դառնում ե ակտիվ մարտնչող՝ գյուղի սոցիալիստական
վերակառուցման համար, բանվոր դասակարգի հաս-
տատ հենարանը:

Համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում կուլակուլթյան դեմ կանգնած են վոչ թե բատրակների, չքավորների ու միջակների առանձին խմբակներ, այլ նրանց ամբողջ մասսան, ընդհանուր պարիսպով: Բատրակ, չքավոր ու միջակ կոլխոզնիկները այստեղ կուլակուլթյան դեմ են դուրս գալիս միասնական ընդհանուր ճակատով: Այստեղ հենց ինքը կոլխոզնիկների մասսան կանգնած է կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիայի անհրաժեշտությունն առաջ: Այստեղ նրա նախաձեռնությունը, հենց նրա ձեռքով կատարվում է կուլակների ապակուլակացումը: Այստեղ ապակուլակացումը դառնում է վոչ միայն հնարավոր, անհրաժեշտ, այլ և անխուսափելի գործ: Յեվ այն ել մի գործ, վոր ամենասերտ, անխղճի, որդանական կապ ունի կոլխոզների զարգացման և ամրացման հետ, մի գործ, վորի համար իր նախաձեռնությունը յեռանդուն պայքար է մղում կոլխոզնիկ բատրակների, չքավորների ու միջակների ամբողջ մասսան: Միայն այստեղ, համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում, լիովին ապահովված է այդ գործի հաջողությունը:

Շրջանների համատարած կոլեկտիվացումը հնարավոր, անհրաժեշտ և անխուսափելի յե դարձնում կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիան:

Կուլակուլթյան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի քաղաքականությունը վոչ մի դեպքում չի կարելի բաժանել շրջանների համատարած կոլեկտիվացումից: Ապակուլակացում միմիայն ամբողջ շրջանների համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա: Ապակուլակացումը համատարած կոլեկտիվացման նախադուռը, նախադրյալը չէ, այլ, ընդհակա-

ռակը, միայն համատարած կոլեկտիվացումը կարող է և պետք է լինի կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիայի հիմքը, բազան:

Ապակուլակացում համատարած կոլեկտիվացման շրջաններից դուրս, անկախ չքավոր-միջակային տնտեսությունների համատարած կոլեկտիվացումից, նախ կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիան և ապա միայն հոգ տանել բատրակներին, չքավորներին ու միջակներին միացնել կոլխոզների մեջ, — այդորինակ հայացքները ու այդորինակ պրակտիկան վոչ մի առնչություն չունեն մեր կուսակցության քաղաքականություն հետ:

Կուլակուլթյան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի քաղաքականությունը կոմունիստական կուսակցությունը կիրառում է ներկայիս միայն համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում: Իսկ ինչպես վարվել կուլակի հետ այն շրջաններում, ուր կոլխոզային շարժումը դեռ ևս սաղմային վիճակում է գտնվում և կամ նոր միայն սկսել է զարգանալ:

Այդ շրջաններում շարունակում է իր ուժի մեջ մնալ կուլակուլթյան շահագործական տենդենցների սահմանափակման լուրջագր: Այստեղ պետք է կիրառվի սահմանափակումը և, իբրև դրա հետևանք, կուլակուլթյան վտարումը գյուղատնտեսական արտադրությունից: Միայն այն ժամանակ, յերբ այդ շրջաններում ևս չքավոր միջակային մասսաները կսկսեն իրականացնել համատարած կոլեկտիվացումը, յերբ նրանց մեծամասնությունը կհասկանա ու կանցնի կոլխոզները, այստեղ ևս ժամանակին, տեղին և ուղիղ կլինի

կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի քաղաքականությունը:

Համատարած կոլեկտիվացման շրջաններից դուրս անհրաժեշտ է շարունակել ավելի վճռական հարձակումը կուլակության դեմ, ոգտագործելով բոլոր միջոցները (գյուղատնտ. տուրք, կոնտրակտացիա և այլն) կուլակային տնտեսությունների աճումը սահմանափակելու համար, վտարելով կուլակներին կոլտոգներից, պահանջելով կուլակներից ճշտությամբ և ժամանակին կատարել պետության նրանց վրա դրած բոլոր պարտականությունները, վճռականորեն կռվելով այն կուլակների դեմ, վոր ցաք ու ցրիվ են անում իրենց տավարը, սերմացուն, գյուղատնտեսական ինվենտարը կամ նույնը ստիպում, զրդում են անել ուրիշներին, առանց, այդպիսի դեպքերում, կանգ առնելու կուլակի ամբողջ գույքի գրավման և իրեն ել այդ շրջանից աքսորելու առաջ:

Բայց արդյոք ինքնուրույն և իրավահավասար են այդ յերկու լոգունները — «կուլակության», իբրեւ դասակարգի, լիկվիդացիայ», վոր կիրառվում է համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում, և «կուլակության շահագործական տեսչեն ցների սահմանափակումը», վոր շարունակում է գործադրվել Խորհրդային Միության բոլոր այլ շրջաններում:

«Կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի քաղաքականությանը անցնելու ժամանակից — պատասխանում է այդ հարցին ընկ. Ստալինը — այդ վերջին լոգունգը դարձավ գլխավոր լոգունգ, իսկ կուլակության՝ վոչ-համատարած կոլեկտիվացման շրջան-

ներում սահմանափակելու լոգունգը ինքնուրույն լոգունգից վերածվեց ոժանդակիչ լոգունգի, ոգնող լոգունգի՝ գլխավոր լոգունգի վերաբերմամբ, լոգունգի, վորը այդ շրջաններում թեթևացնում է գլխավոր լոգունգից անցնելու պայմանների պատրաստությանը»:

Համ. ԿԿ(բ) XVI համագումարը շերտեց «այդ լոգունգի մեծագույն պատմական նշանակությունը, վոր բանվոր դասակարգի գրոհն է գուժում կապիտալիստական շահագործման վերջին հեռարանի դեմ մեր յերկրում»:

Կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի խնդրի լուծումը նշանակում է, վոր պրոլետարական պետությունը վճռական մարտի յե դուրս յեկել կուլակության դեմ, վորը վերջին կապիտալիստական դասակարգն է մեր յերկրում, վորը դեռ չեր զրկված իր արտադրական բաղայից (արտադրության միջոցներից ու գործիքներից) և վորի տնտեսական կշիռը գյուղում դեռ մեծ եր:

«Կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի իրագործման հիմնական մեթոդը կոլեկտիվացման մեթոդն է: Մյուս բոլոր մեթոդները պետք է հարմարեցվեն այդ մեթոդին: Այն ամենը, ինչ վոր հակասում է այդ մեթոդին կամ թուլացնում է նրա նշանակությունը, պետք է դեն շարտվի» (Ստալին — Պատասխան սվերդլովցիների հարցերին):

Ապակուլակացումը կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի քաղաքականության միայն մի մասն է և այն ել վոչ գլխավոր, վճռող մասը: Ապակուլակացված կուլակը իր տրամադրություններով, իր վերաբերմունքով դեպի կոլտոգները և պրոլետա-

րական պետութիւնը չի դադարում կուլակ լինելուց։ Նա յեղել է մինչև ապակուլակացումը և մնում է ապակուլակացումից ել հետո կոլխոզների և պրոլետարական պետութեան անհաշտ թշնամին։ Կուլակը, զրկվելով արտադրութեան միջոցներից ու գործիքներից, վորոնց ոգնութեամբ նա շահագործում էր բաւրակներին ու չքավորներին և զարգացնում իր շահագործական տնտեսութիւնը, անհատական գյուղացիական տնտեսութեան պայմաններում կարող է նորից կուլակ դառնալ։

Քանի վոր գոյութիւն ունի մանր ապրանքային արտադրութիւն (իսկ հենց այդպիսին է անհատական գյուղացիական տնտեսութիւնը), կապիտալիստական տարրերի զարգացման համար հող դեռ մնում է։ Կուլակութեան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի գլխավոր, վճռող մեթոդն է համատարած կոլեկտիւացումը, չքավոր ումիշակ գյուղացիութեան բոլոր անհատական տնտեսութիւնների միացումը կոլխոզների մեջ, կոլխոզների ամրացումը, նրանց արտադրութեան, աշխատանքի ու կենցաղի սոցիալիստական կազմակերպութիւնը, մեկ խոսքով — սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան կազմակերպութիւնը և ամրացումը։ Այդ դեպքում կուլակութեան աճման ու վերածննդի հողը առմիշտ վերացված կլինի։ Այդ դեպքում մենք իրավունք ու հիմք կունենանք ասելու, վոր կուլակութիւնը, իբրև եկապլոտատորների և պարագիտների դասակարգ, հիւրավի լիկվիդացիայի յե յենթարկված և նրա վերածննդի ուղին փակված է անդարձ ու առմիշտ։

Կուլակութեան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի հիմնական մեթոդն է չքավոր-միջակային տնտեսու-

թիւնների համատարած կոլեկտիւացումը, կոլխոզների ամրացումը, վորոնք իրենց տիպով հանդիսանում են սոցիալիստական տնտեսութեան ձևերից մեկը։ Իսկ դրա համար պետք է համառ ու անընդհատ աշխատել, միացնելով բատրակութիւնն ու չքավորութիւնը, ամրացնելով նրանց միութիւնը միջակի հետ, զրավելով բատրակներին, չքավորներին ու միջակներին կոլխոզների մեջ, հաղթահարելով միջակի մասնավոր-սեփականատիրական տրամադրութիւնները, յետ մղելով կուլակի հարձակումները, վորը ապակուլակացումից հետո յե կատաղի կռիվ է մղելու կոլխոզների դեմ։

Սա յե գլխավորը։ Միայն այսպես կարելի յե լուծել կուլակութեան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի խնդիրը։ Ու չարաչար սխալվում են նրանք բոլորը, ովքեր այդ խնդիրը սահմանափակում են միայն ապակուլակացումով, ապակուլակացումով վարչական միջոցներով, ապակուլակացումով ամենուրեք, անկախ համատարած կոլեկտիւացումից, վոչ թե նրա հիման վրա, այլ մինչև այն։

«Դուք կարող եք ձերբակալել — ասում էր կուսակցութեան XVI համագումարում ընկ. Ստալինը — և պատրել տասնյակ ու հարյուր հազարավոր կուլակներ, բայց յեթե դրա հետ միաժամանակ չանեք այն բոլորը, ինչ վոր անհրաժեշտ է տնտեսութեան նոր ձևերի կառուցման արագացման համար, հին, կապիտալիստական ձևերը նորերով փոխարինելու համար, գյուղի կապիտալիստական տարրերի տնտեսական գոյութեան ու զարգացման արտադրական աղբյուրները կասեցնելու և վոչնչացնելու համար, — կուլակութիւնը, միևնույնն է, կվերածնվի ու կ'աճի»։

Կուլակութեան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի խնդիրը վերջնականապես լուծված էլինի այն ժամանակ, յերբ կոլեկտիվացումը կընդգրկե մեր յերկրի բոլոր չքավոր ու միջակային տնտեսությունները ամբողջությամբ, յերբ կամրանա սոցիալիստական հողագործությունը մեր յերկրում: Այն ժամանակ գյուղատնտեսական արտադրությունից վերջնականապես կվտարվի և լիկվիդացիայի կենթարկվի վերջին կապիտալիստական դասակարգը — կուլակությունը:

«Կուլակը դեռ վերջնականապես պարտված չե և կատաղի ընդդիմադրելու յե կոլեկտիվացման հաղթական առաջխաղացմանը: Կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիան կպահանջե յերկարատև, համառ պայքար կուլակի դեմ և սխտեմատիկ աշխատանք կոլեկտիվացման կիրառման նկատմամբ. նա պետք ե ծավալվի լիակատար համապատասխանությունը համատարած կոլեկտիվացման կիրառման հետ, իբրև նրա անխզելի մի մասը» (Համ. Կ Կ (բ) XVI համագումարի բանաձևից «Կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսության վերելքի մասին»):

Մի վերջին հարց կս' — արդյոք կո՞ւ վորևե տարբերություն 1918 — 19 թվերի ապակուլակացման և այն ապակուլակացման միջև, վոր պբոլետարական պետության ղեկավարությունը կիրառում են ներկայիս կոլխոզային մասսաները համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում:

Դժվար չե հասկանալը, վոր հեղափոխության առաջին տարիների ապակուլակացման և կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի քաղաքականության միջև, վոր մեր կուսակցությունը կիրառում ե

ներկայիս համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում, կա արմատական սկզբունքային տարբերություն:

Այն ժամանակ 1918 — 19 թվերին — մեր առաջ խնդիր եր դրված — լիկվիդացիայի յենթարկել կալվածատերերի դասակարգը, և ջախջախել կուլակությունը, վոր ակտիվորեն պաշտպանում եր բուրժուական-կալվածատիրական հակահեղափոխությունը: Այն ժամանակ չեր կարող ծագել կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի խնդիրը, վորովհետև նրա գոյության ու աճման հողը, հանձինս մանրապրանքային գյուղացիական տնտեսության վոչ միայն մնում եր, այլ և նրան դեռ ձեռք չեր կպած: Իսկ «մանր արտադրությունը կապիտալիզմ ու բուրժուազիա յե ծնում միշտ, ամեն որ, ամեն ժամ, տարերային ուժով և մասսային մասշտաբով» (Լենին): Այն ժամանակ ապակուլակացված կուլակը հնարավորություն ուներ նորից վտարի յեղնելու (ու յեղնում եր, ինչպես ցույց տվին հետագա տարիները) և նորից կուլակ դառնալու. միջակային տնտեսությունների մի մասը ևս կարող եր աճել (և աճում եր) կուլակային շահագործական տնտեսության:

Իսկ այժմ, հենվելով սոցիալիստական ինդուստրիայի զորություն, սովխոզների լայն ցանցի, տասնյակ հազարավոր կոլխոզների վրա, պրոլետարական պետությունը առաջադրում ե և հաջողությամբ լուծում կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի խնդիրը՝ համատարած կոլեկտիվացման ուսյուններում: Այժմ չքավոր-միջակային տնտեսությունները կոլխոզների մեջ միացնելու շնորհիվ աստիճանաբար պակասում ե ու վոչնչանում կուլակության վերածննդի ու աճման

հողը: Այժմ գյուղացիական մանր-ապրանքային տնտեսությունը փոխարինվում է կոլեկտիվ սոցիալիստական (ըստ իր տիպի) տնտեսությունը: Այժմ կապիտալիզմը արմատախիլ է արվում մեր յերկրում:

Այն ժամանակ—1918—19 թվերին—կուլակներին կորզված գույքը բաժանվում էր բառականների, չքավորների ու միջակների միջև: Այժմ կուլակային տնտեսությունների գրավված գույքը համայնացվում է և անցնում կոլխոզների անբաժանելի ֆոնդերը: Այն ժամանակ—բաժանում, այժմ—համայնացում:

Այն ժամանակ—անհատական տնտեսությունների մեկ խմբակի (կուլակների) արտադրության միջոցները ու գործիքները անցնում էին նույնպես անհատական տնտեսությունների մի այլ խմբակին (չքավորների ու միջակների): Այժմ կուլակության արտադրության միջոցները ու գործիքները անցնում են կոլխոզներին—հասարակական սոցիալիստական տնտեսություններին:

Այն ժամանակ կուլակության արտադրության միջոցների ու գործիքների, նրա գույքի հաշվին ամրանում ու զարգանում էին անհատական չքավոր-միջակային տնտեսությունները: Այժմ կուլակության միջոցների ու արտադրության գործիքների հաշվին ամրանում են կոլեկտիվ տնտեսությունները, աճում ու զարգանում է սոցիալիստական հողագործությունը: Այն ժամանակ ապակուլակացումը շրջանների համատարած կոլեկտիվացման հետևանքը, նրա հանրագումարը չեր (և չեր ել կարող լինել):

Այժմ ապակուլակացումը կատարվում է միայն չքավորական մանրագույն և միջակային մանր տնտե-

սությունների համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա, լինելով նրա անխուսափելի հետևանքը:

Այն ժամանակ ապակուլակացումը կատարում էին անհատ բառականները, չքավորները ու միջակները, իսկ այժմ այդ կատարում են բառակի, չքավոր ու միջակ կոլխոզնիկները: Իսկ դրա մեջ անագին տարբերություն կա:

Ահա թե ինչու խորապես սխալ են այն յենթադրությունները, թե կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի լոգոնգը նշանակում է վերադարձ 1918—19 թվերի ապակուլակացման քաղաքականությանը: Յեւ չափազանց վնասակար է այդ յենթադրությունից բխող ապակուլակացման պրակտիկան համատարած կոլեկտիվացման շրջաններից դուրս, և կուլակային գույքի բաշխումը՝ անկախ համատարած կոլեկտիվացումից:

Մենք չենք գնում յետ—դեպի մանր-ապրանքային անհատական գյուղացիական տնտեսությունը—կապիտալիզմի այդ բազան, այլ գնում ենք առաջ, կազմակերպելով, զարգացնելով ու ամրացնելով սոցիալիստական գյուղատնտեսությունը, արմատախիլ անելով կապիտալիզմը մեր յերկրում:

Մենք կովի յենք դուրս գալիս կուլակության դեմ, վորը վերջին կապիտալիստական դասակարգն է մեր յերկրում:

Մենք գնում ենք առաջ—դեպի սոցիալիզմի հաղթանակը:

III. ԿՈՒԼԱԿՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԵԼԱԿԵՐՊՈՐ

Կուլակուլթյունը կատաղորեն դիմադրում է, կատաղորեն պաշտպանվում է իր վրա հարձակվող կոլխոզային մասսաներից: Համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում կուլակուլթյունը արդեն հնարավորութուն էր ունեցել համոզվելու, վոր այնտեղ խոսքը արդեն իրա, իբրև ձրիակերների ու շահագործողների դասակարգի, լիկվիդացիայի մասին է, վոր համատարած կոլեկտիվացումը շեշտակի դնում է նրա մահու և կենաց խնդիրը: Այդ պատճառով կուլակուլթյունը անզուսպ կատաղությամբ կռվում է կոլխոզների և կոլխոզնիկների դեմ: Կուլակուլթյունը իր բոլոր ուժերն է լարում, գործադրում է կռվի հին ձևերը ու միջոցները, հնարում ու փորձում է նորերը, ձգտելով թուլացնել իր դասակարգային թշնամուն, ջլատել նրա ուժերը, կասեցնել նրա նյութական բազան:

Կուլակուլթյունը հասկանում է, վոր իր դեմ տարվող հարձակման անմիջական նյութական բազան հանդիսանում են կոլխոզները և սովխոզները, վոր իր դեմ արշավող ուժերի ամենից ավելի համախմբված, յեռանդուն և ակտիվ կորիզը կազմում են բատրակները և չքավորները, վոր այդ ուժերի հիմնական մասսան բաղկացած է միջակ-կոլխոզնիկներից, վորոնք պակաս կայուն են և պակաս կոփված կռիվներում: Կուլակուլթյունը նույնչափ գեղեցիկ հասկանում է, վոր իր դեմ հարձակվող բատրակ, չքավոր ու միջակ մասսաների կազմակերպիչը և ղեկավարը գործարանային պրոլետարիատն է:

Հենց այս հիմնական գծերով էլ ուղղում է կուլակուլթյունը իր հակահարվածները:

Սանգարել նոր կոլխոզների կազմակերպմանը, կազմալուծել յեղած կոլխոզները, կասեցնել կոլխոզացին շարժումը, թուլացնել բատրակ-չքավորների կորիզը կոլխոզներում, կռվեցնել միջակին բատրակի ու չքավորի հետ, վախեցնել ու իր կողմը քաշել միջակին, կասեցնել կոլխոզային մասսաների վստահությունը դեպի բանվոր դասակարգը — ահա ուր է ուղղում իր հարվածները, ահա ինչ է հետապնդում կուլակուլթյունը:

Նոր կազմակերպվող կոլխոզների նյութական բազան վիժեցնելու համար կուլակները կատաղի ագիտացիայեն մղում կոլխոզների մեջ մտնող գյուղացիների միջև, վորպեսզի նրանք ծախեն-ծախժխեն իրենց բանող և մթերատու տավարը, գյուղատնտեսական ինվենտարը, սերմացուն: Գարնանացանի նախապատրաստման շրջանում և հենց ցանքսի ժամանակ կուլակները ամեն կերպ փորձում են ին վիժեցնել ցանքսը: Նրանք յեռանդուն ագիտացիա են մղում սերմացուի գտման ու թունավորման դեմ, հոգուտ սերմացուի աղալուն, հոգուտ ցանքսադաշտի կրճատման: Առանձին ուժով այդ վնասարարական աշխատանքը կուլակուլթյունը տանում էր անհատական գյուղացիների մեջ:

Կոլխոզների դեմ պայքարելիս, կուլակուլթյունը ոգտագործում է ամենաբազմազան ձևեր ու միջոցներ: Այստեղ է տերտերական ագիտացիան ու «անտի-խրիստը» կոլխոզնիկներին վախեցնող խրտվիլակի դերում, այստեղ է անմիտ ստախոսությունը և զրպարտությունը, այստեղ են կոլխոզների մեջ

մտնելու և նրանց ներսից պայթեցնելու փորձերը։ Այստեղ և չարանենգ վնասարարությունը և բացահայտ տեռորը — հրձիգություն, սպանություն, ջրհորների թունափորում։ Այստեղ և արտադրության միջոցների ու գործիքների վնասնացումը և բանող տավարի գազանաբարո մորթումը։ Այստեղ և ամեն ինչ՝ աստված, սատանա, հուր, թույն ու զենք։

Ահագին ուժ է լարում կուլակությունը, վորպեսզի թուլացնե իր դեմ հարձակվող կոլխոզային մասսաները։ Կուլակությունը ամեն կերպ աշխատում է իր կողմը քաշել միջակ գյուղացիությունը։ Նա ձգտում է վիժեցնել, կազմալուծել չքավոր-միջակային դաշինքը, միջակին հակադրել չքավորին։

Բայց կուլակությունը հասկանում է, վոր չի կարելի հաջողություն ունենալ միջակի համար տարվող կուլում՝ առանց թուլացնելու բատրակ-չքավորական կորիզը, առանց տարրալուծելու չքավորությունը, առանց փորձելու իր ազդեցությանը յենթարկել չքավորության ամենաանկայուն մասը։ Հենց այդ պատճառով կուլակը ձգտում է տարածայնություն մտցնել բատրակ-չքավորական շարքերը, գործադրելով սաստում, արբեցում, կաշառք և փորձելով տնտեսապես ստրկացնել չքավորությունը։ Արդյոք պարզ չե՞ սրանից, թե ում պահանջները և ցանկություններն են հնչում աջ թեքումավորների ճառերում, յերբ նրանք առարկում են բատրակների ու չքավորության կազմակերպության և միության դեմ։

Կուլակությունը կատաղությամբ է դիմավորում բանվորական բրիգադաներին և առանձին բանվորներին, վոր գյուղ են գալիս մշտական աշխատանքի։ Յուրա-

բանչյուր բանվորի մեջ կուլակը տեսնում է իր դասակարգային անհաշտ թշնամուն։ Յեվ նա չի սխալվում։

Բանվորները բերում են գյուղ իրենց արտադրական, կազմակերպչական փորձը, դասակարգային հեղափոխական պայքարի փորձը։ Բանվորները համախմբում, միացնում են բատրակներին ու չքավորներին, ոգնում են վերացնել, հաղթահարել միջակի տատանումները, ամրացնում են բատրակների ու չքավորների միությունը միջակների հետ, կազմակերպում են կոլխոզային մասսաները կուլակության դեմ պայքարելու։ Կուլակությունը տեսնում է բանվորների մեջ կոլխոզային շարժման կազմակերպչներին, այն շարժման, վոր մահ է գուժում կուլակին։ Նա հասկանում է բանվորների ղեկավարող դերը կոլխոզային մասսաների կազմակերպության ու համախմբման մեջ — վճռականորեն կուլակության դեմ հարձակվելու, նրան, իբրև շահագործողների ու պորտաբույծների դասակարգի, լիկվիդացիայի յենթարկելու համար։ Սրանից հասկանալի յեն կուլակության փորձերը — գյուղացիության մեջ անվստահություն սերմանել դեպի բանվորները, վնասել նրանց հեղինակությանը, պատկերացնել բանվորներին համարյա թե իբրև կալվածատերերի, վոր գալիս են չքավոր ու միջակ գյուղացիներին ճնշելու և ստրկացնելու։

Այդպիսի ձևերով ու միջոցներով կուլակությունը կուլում է իր գոյության համար, ձգտելով կասեցնել կոլխոզային շարժումը և նրան յետ դարձնել, փորձելով կազմալուծել և թուլացնել իր վրա հարձակվող կոլխոզային մասսաների կուռ շարքերը։ Սակայն տեղ-տեղ, հույսը կտրելով բացահայտ կուլում հաջողու-

թյուն ձեռք բերելուց, կուլակուլթյունը վճռականորեն փոխում ե իր գործելակերպը, հնազանդության դիմակ ե քաշում յերեսին, ձևանալով խորհրդային իշխանության բարեկամ և նույն իսկ..... սոցիալիստական շինարարության կողմնակից:

Պետք ե արդյոք ասել, վոր 1930 թվի սկզբին մի շարք տեղական կազմակերպությունների կատարած ամենակոպիտ սխալները ու խոտորումները միջակի վերաբերմամբ, վորոնք ուժեղացրին միջակի տատանումները, առաջացրին նրա դուրս գալը կոլխոզներից, — ամրացրին կուլակուլթյան դիրքերը, ուժեղացրին նրա ազդեցությունը միջակ գյուղացիության մի մասի վրա:

Կուսակցության վճռական պայքարը միջակների նկատմամբ թույլատրված խոտորումների դեմ կուլակուլթյունը փորձեց պատկերացնել, իբրև թե կուսակցությունը հրաժարվում ե կոլեկտիվացումից և կուլակուլթյան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի քաղաքականությունից:

Ընկ. Ստալինի «Գլխավորությամբ հաջողություններից» հոդվածից հետո, վոր առաջին նախազգուշացումն եր քայլադրողներին և ուռա-կուլ-կտիվիզատորներին, և Համ. Կ Կ (բ) Կենտկոմի «Կոլխոզային շարժման մեջ կուսակցության գծի խոտորումների դեմ պայքարի մասին» վորոշման հայտարարումից հետո, մի շարք տեղերում ստիպողական կոլեկտիվացման «հերոսները», «ձախ» գործերի վարպետները շփոթվեցին, գլուխները կորցրին, չիմանալով, թե ինչ անեն և, պառավական թուլության ու վհատության մեջ ընկած, մի կողմ քաշվեցին կոլխոզային շինարարու-

թյունից. իսկ ուրիշները ուղղակի խայտառակ դասալքության դիմեցին — փախան դասակարգային կովի ճակատից, թողնելով ասպարեզը կուլակին և նրա գործակալությանը կուսակցության մեջ — աջ ոպորտունիստներին:

Կուլակուլթյունը շտապեց ոգտվել այդ խառնաշփոթությունից տեղական աշխատավորների շարքերում: Տասնյակ շրջաններում և հարյուրավոր գյուղերում նա կուսակցական կազմակերպություններից առաջ դուրս յեկավ իբրև ընկ. Ստալինի հոգվածի և Համ. Կ Կ (բ) Կենտկոմի վորոշման ակտիվ «Ժողովրդակահանցնող», բացատրելով այն, անշուշտ, իր ոգտին, իր շահերի տեսակետից:

«Կուսակցությունը կոլխոզների դեմ ե» — բացահայտ գոռում եր կուլակուլթյունը, համոզելով չքավորներին ու միջակներին դուրս գալ կոլխոզներից, ծախծխել սերմացուի ֆոնդերը, գյուղատնտեսական ինվենտարը, լծկաններին: Յեվ մի շարք տեղերում նա հաջողություն ունեցավ:

«Կուսակցությունը դեմ ե համատարած կոլեկտիվացմանը և ապակուլակացմանը» — աղաղակում եր դիմադրության չհանդիպող ու դրանից ավելի ևս անպարտավանացող կուլակուլթյունը և սկսում եր գործել, պահանջելով վերադարձնել գրավված գույքը և կամ դա պարզորեն քաշքշելով քայքայվող կոլխոզներից, վտարելով բատրակներին ու չքավորներին կուլակային տներից, Յեվ այնտեղ, ուր կուսակցական կազմակերպությունները և տեղական աշխատավորները քաջություն չուներան իրենց սխալները ճանաչելու և անմիջապես նրանց ուղղմանը անցնելու,

այնտեղ կուլակութիւնը գտաւ բարենպաստ պայմաններ իր հակահեղափոխական աշխատանքի համար, այնտեղ նա կարողացաւ քայքայել կոլխոզները և վարկաբեկել կոլխոզային շինարարութիւնը: Կուլակութեան ակտիւ ագիտացիան ուժեղացնում էր միջակի տատանումները: Բատրակների ու չքավորների հետ տարվող աշխատանքի բացակայութիւնը, բատրակ-չքավորական խմբակների թուլութիւնը նպաստում էր կուլակութեան այդ վնասարար աշխատանքին: Իսկ տեղ-տեղ կուլակութիւնը, փորձելով վարկաբեկել կուսակցութեան քաղաքականութիւնը, «ընկերաբար» շոյում էին շփոթված ու վհատած քյալլագոյ կոմունիստների և խորհրդային աշխատավորների թիկունքն, հայտարարելով՝ — «Դուք այստեղ մեղավոր չեք — դուք կուսակցութեան հրահանգներն էյիք իրագործում: Մենք ձեզ չենք մեղադրում... Կուսակցութիւնն է մեղավոր»:

Կուսակցութիւնը, վճռականորեն կարգի հրավիրելով խոտորողներին, յեռանդուն կերպով ուղղելով սխալները ու հակամիջակային խոտորումները, անողորմաբար կասեցնելով «ուռա»-կոլեկտիվիզատորների գործողութիւնները, մերկացնելով այդ գործողութիւնների ամբողջ վնասը և հանցագործութիւնը, ուղղեց կուսակցական կազմակերպութիւնների ուղղութիւնը և ուժը ներկոլխոզային շինարարութեան հարցերի վրա և կարողացաւ վճռական բեկում առաջ բերել տատանված միջակների տրամադրութիւնների մեջ, ինչպես կոլխոզների մեջ մնացածների, նույնպէս և կոլխոզներից դուրս յեկածների:

Կուլակութեան հակա-հարձակումները հաղթված էին: Գարնանացանը կուսակցութիւնը անցկացրեց

ահագին հաշողութեամբ: Կոլխոզնիկները ցանեցին 36 միլիոն հեկտար հող, լայնացնելով ցանքսադաշտը 12 միլիոն հեկտարով համեմատած այն ցանքսադաշտի հետ, վորը նրանք, դեռևս անհատական տնտեսութիւն վարելով, սերմանել էին անցյալ տարի: Գարնանացանը հիրավի առաջին բոյլշիկական ցանքսն էր:

Սակայն, լոկ անհուսալիորեն բթամիտ, շրջապատող իրականութեան մեջ վոչինչ չհասկացող մարդը կամ անուղղելի աջ ոպորտունիստը կարող է յենթադրել, վոր կուլակութիւնը, պարտութիւն կրելով գարնանը, վերջ կտա իր հարձակումներին կոլխոզների և պրոլետարական պետութեան դեմ՝ ամառը և աշնանը: Կուլակութիւնը զինաթափ չի լինի, մինչև վոր այդ զենքը չկորզվի նրա ձեռքից, մինչև վոր կուլակութիւնը չենթարկվի վերջնականորեն լիկվիդացիայի, իբրև շահագործողների և պարագլխների դասակարգ:

Կուլակութիւնը շատ լավ է հասկանում, վոր յեթե գարնանացանը վորոշ չափով կանխորոշեց կոլխոզների տնտեսական հեռանկարները, ապա հիմնական, զլխավոր ու վճռական նշանակութիւն, ցանքսից հետո, ունենալու յե բերքահավաքը:

Ժամանակին ու խնամքով կատարված բերքահավաքը և կալսումը, բերքի ուղիղ բաշխումը — ահա այն միակը, վոր կարող է ամրացնել կոլխոզները, իրականում ապացուցել կոլեկտիվ տնտեսավարութեան առավելութիւնները անհատականի առաջ և առաջ բերել անհատ-միջակների ու չքավորների նոր գորեղ հոսանքը դեպի կոլխոզ: Այդ չի կարող չհասկանալ կուլակութիւնը: Ահա թե ինչու նա վոչ պակաս, քան

գարնանը, կատաղությանը, յեռանդով ու ճկունությամբ շարունակում ե պայքարը կոլխոզների դեմ, իր հարվածների ամբողջ ուժը ուղղելով բերքահավաքի վիժեցման վրա:

Ալեկսանդրովսկիյ և Իդոբիլնո-Տիշենսկիյ ռայոններում (Ստավրոպոլի շրջան) կուլակները կազմակերպել են կոլխոզային հացի դեղի հրձիգումը: Յեկել են նախկին կուլակային արտերում բերքը հավաքող կոլխոզնիկների մոտ և սպառնացել են «հախերիցը գալ»: Յերեք գյուղերում հնձել են գրավված ցանքսերը. մեկ դեպքում փորձել են ընդդիմադրել կուլակային ավելցուկները հացամթերման կայանը տարվելուն և համոզել են անհատական տնտեսությունների յերեք թաղամասային ժողովներին—հրաժարվել հացամթերման հուլիս ամսվա վերահսկիչ թվերը ընդունելուց:

Կոլխոզների յեկամտի բաղխման հարցում կուլակությունը դուրս ե գալիս՝ «նախ սննդի նորման տվեք և ապա հացամթերում կատարեցեք» լոգունգով, ձգտելով ներշնչել կոլխոզնիկներին, թե նրանք «պայտքի վրա»-յեն և կոլխոզի տերերը չեն («Պրավդա», 21 հուլիսի):

Խերսոնշինայում արձանագրված են ցանքսերը կուլակների կողմից հրձիգելու մի քանի դեպք: Պերովսկու անվան կոմունայում և Բերեսլավսկիյ շրջանի «Տատյանսկայա Զեմլյա» սովխոզում վառվել ե կուլակների հրձիգած մի քանի տասնյակ հեկտար ցանքս: Յեղել են հնձված հացի հրձիգություն դեպքեր («Բեզնոտա», 27 հուլիսի):

Պրոխորովո գյուղում (Ուրալի շրջան, Արմիզոնի ռայոն) ցանքսի պատրաստություն ամենայեռուն ժամա-

նակ մի գիշերվա մեջ թունավորվել են 11 ձի: Իսկ Նյաշինո գյուղում հենց կոլխոզնիկների դաշտ դուրս գալու ուրը կուլակները իրենց արբանյակների ոգնությունամբ սպանել են 7 ձի:

Մի շարք գյուղերում կուլակները այժմ աշխատում են լարել կոլխոզնիկներին անհատ-գյուղացիների դեմ:

— «Խորհրդային իշխանությունը այժմ ավելի ուշադրություն ե նվիրելու անհատ-տնտեսավարներին, քան կոլխոզնիկներին: Ասում են, թե արդեն այնպիսի դեկրետ ե պատրաստվում, ըստ վորի կոլխոզնիկներին տալու յեն ամսական 30 ֆունտ հաց, իսկ անհատականներին—մի-մի փութ և նույնիսկ ավելի» («Բեզնոտա», 18 հուլիսի):

Վ. Արխզուբ (Ստալինգրադի շրջան) գյուղի կուլակները կոլխոզնիկների մեջ ուժեղ թափով լուր են տարածում, թե կոլխոզնիկները իրենց բերքից վոչինչ չեն ստանալու, թե նրանց ամբողջ բերքը վերցնելու յե պետությունը, և առաջարկում են հացը հավաքել ըստ շերտերի: («Պրավդա», 15 հուլիսի):

Կոլխոզնիկների բերքահավաքի կամպանիային անպատրաստ լինելու հանգամանքից ոգտվելով, Ստալինգրադի շրջանում կուլակները ուժեղացրել են իրենց ազդեցության կոլխոզներից դուրս գալու և բերքը բաժանելու մասին: Ստալինգրադի շրջանի Ներքին-Չիրակիյ ռայոնում յեղել են ջրհորների թունավորման դեպքեր կուլակների կողմից: Գերմ. հանրապետության, Կամենսկիյ կանտոնի Նորկի գյուղում կուլակները գիշերով բաց են թողել տավարը կոլխոզային ցանքսերի վրա: Վնասվել ե մի քանի տասնյակ հեկտար ցորեն:

Կիւմի շրջանի «Բոյլշէիկ», «Նեղամոժնիկ» և այլ արտելներ կուլակային ագիտացիայի ազդեցութեան տակ աշխատանքները համարում են անհատական կարգով:

Պոլոգի գյուղի կուլակները՝ Յանենկո, Բուցուրյասով, Շտյոպա Տիխոն, վոր սխալութեամբ վերականգնվել էին իրենց իրավունքների մեջ, գլուխ են բարձրացրել և համառորեն պահանջում են վերադարձնել իրենց գույքը, սպառնալով կոլխոզնիկներին («Պրավդա», 22 հուլիսի):

Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան 12-րդ տարեդարձի անվան կոլխոզը (Բալաշովսկի շրջան) միացնում է բոլոր տնտեսութեանների կեսը. մյուս կեսը կոլխոզից դուրս է յեկել: Այդ դուրս գալու հոսանքը, ինչպես տեղական շատ կոլխոզներում, գուգաղկպեց գարնանացանին: Յանքսը վորոշեցին միասին կատարել, իսկ «հետո ինչ կլինի—կտեսնենք»:

Այժմ ամենահրատապ հարցը բերքահավաքի կազմակերպման կարգն է: Դրա շուրջը լարված պայքար է ծավալվում: Կուլակը բոլոր ուժ ու ջանքն է լարում միացյալ բերքահավաքը վիժեցնելու համար: Կուլակի «ծրագիր-միջինում»-ը սա յե՛-պահանջել, վորպեսզի «դուրս յեկածների» համար ընդհանուր մասիվից բաժին շուկի ըստ «ուտողի» հողաբաժինների նորմայի, այդ շուկված բաժնի վրա բերքահավաքը կատարել «դուրս յեկածների» բանվ. ուժով, կախել առանձին:

Կուլակի ձկունութեանը արտասովոր մեծ է: Նա պատրաստ է այժմ ոգտագործելու կոլխոզային ամեն տեսակի ձկները, վորպեսզի հարկած հասցնի իսկական կոլխոզներին:

Նա կազմակերպում է անհատ-տնտեսավարներին ինքնուրույն հասարակական բերքահավաքի համար «մեքենա-տրակտորային կայանի հիման վրա» և միևնույն ժամանակ կոլեկտիվ ցանքսի կոլխոզնիկների և անհատականների միջև բաժանելու անհրաժեշտութեանը ամրապնդում է նրանով, թե «հակառակ դեպքում մեքենա-տրակտորայինը ամեն ինչ իրեն կվերցնի, իսկ գյուղացիներին կնստեցնի սոված պայքի»:

Կուլակի մանյովը պարզ է: Քանզել կամ, ծայրահեղ դեպքում, թուլացնել կոլխոզը, լարելով կոլխոզնիկների և անհատավարների փոխարարբերութեանները, բարդացնել կոնտրակտացիայի և հացամթերման պայմանագրերի իրագործումը:

Կուլակը ասում է անհատ-տնտեսավարին՝ — «Ոգտվիր լավ բերքից, հավաքիր այն ՄՏԿ-ի մեքենական ուժով և փախիր կոլխոզի ընդհանուր ցանքսի ծախսերին մասնակցելուց, կոնտրակտացիայի պարտավորութեաններից, տար «ուտողի» բաժինով բերքը քո մառանը»... («Սոցիալիստիչեսկոյե Զեմլեդելիե», 18 հուլիսի):

VI. ԿՈԼԽՈԶԱՅԻՆ ՇԱՐԺԱՆ ՇԻՄՔԵՐԻ ԱՄՐԱՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ՊԱՅՔԱՐԸ ՍԽԱԼՆԵՐԻ ԴԵՄ

«Կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսութեան վերելքի մասին» բանաձևի մեջ Համ. ԿԿ (Բ) XVI համագումարը մեծ պարզութեամբ ու ցայտունութեամբ ձևակերպեց այն հիմնական դրութեանները, վորոնցով պետք է ղեկավարվի մեր կուսակցութեանը կոլխոզային շարժման հաջողութեանների ամրացման և նրա հետագա ծավալման աշխատանքի մեջ:

«Կոլեկտիվացման բնագավառում ձեռք բերված հաջողությունների ամրացումը — ասված է համագումարի բանաձևում — և կոլեկտիվացման հետագա զարգացումը այդ հիման վրա հնարավոր են միայն այն դեպքում, յեթե պրակտիկայում անշեղ գործադրվեն կոլխոզային շարժման հետևյալ արմատական մարքսիստական սկզբունքները, վորոնցից շեղվելը ծանրագույն հանցագործություն է պրոլետարական դիկտատուրայի առաջ՝

1. Կոլխոզները կարող են կառուցվել միայն կամավորություն հիման վրա: Ձգավոր-միջակային մասսաների նկատմամբ, նրանց կոլեկտիվներին միացնելու նպատակով բռնություն կամ վարչական հարկադրանք գործադրելու ամեն մի փորձ կուսակցություն գծի կոպիտ խախտումն է նշանակում և իշխանությունը ի չարը գործադրել:

2. Ներկա շրջանում կոլխոզի հիմնական ձևն է գյուղատնտեսական արտելը: Պահանջել, վորպեսզի գյուղացիները, արտել մտնելով, անմիջապես հրաժարվեն բոլոր անհատական սովորություններից ու շահերից, հասարակական լրացուցիչ անձնական տնտեսություն վարելու հնարավորությունից (կով, վոչխար, թռչուն, ագարակային բանջարանոց), կողմնակի աշխատավարձը իր համար ոգտագործելու հնարավորությունից և այլն, — նշանակում է մոռանալ մարքսիզմ-լենինիզմի այբուբենը:

3. Կոլխոզի ձևը պետք է համապատասխանի ռայոնի տնտեսական առանձնահատկություններին և տնտեսություն ճյուղին: Վոչ հացահատիկային բնույթ կրող մի քանի շրջաններում, այլ և Արևելքի ազգա-

յին շրջաններում, արտելների հետ միասին առաջին ժամանակները կարող է մասսայական տարածում ստանալ հողի հասարակական մշակման ընկերությունը, իբրև արտելին անցնելու ձև:

4. Կոլխոզային շարժումը կարող է բարձրանալ իր բարձրագույն ձևին — կոմունային — տեխնիկական բազայի բարձրացման, կոլխոզային կադրերի աճման և կոլխոզնիկների կուլտուրական առաջխաղացման համապատասխան և այն անհրաժեշտ պայմանով, վորպեսզի գյուղացիները իրենք ընդունեն համապատասխան փոփոխությունները կանոնադրության մեջ և այն իրագործեն ներքևից:

5. Աշխատանքի ամենաբարձր արտադրողականությունը հասնելու համար անհրաժեշտ հասարակական դիսցիպլինը հնարավոր է ստեղծել կոլխոզներում միայն կոլխոզնիկների խսկական ինքնագործնելություն և նրոնց՝ կոլեկտիվի տնտեսության վարչության մեջ ակտիվ մասնակցելու հիման վրա:

6. Կոլեկտիվ հողագործություն անցնելը հնարավոր է իրագործել, ինչպես այդ քանիցս մատնանշել է Լենինը, միայն այն դեպքում, յեթե կոլխոզներին լայն կազմակերպչական, նյութական և ֆինանսական ոգնություն տրվի խորհրդային պետություն կողմից:

«Յուրաքանչյուր հասարակակարգ ստեղծվում է միայն վորոշ դասակարգի ֆինանսական աջակցությամբ» (Լենին. — Կոպերացիայի մասին — հատ. XV III, մաս II, էջ 141):

7. Սովխոզների վարչության կազմակերպչական սխեման կոլխոզները փոխադրելու ամեն մի փորձ

հակալենինյան ե, վորովհետև կոլխոզը պետական ձեռնարկությունն չե, ստեղծված պետության միջոցներով, ինչպես սովխոզը, այլ գյուղացիների կամավոր հասարակական միությունն է, ստեղծված հենց իրենց՝ գյուղացիների միջոցներով, սրանից բխող բոլոր հետևանքներով:

8. Անհատական տնտեսությունից կոլեկտիվ տնտեսության անցնելը կարող է իրագործվել միայն բանվոր դասակարգի ու չքավորության դաշինքի հիման վրա միջակի հետ. դա պարտավորեցնում է սխտեմատիկաբար քաշել միջակներին կոլխոզային ղեկավարության մեջ:

Կոլխոզային շինարարության պրակտիկայում 1930 թ. գարնանը Խորհրդային Միության մի շարք ուսուցիչներում, շրջաններում և հանրապետություններում թույլ ելին տվել շատ սխալներ և կոլեկտիվացման վերաբերմամբ կուսակցության տված դրույթների և հրահանգների աղավաղումներ: Այդ սխալները և աղավաղումները առանձնապես տարածված ելին սպառող շերտի շատ ուսուցիչներում, այլ և Խորհրդային Միության արևելքի ազգային հանրապետություններում և շրջաններում:

«Այդ սխալները և աղավաղումները արտահայտվում ելին կոլխոզների կառուցման ժամանակ միջակների ու չքավորների վերաբերմամբ հարկադրանքի և բռնության միջոցներ գործադրվելու մեջ. արտելների անդամների լոկ սպառողական նշանակություն ունեցող մանր տավարի և կովերի համայնացման մեջ. վոչ հացահատիկային ուսուցիչներում կոլեկտիվացման այնպիսի տեմպեր կիրառվելու մեջ, վորոնք արդա-

րացրել ելին իրենց հացահատիկային ուսուցիչների փորձով և միայն այդ ուսուցիչների համար նախատեսված ելին կենտրոնի վորոշումներով. շուտափույթ կերպով, առանց համապատասխան նյութական և կազմակերպչական պատրաստության, կոմունաներ թխելու մեջ. «գիգանտ» կոլխոզների անվան տակ անկենսունակ, հրամանատարության սկզբունքների հիման վրա կառուցված բյուրոկրատական կազմակերպություններ ստեղծելու մեջ. կոլխոզների համար կառավարության կողմից նշանակված կրեդիտների ուշացման և կոլխոզնիկներին կառավարության տրամադրած արտոնություններից զրկելու մեջ. կուլիտ վարչարարության մեջ կոլխոզնիկների և կոլխոզների վերաբերմամբ, ընտրողականությունը նշանակումներով փոխարինելու և վերևից հրամաններ արձակելու մեջ. միջակին հաշվի չառնելու, նրան անտեսելու և նրա տնտեսական փորձառությունը չօգտագործելու մեջ. կուլակի դեմ ուղղված պայքարի միջոցները («ապակուլակացումը», ձայնազրկությունը և այլն) միջակի վրա փոխադրելու մեջ»: (Համագումարի բանաձևից):

Տեղ-տեղ կոլեկտիվացման աշխատանքում գործադրվում ելին այնպիսի մեթոդներ, ինչպես վերևից դեկրետներով կոլխոզ կառուցել, կոլխոզ ստեղծել մարտական հրամանի կարգով մի քանի ուրում, նույնիսկ — այս ինչ ժամին, գյուղացիներին կոլխոզ քաշելը դատարանի, ձերբակալման, Սովետի աքսորելու, ապրանքի բացթողումը ընդհատելու, ապակուլակացման և այլ սպառնալիքների տակ: Տեղի ունեցող նաև կոլեկտիվացում տարածության վրա և մրցումներ ամենամեծ թվով կոլխոզներ թխելու և նրանցով ամենամեծ

թվով գյուղացիական տնտեսություններ ընդգրկելու գործում:

«Սոսնովսկիյ ռայոնի (Բեժեցկիյ շրջան) ցանքսային յեռյակը փետրվարի 15-ին հրատարակեց «մարտական հրաման № 2», վորի մեջ ասված է՝ —

«Հրամայում եմ՝ — § 2) կոլխոզների կազմակերպությունը տարածել ռայոնի բոլոր բնակավայրերում, մոբիլիզացիայի յենթարկելով այդ աշխատանքի շուրջը չքավորներին ու բատրակներին:

§ 5) Մասսայական աշխատանք ծավալել բատրակների ու չքավորության մեջ:

§ 6) Փետրվարի 20-ին, առավոտյան ճիշտ ժամը 9-ին լինել գործկոմում զեկուցելու իրագործման մասին, ներկայացնելով ցանկը:

§ 7) Առաջագրանքը չիրագործելուն արդարացում չկա:

Զիրագործողներին դատի յեմ հանձնում 24 ժամվա մեջ:

Ռայցանյոյակի նախագահ Բուզդիս
Համ. ԿԿ (բ) ռայկոմի քարտուղար Կուզմին»
(«Իդվեստիյա», 25 մարտի)

Սոսնովսկիյի քյալլագյոզներից յետ չի մնացել և Կաշինսկիյ ռայոնի ղեկավարությունը: Կաշինսկիյ «մարտական» հրամանի առաջին կետը ասում է՝ — «Գյուղացիական բոլոր տնտեսությունների կոլեկտիվացումը վերջացնել 1930 թ. մարտի 1-ից վոչ ուշ: Առաջադրած խնդրի հաջող լուծման համար առաջարկվում է գյուղխորհրդների նախագահներին և գյուղական ամբողջ ախտիվին աշխատել ամբողջ ուրը»:

«Կարա-բելլըկ գյուղում (Մինոսինսկիյ շրջան) լիազորը — ռայկոմի բյուրոյի անդամ Գուրչուկը գյուղացիական ժողովում քվեարկության է դնում այսպիսի հարց՝ — «Ով դեմ է խորհրդային իշխանության և համատարած կոլեկտիվացման, ձեռք թող բարձրացնե՞նք»: Յեւ քանի վոր վոչ վոք ձեռք չբարձրացրեց, վորոշեցին, վոր գյուղը անցավ համատարած կոլեկտիվացման» («Կրեստյանսկայա գաղետա» 16 մարտի):

«Պոլյանը գյուղում (Կալուժսկիյ շրջան) տեղի յեն ունեցել կոլխոզ չմտնող միջակների մասսայական ձերբակալումներ, Զյաբկի գյուղում շրջել են բոլոր չքավորական տնտեսությունները և ստորագրություն հավաքել, թե նրանք բոլորը կոլխոզների կողմն են: Ռազդոլյե գյուղում Բելով և Ուստկին բրիգադիւրները հայտարարել են գյուղացիներին, թե ով վոր կոլխոզ չգնա — վաղն իսկ կուղարկվի Սոլովկի կամ Մարսի վրա» («Կոմսոմոլսկայա Պրավդա», մարտի 28-ին):

«Լիխոսլավսկիյ, Յեմելյանովսկիյ և Տուրչինովսկիյ ռայոններում (Տվերսկիյ շրջան) գործադրվում են յին կոլխոզ չմտնողներին ահաբեկելու մեթոդներ, ընդհատվում եր մթերքների բացթողումը կոոպերատիվից»:

«Տվերի շրջանային առողջ. բաժինը հիվանդանոցներին կարգադրություն է տվել, վորի իմաստը կայանում է նրանում, թե կոլխոզ չմտնողներին չպետք է բժշկել» («Նեկոնոմիչեսկայա ժիզն», մարտի 25):

«Կոլխոզային շինարարության տեմպը ուժեղացնելու նպատակով մարտի 15-ից մինչև ապրիլի 15-ը հայտարարվում է գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման մրցում» — այդպես է սկսվում Պոլխոտյան շրջանի (Նովգորոդսկիյ շրջան) գարնանացանի կամպանիան

անցկացնող շտաբի բաց թողած հայտարարութիւնը: Մրցմանը մասնակցելու հրավիրված են կազմակերպութիւնները և առանձին աշխատավորներ: Մրցման պայմաններն են՝

1) Բատրակներին ու չքավորներին 100 տոկոսով կոլիսոգ քաշել:

2) Ընդգրկել ռայոնի տնտեսութիւնների «վոչ պակաս, քան 50 տոկոսը»:

3) Առանձին գյուղերի կոլեկտիվացումը 100 տոկոսով (բացի կուլակութիւնից):

4) Համայնացնել «100 տոկոսով արտադրութեան բոլոր միջոցները»:

5) Կազմակերպել կոմունա «խոշոր հողամասի վրա»: Մրցանակներն են՝ — տրակտոր, ձի, կով, «իրեր» (ինչպիսի իրեր — հայտնի չեն), մրցանագրեր: («Սոցիալիստիչեսկոյե Զեմելեդելիե», 23 մարտի):

Ինչո՞վ կարելի յե բացատրել քալլադյոզների և «ուռա»-կոլեկտիվիզատորների այդ հանցագործ աշխատանքը:

Կոլիսոգային շինարարութեան մեջ այդորինակ մեթոդներ գործադրող աշխատավորների ահազին մեծամասնութիւնը, իհարկե, կուսակցութեանը նվիրված մարդիկ են, վոր անկեղծորեն համոզված եյին, թե նրանք վոչ թե հանցանք են գործում, այլ կուսակցական գործ՝ են անում, իրագործում են կուսակցութեան հրահանգները, պայքարում են գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման համար:

Բայց այդ աշխատավորների մեղքը և ցավը կայանում ե նրանում, վոր նրանք մոռացել են կուսակցութեան գյուղացիական քաղաքականութեան հիմքերը.

նրանք մոռացել են, վոր չքավորութիւնը — մեր հենարանն ե, միջակը — մեր դաշնակիցն ե, իսկ կուլակը — մեր վոխերիմ թշնամին: Յե՛վ մոռանալով այդ, նրանք միջակին — գյուղացիութեան հիմնական մասսային, մեր դաշնակցին մոտեցան, իբրև իրենց թշնամու:

«Կարողանալ համաձայնութեան գալ միջակ գյուղացիութեան հետ, վոչ մի բոլե չհրաժարվելով կուլակի դեմ պայքարելուց և հաստատ հենվելով միայն չքավորութեան վրա» — Լենինի* և մեր կուսակցութեան այդ ցուցմունքը նրանք — այդ աշխատավորները մոռացութեան եյին տվել:

Նրանք մոռացել եյին և այն, վոր «չկա վոչինչ ավելի ախմար, քան միջին գյուղացիութեան տնտեսական հարաբերութիւնների բնագավառում բռնութեամբ գործ տեսնելու հենց միտքը» (Լենին):

«Այստեղ բռնութեամբ վոչինչ չես ստեղծի: Բռնութիւնը միջին գյուղացու վերաբերմամբ մեծագույն վնաս ե ներկայացնում իրենից» (Լենին):

«Ամենից ավելի մենք պետք ե հիմնվենք այն ճշմարտութեան վրա, վոր այստեղ բռնութեան մեթոդներով ըստ եյութեան վոչինչ չի կարելի անել: Այստեղ բռնութեամբ գործել նշանակում ե կործանել ամբողջ գործը: Այստեղ պետք ե յերկարատե դաստիարակչական աշխատանք»:

«Պետք ե նախ ապացուցել, վոր այդպիսի միացումը ավելի լավ ե. միացնել մարդկանց այնպես, վորպեսզի նրանք իսկապէս միանան և վոչ թե թքով կպցվեն. ապացուցել, վոր այդ ձեռնտու յե» (Լենին**):

* Լենին — հատոր XV, եջ 524:

** Լենին — հատոր XV, եջ 150, 151, 152:

Նրանք — այդ աշխատավորները — մոռացել են, վոր քշել գյուղացիներին կոլխոզ, յերբ նրանք իրենք դեռ չեն գիտակցել միության անհրաժեշտությունը, հիմար, փաստակար ու հանցավոր գործ եւ Նրանք մոռացել են, վոր հաստատ, ամուր և կայուն կլինեն միայն այն կոլխոզները, վոր ստեղծված են կամավորության հիմքերի վրա, կազմակերպված են այն մարդկանցից, վորոնք հասկացել են կոլեկտիվ տնտեսավորության առավելությունները և ձեռնտվությունը:

Նրանք — այդ աշխատավորները, տեսնելով գյուղացիների մասսայական դիմումը կոլխոզ, յերևակայել են, թե արդեն չքավոր ու միջակ գյուղացիների ամբողջ մասսան գիտակցել եւ կոլխոզների կազմակերպության անհրաժեշտությունը և բավական եւ մեկ հրաման չքավոր-միջակային բոլոր տնտեսությունների համատարած կոլեկտիվացման համար:

Այդ աշխատավորները, արբեցած կոլխոզային շարժման հաջողություններից, գերազնահատեցին իրենց ուժերը, թերագնահատեցին կոլխոզային շինարարության դժվարությունները և, թե առնելով շրջաններից ու ռայոններից տրվող հրահանգներով՝ կոլեկտիվացման տեմպերի մասին, առաջ մղվեցին, համոզելու փոխարեն հրամանների դիմելով: Իսկ ուր չեր ոգնում հրամանը, այնտեղ գործի ելին դրվում հարկադրանքը, սպառնալիքները և այլ այդորինակ հանցագործություններ:

Տեղ-տեղ «կոլեկտիվացման» այդ հանցագործական մեթոդները մինչ միայն այս կամ այն աշխատավորների մոլորության և տխմարության հետևանք ելին, այլ և դասակարգային թշնամու — կուլակության պրո-

վակացիայի հետևանք: Տեղ-տեղ կուլակը դուրս եր գալիս ամենաժիր «ուռա-կոլեկտիվատորի» դերում: Տեղ-տեղ կուլակը աշխատավորների հարվածները, նրանց վարչական յեռանդը ուղղում եր միջակի ու չքավորի դեմ: Կուլակը իր տեսակետից շատ ուղիղ հաշվում եր, թե վորքան ավելի ուժեղ լինի վարչական ճնշումը միջակի վրա, վորքան ավելի խայտառակ գործողություններ լինեն, վորքան ավելի այլանդակորեն աղավաղվի կուսակցության քաղաքականությունը, այնքան ավելի շուտ և և՛ ուժգնորեն կտատանվի միջակը կուլակի կողմը, այնքան ավելի շուտ կվարկաբեկվի կոլխոզային շինարարությունը, այնքան ավելի արագ կքայքայվեն կոլխոզները, այնքան ավելի կշահե և կամրապնդվի ինքը կուլակը: Յեւ մի շարք ռայոններում ու շրջաններում կուլակի հաշիվները արդարացան: Սկսվեց գյուղացիների տեղատվությունը կոլխոզներից, դեկրետներով հրահանգված, ստիպողաբար և մրցումների միջոցով ստեղծված կոլխոզների քայքայումը:

Այդպես 1930 թ. գարնանը մի շարք ռայոններում և շրջաններում հաջողություններից արբեցած քյալլագյոզները փորձում ելին կոլխոզներ կառուցել և, բնականաբար, իրենց սպասածներին միանգամայն հակառակ հետևանքների ելին հասնում: Սակայն, «ուռա-կոլեկտիվիզատորների» հանցագործությունը արտահայտվում եր մինչ միայն ուժով կոլխոզներ սարքելու, գյուղացիներին կոլխոզներ քշելու, կոլխոզային շինարարության մեջ կամավորության սկզբունքը խախտելու մեջ. նա ավելի հեռուն եր գնում, լայնանալով ու խորանալով:

Շատ ուայոններում ստեղծում եյին միայն կոմունաներ, մոռնալով, գիտենալ չուզենալով կամ չհասկանալով, վոր վոչ թե կոմունան, ալ գյուղատնտեսական արտելն ե ներկա ժամանակաշրջանում կոլխոզային շարժման հիմնական ողակը:

Հաջողություններից գինովցած, խելակորույս և անբարդավան քյալագոյոնները կորցրին առողջ դատելու և շրջապատի պայմանները ըմբռնելու ընդունակությունը: Նրանց թվում եր, թե նրանք «ամեն ինչ կարող են», թե նրանց համար ամեն ինչ դատարկ բան ե: Իսկ քանի վոր այդպես ե, ել ինչ կարիք կա գլուխ ցավեցնել մի ինչ-վոր գյուղատնտեսական արտելի հետ — ուղղակի կոմունային անցիր, վոստնե կոլխոզային շինարարության ամենաբարձր ողակին, թքիր ստորին (հողը համայնորեն մշակելու ընկերություն) և միջին (արտել) ողակների վրա, համայնացրու ամեն ինչ, վոր կա գյուղացիական տնտեսության մեջ: Իսկ թե ինչ են մտածում այդ մասին իրենք գյուղացիները, արդյոք ցանկանում են նրանք կոմունա — դա կարևոր չե, դա չի անհանգստացնում քյալագոյոններին: Յեվ նա մղվում եր առաջ — միայն դեպի կոմունան, դեպի գիլանտ-կոմունան, դեպի կոմունան ուայոնի և շրջանի մասշտաբով:

«Բոլորսինսկիյ ուայոնում (Տոմսկիյ շրջան) գյուղատնտեսական արտելը համարում եյին կոլեկտիվացման արդեն անցած, հնացած ձև, չեյին թույլատրում նրանց կազմակերպությունը և լոկ կոմունաներ ստեղծելու ընթացքն եյին բռնել: Մանուշովկայում մոտ մի շաբաթ նստել եր ցանքսային կոմպանիայի բրիգադը. գյուղացիները ուզում եյին արտել ստեղծել, իսկ

բրիգադը վոչ մի կերպ չեր համաձայնում ձևակերպել արտելի կազմակերպությունը — «արտելը հնացել ե. ստեղծեցեք կոմունա — այն ժամանակ կձևակերպենք» («Բեդնոտա», 21 մարտի):

«Շացկինսկիյ ուայոնում (Ռյազանի շրջան) արգելել են արտելներ կազմակերպել և թույլատրել են ստեղծել միայն կոմունաներ: Ընդամենը ուայոնում ստեղծված եր 5 կոմունա, իսկ քաղաքը կազմում եր վեցերորդ կոմունան: Կոմունայի մեջ մտնել հրաժարվողներին սպառողական կոոպերացիան բաց չեր թողնում վոչ մի մթերք: Սյդպիսի ճնշման շնորհիվ կոմունաների մեջ կազմակերպված եր ազգաբնակչության 72%-ը: Գյուղատնտեսական արտելների կազմության 72%-ը: Գյուղատնտեսական արտահայտվողները տուգանքի մակերպության ոգտին արտահայտվողները տուգանքի ենթարկվում: Բանը այնտեղ հասավ, վոր չքաեյին յենթարկվում: Բանը այնտեղ հասավ, վոր չքավորները ստիպված եյին անլեզալ ժողով կազմակերպել արտելի կանոնադրությունը քննելու համար» («Պրավդա», 22 մարտի):

«Բարձր ցուցանիշների յետևից ընկած, ֆյոդորովսկիյ ուայգործկոմի (Կուստանայի շրջան) աշխատավորները վորոշել են ամբողջ ուայոնը վերածել կոմունայի, վոստնելով գ.տ. արտելի վրայից: Առանց յերկար մտածելու, Շրջգործկոմը լիկվիդացիայի յե յենթարկում ուայոնի արտադրական միությունները և նրանց բոլոր անդամներին արձանագրում ե կոմունայի մեջ: Սյդ «ոպերացիան» կատարվում ե գեր-հարվածային կարգով, մի քանի որվա ընթացքում: Կուլակները չուշացան ոգտագործելու այդ պատուհաս-կոլեկտիվիզատորների տխմարությունը և բարձրացրին կատաղի հակա-

ճկունութիւնն: Նա յերբեմն պրովակացիոն դիտումնե-
րով հորդորում ե բատրակներին ու չքավորներին
ստեղծել միայն կոմունաներ, համայնացնել կոլխոզ-
ներէրի ամբողջ գույքը: Նա զոռ ե տալիս բատրակ
ու չքավոր կոլխոզներին համասարական տրամա-
դրութիւններին: Ինչո՞ւ համար:

Վորպեսզի բատրակին ու չքավորին կռիւնքի մի-
ջակի հետ, վորը չի ուզում ուղղակի կոմունա գնալ,
չի ուզում բաժանել իր գույքը. վորպեսզի առաջ բերի
և ուժեղացնէ միջակի փախուստը կոլխոզներից, հե-
տեաքար — կոլխոզների քայքայումը:

Այդպիսով կուլակը, փորձելով լարել միջակի հարա-
բերութիւնները բատրակներին ու չքավորներին հետ,
պայքար ե մղում միջակի համար, ձգտելով ուժեղա-
ցնել իր ազդեցութիւնը նրա վրա, քաշել նրան իր
կողմը: Կուլակը շատ լավ հասկանում ե (անհամեմատ
ավելի լավ, քան «ձախ» քայլագրողները կոմունիստ-
ներից և խորհրդային աշխատավորներից), վոր պայ-
քարի այս կամ այն վախճանը կախված ե նրանից,
թե ում հետ ե միջակը, վոր միջակին իր կողմը քա-
շել նշանակում ե կանխորոշել պայքարի վախճանը,
նշանակում ե տանել կռիւլը:

Միջակի համար տարվող պայքարի մեջ «ձախ»
ուռա-կոլեկտիվիզատորները և ավանտյուրիստները ան-
գնահատելի ծառայութիւն են մատուցում կուլակին:
Հենց այդ պատճառով «ձախ» հակամիջակային տրա-
մադրութիւնների և «ձախ» պրակտիկայի դեմ պետք
ե կռիւլ վճռականորեն, համառութեամբ և անընդհատ:

«Ձախ» քայլագրողները առատաձեռն ջուր են
լեցնում աջ ոպորտունիստների ջրաղացին: Այդպիսով,

պայքարը նրանց դեմ դառնում ե միաժամանակ և պայ-
քար աջ ոպորտունիզմի դեմ, վորը շարունակում ե
մնալ գլխավոր վտանգը սոցիալիստական շինարարու-
թյան գործում: Պայքարը յերկու ֆրոնտի վրա՝ աջ
և «ձախ» ոպորտունիստների դեմ, այլ և դեպի այդ
թեքումները ունեցած հաշտվողական վերաբերմունքի
դեմ պետք ե մղել անդուլ ու յեռանդուն:

Կուլակութեան, իբրեւ դասակարգի, լիկվիդացիայի
խնդրում համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում
կուսակցութեան լոգունգի գործնական կիրառման ժա-
մանակ ևս տեղերում թույլ եյին տրված թեքում-
մանակ ևս տեղերում թույլ եյին տրված թեքում-
ներ ու խտրողութիւններ: Կուսակցութեան հրահանգնե-
րին հակառակ, կուսակցական կազմակերպութիւննե-
րից մի քանիսը վորոշել եյին ապակուլակացումը
իրականացնել համատարած կոլեկտիվացումից անկախ,
վոր թե նրա հիման վրա, այլ մինչև այն, վոր մի-
այն համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում, այլ
ամենուրեք:

Այդպիսի պայմաններում կուլակային տնտեսու-
թիւնների լիկվիդացիան անխուսափելիորեն դառնում
եր մերկ ապակուլակացում, լոկ վարչական կարգով,
ապակուլակացում, վորը կատարվում ե առանց հեն-
վելու մասսաների վրա, նրանց նույնիսկ բացա-
սական վերաբերմունքի պայմաններում՝ դեպի այդ
գործը, մինչև անգամ նրանց ցավակցական վերա-
բերմունքի պայմաններում դեպի ապակուլակացվող
կուլակը: Իսկ ապակուլակացման այդորինակ մեթոդ-
ների մեջ պարունակված ե անթիվ սխալներ կատա-
րելու վտանգը, վոր միայն կուլակին, այլ և միջակին
և նույնիսկ չքավորութեանը հարվածելու վտանգը:

Այստեղ միանգամայն իրական ե կուլակների դեմ ուղղված հարվածների միջակի վրա փոխանցվելու վտանգը, կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիայի համար կիրառվող մեթոդները ու միջոցները միջակային տնտեսությունների վրա փոխադրելու վտանգը: Այստեղ վոչ միայն չի բացասվում, այլ և միանգամայն հնարավոր ե կոլխոզների ստիպողական կազմակերպությունը, գյուղացիներին ուժով, ապակուլակացման և այլ սպառնալիքների տակ կոլխոզ քչելը:

Այդ բոլորը հենց տեղի ունեցավ 1930 թ. գարնանը մի շարք ռայոններում և շրջաններում, ուր կուսակցության հրահանգները՝ կոլխոզային շինարարության կամավորության, գյուղատնտեսական արտելի վրայից ուղղակի դեպի կոմունան վոստնելու անթույլատրելիության, միայն համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում ապակուլակացում կիրառելու մասին՝ յենթարկվել էյին հանցագործ ազավադումների:

Յեվ ի՞նչ եր հետևանքը: Ի՞նչ արդյունք տվին ուռա-կոլեկտիվիզատորների այդ խայտառակ գործողությունները:

Նրանք ուժեղացրին միջակների տատանումները, առաջ բերին միջակների փախուստը գոռով ստեղծված կոլխոզներից: Մի շարք շրջաններում կուսակցության քաղաքականության ազավադումները և խտտորումները առաջ բերին կոլխոզների քայքայումը, կոլխոզային շարժման վարկաբեկումը:

«Այդ սխալները — մատնանշում ե կուսակցության XVI համագումարը — մի շարք շրջաններում առաջացրին վոչ միայն հակակոլխոզային յելույթներ, այլ և, առանձին դեպքերում, նրանց վերածվելը՝ կուլակու-

թյան ազդեցության տակ՝ հակախորհրդային յելույթների: Ամենից ավելի անհանգստեցուցիչ եր այն փաստը, վոր... կուսակցական կազմակերպությունների կողմից հազվագյուտ չեն ստեղծված դրությունը քողարկելու փորձերը, իրենց սխալները և պակասությունները ճանաչելու և ուղղելու փոխարեն ամեն ինչ միջակի տատանումներին վերագրելու փորձը»:

Ինչո՞ւմ եր այդ սխալների, կուսակցության քաղաքականության այդ ազավադումների վտանգը, յեթե նրանք չենթարկվեյին լիկվիդացիայի վճռականորեն, արագ և առանց մնացորդի:

«Յեթե այդ սխալները — ասված ե Համ. կկ(բ) XVI համագումարի բանաձևում — ժամանակին չուղղվեյին կուսակցության կենտրոնական կոմիտեյի կողմից (կենտկոմի փետրվարի 20-ի, մարտի 10-ի, մարտի 15-ի, ապրիլի 2-ի վորոշումները և ընկ. Ստալինի «Գլխապարիլի 2-ի վորոշումները» ու «Պատասխան ընկեր պտույտը հաշողություններից» ու «Պատասխան ընկեր կոլխոզիկներին» հոդվածները), — դա կսպառնար կոլխոզիկներին» հոդվածները), — դա կսպառնար գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման գործը վիժեցնել, փորել խորհրդային պետության հենց հիմքը — բանվոր դասակարգի միությունը գյուղացիության հետ:

«Կոլեկտիվացման պրակտիկայում թույլ տրված սխալները ուղղելու համար կենտրոնական կոմիտեյի ձեռք առած բոլոր միջոցները կայանում էյին, վերջին ձեռք առած բոլոր միջոցները ուղիղ լենինյան վերահաշվով, դեպի միջակ ունեցած ուղիղ լենինյան վերաբերմունքը վերականգնելու մեջ, վոր խախտված եր մի շարք շրջաններում, կոլխոզային շարժման նվաճումների ամրացման մեջ, կուլակության, իբրև դասաճումների ամրացման մեջ, կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիան համատարած կոլեկտիվացման

հիման վրա իրագործելու և միջակի հետ դաշինքը ամրացնելու մեջ:

Կուսակցական և խորհրդային մարմինների սխալների ուղղման հետևանքն է այն փաստը, վոր հացահատիկային վճռող շրջաններում ցանքսերի հիմնական մասը այց են կացրել կոլխոզները, իսկ վոչ-հացահատիկային շրջաններում անհատ տնտեսավարները յեռանդով կատարում են ցանքսը, միևնույն ժամանակ պահպանված են վորոշ թվով ամենից ավելի կայուն կոլխոզներ, վորոնք կարող են դառնալ այդ շրջանների հիմնական գյուղացիական մասսաների համար ապագա կոլխոզային շարժման կորիզը»:

V. ԿՈՒՍԱԿՑԻՎԱՑՄԱՆ ՏԵՄՊԵՐԸ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵ-ՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՍԱՐՔՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

«Մեր առաջ կանգնած են — ասում եր ընկ. Ստալինը կուսակցության XVI համագումարում — գյուղատնտեսության հետևյալ պրոբլեմները՝

1) Տեխնիկական կուլտուրաների զրուծյան ամրացման պրոբլեմը, համապատասխան շրջանները բավական քանակով եժան հացամթերքներով ապահովելու միջոցով:

2) Անասնապահության բարձրացման և մսի խնդրի լուծման պրոբլեմը, համապատասխան շրջանները բավարար քանակով եժան հացահատիկային մթերքներով և կերերով ապահովելու միջոցով:

3) Հացահատիկային տնտեսության հարցի, իբրև ներկա մոմենտում գյուղատնտեսության գլխավոր հարցի, վերջնական լուծման պրոբլեմը»:

Այդպիսով «դուրս է գալիս, վոր հացահատիկային պրոբլեմը գյուղատնտեսության սիստեմի մեջ հիմնական ողակն է և վերջինիս բոլոր մյուս պրոբլեմների լուծման բանալին» (Ստալին):

Իսկ ի՞նչ է անհրաժեշտ հացահատիկային պրոբլեմի հաջող լուծման համար և ի՞նչ հիման վրա կարող է նա լուծվել: Կարելի՞ յե արդյոք լուծել հացահատիկային պրոբլեմը գյուղացիական անհատական մանր ու մանրագույն տնտեսության հիման վրա:

«Լուծել հացահատիկային պրոբլեմը — պատասխանում է այդ հարցերին ընկ. Ստալինը իր գեկուցման մեջ կուսակցության XVI համագումարում — և դրանով գյուղատնտեսությունը դուրս բերել լուրջ վերելքի ուղին, — դա նշանակում է արմատորեն լիկվիդացիայի յենթարկել գյուղատնտեսության յետամնացությունը, զինել նրան տրակտորներով ու գյուղատնտ. մեքենաներով, ապահովել զիտական աշխատավորների մեքենաներով, ապահովել աշխատանքի արտադրոնոր կադրերով, բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականությունը, ավելացնել ապրանքայնությունը: Առանց այդ պայմանների չի կարելի նույնիսկ յերազել հացահատիկային պրոբլեմի լուծման մասին:

«Հնարավոր է, արդյոք, իրականացնել այդ բոլոր պայմանները գյուղացիական մանր անհատական տնտեսության հիման վրա: Վէ՛չ, հնարավոր չե: Հնարավոր սուլթյան հիման վրա: Վէ՛չ, հնարավոր չե: Վորովհետև մանր գյուղացիական տնտեսությունը, անգոր է ընդունելու և յուրացնելու նոր տեխնիկան, անգոր է ընդունելու և յուրացնելու նոր տեխնիկան, անգոր է բավարար աստիճանի բարձրացնելու աշխատանքի արտադրողականությունը, անգոր է բավարար տանքի արտադրողականությունը, անգոր է բավարար չափով ավելացնելու գյուղատնտեսության ապրանքայնությունը: Մնում է մեկ ուղի — գյուղատնտե-

սուբյան խոշորացման ուղին, խոշոր, ժամանակակից տեխնիկայով զինված տնտեսություններ ստեղծելու ուղին: Սակայն, խորհրդային յերկիրը չի կարող կանգնել խոշոր կապիտալիստական տնտեսությունների կազմակերպության ճամբի վրա: Նա կարող է և պետք է գնա խոշոր, սոցիալիստական տիպի, նոր տեխնիկայով զինված տնտեսությունների կազմակերպության ուղիով: Հենց այդպիսի տնտեսություններ են մեր սովխոզները և կոլխոզները:

«Սրանից բխում է սովխոզներ կառուցելու և մանր գյուղացիական տնտեսությունները խոշոր կոլեկտիվ տնտեսությունների միացնելու խնդիրը, իբրև առհասարակ գյուղատնտեսության և առանձնապես հացահատիկային պրոբլեմի լուծման միակ ուղին»:

«Հենց այդ ուղու վրա և կանգնեց կուսակցությունը իր ամենորյա գործնական աշխատանքի մեջ XV համագումարից հետո, մանավանդ 1928 թվի սկզբին յեղած հացային լուրջ դժվարություններից հետո»:

1927 թվին ամբողջ Խորհրդային Միության մեջ կային 14,800 կոլխոզներ, 1928 թվին — 33,200, 1929 թ. — 61,000 և 1930 թ. գարնանը — 82,000:

1927 թվին կոլխոզները միացնում էին 445 հազար չքավոր-միջակային տնտեսություն, 1928 թվին — 1,040 հազար տնտեսություն, 1929 թ. վերջերին — 3 միլիոն տնտեսություն, իսկ 1930 թ. մայիսի մեկին կոլխոզները միացնում էին $6\frac{1}{2}$ միլիոն տնտեսություն կամ մեր յերկրի բոլոր գյուղացիական տնտեսությունների քառորդ մասը:

1927 թվին կոլխոզների ցանքսադաշտն էր 800 հազար հեկտար, 1928 թվին — 1,4 միլ. հեկտար, 1929 թ. —

4,3 միլ. հեկտար և 1930 թ. գարնանը — 36 միլիոն հեկտար:

Հացահատիկային կուլտուրաների ընդհանուր բերքն էր կոլխոզներում 1927 թվին 4,9 միլիոն ցենտներ և նրա ապրանքային մասը — 2 մլն. ցենտներ. համապատասխան թվերն էին՝ — 1928 թվին — 8,4 և 3,6 մլն. ցենտ., 1929 թվին — 29,1 և 12,7 մլն. ցենտ., իսկ 1930 թվին հացահատիկային կուլտուրաների ընդհանուր բերքը հասնելու յե 256 մլն. ցենտ. (1,550 մլն. փութ), իսկ նրա ապրանքային մասը — 82 մլն. ցենտ. (500 մլն. փթից ավելի):

Ի՞նչ են ասում այդ թվերը:

«Նրանք ասում են նախ և առաջ այն, վոր հացահատիկային կոլխոզների ընդհանուր արտադրանքը յերեք տարվա ընթացքում աճել է ավելի, քան 60 անգամ, իսկ ապրանքայինը — ավելի քան 40 անգամ:

«Նրանք ասում են, յերկրորդ, վոր մենք հնարավորություն ունենք այս տարի ստանալու կոլխոզներից յերկրի ամբողջ ապրանքային հացահատիկային արտադրանքի կեսից ավելին»:

«Նրանք ասում են, յերրորդ, վոր գյուղատնտեսության և նրա հիմնական պրոբլեմների վիճակը այսուհետև վորոշելու յեն վոչ թե անհատական գյուղացիական տնտեսությունները, այլ կոլխոզները և սովխոզները»:

«Նրանք ասում են, չորրորդ, վոր կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի պրոցեսը առաջ է գնում մեզ մոտ արագությամբ»:

«Նրանք ասում են, վերջապես, վոր յերկրում արդեն կատարվել են տնտեսական այնպիսի բեկումներ, վորոնք լրիվ իրավունք են տալիս պնդելու, վոր

մեզ հաջողվեց անցկացնել գյուղը նոր ուղու վրա — կոլեկտիվացման ուղու, դրանով ապահովելով սոցիալիզմի հաջող կառուցումը վոչ միայն քաղաքում, այլ և գյուղում» (Ստալին — Կենտկոմի քաղաք. հաշվետ. XVI համագումարին):

Բոլոր այդ պայմանների հաշվառումից յեղնելով, Համ. ԿԿ (Բ) XVI համագումարը «Կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսության վերելքի մասին» բանաձևի մեջ անհրաժեշտ համարեց՝ —

«1. Արմատապես վերաճնել գյուղատնտեսության զարգացման հնգամյա պլանը, յեղնելով կոլեկտիվացման այն տեմպերից, վոր նախատեսված են Կենտրոնական Կոմիտեյի հունվարի 5-ի վորոշումով ու միանգամայն հաստատված են վործով, վորպեսզի այդ հիման վրա հացահատիկային ու տեխնիկական կուլտուրաների արագ զարգացման հետ միաժամանակ ապահովվի անասնապահության բարձրացումը և ուժեղ զարգացումը — նախ և առաջ հատուկ անասնապահական սովխոզներ (հացահատիկային սովխոզների որինաևով) կազմակերպելու, բարձր-ապրանքային կոլխոզային ֆերմաների մասսայական ստեղծման և կերերի բազայի արագ լայնացման միջոցով:

«2. Կոլխոզների և կոլխոզնիկների համար կուսակցության վորոշումներով նախատեսված արտոնությունները անշեղ պահպանելով հանդերձ, 1930 — 31 թվին կոլխոզներին տրամադրվելիք կրեդիտների գումարը ավելացնել կրկնակի չափով, անցյալ տարվա համեմատությամբ, այսինքն հասցնել մեկ միլիարդ ռուբլու:

«3. Զեռնոտրեստի (հացահատ.) գծով ապահովել մյուս տարում վոչ պակաս քան $4\frac{1}{2}$ մլն. հեկտարի

ցանքս և պատրաստել 1932 թ. ցանքսի համար 9 մլն. հեկտար:

«4. Սվինովորեստի (խոզաբուծ.) գծով ապահովել են 1930 — 31 թվին վոչ պակաս քան 400 հազար գլուխ խոզի ապրանքային արտադրանք, 1931/32 թ. վոչ պակաս քան 3 մլն. և 1932/33 թ. վոչ պակաս քան 7 մլն. գլուխ:

«5. «Սկոտովոր»-ի (անասնապահ.) հոտի գլուխների թիվը հասցնել 1930/31 թվին մինչև 3,2 մլն. գլխի, 1931/32 թ. — 5,5 մլն., 1932/33 թվին — մինչև 9 — 10 մլն.:

«6. Զարգացնել անասնապահական ճյուղերը կոլխոզներում, այդ գործին հատկացնելով գյուղատնտեսական վարկերի խոշոր մասը:

«7. Նկատի առնելով, վոր տրակտորի և ձիու զուգորդումը դաշտային աշխատանքների մեջ տեղի յե ունենալու դեռ մի շարք տարիներ, անհրաժեշտ է խնամքով վերաբերվել ձիուն և համապատասխան շրջաններում ստեղծել հատուկ սովխոզներ և ընկերություններ ձիաբուծական ուղղությամբ»:

Միևնույն ժամանակ գյուղատնտեսության վերելքի կարևորագույն խնդիրներից մեկն է գյուղատնտեսության հիմնական ճյուղերը խորհրդային Միության մեջ ուղիղ բաշխելը և մեր յերկրի շրջանների յուրաքանչյուր մասնագիտացումը ըստ գյուղատնտեսական կուլտուրաների և ճյուղերի: Այդ խնդիրը կարելի յե լուծել միայն կոլխոզների և սովխոզների կարելի յե լուծմանը կարելի յե արդեն հիման վրա: Յեվ նրա լուծմանը կարելի յե արդեն հայտնի անցնել գործնականորեն, վորովհետև հացահատայում անցնել գործնականում արդեն լուծված է: Կիկային պրոբլեմը հիմնականում արդեն լուծված է:

Իսկ «առանց հացահատիկային պրոբլեմի լուծմանը, առանց կազմակերպելու հացահատիկների պահեստների հարուստ ցանց անասնապահական, բամբակագործական, ճակնդեղային, կանեփային, ծխախոտային շրջաններում անհնարին ե առաջ մղել անասնապահությունը և տեխնիկական կուլտուրաները, անհնարին ե ապահովել մեր շրջանների մասնագիտացման կազմակերպությունը ըստ կուլտուրաների և ճյուղերի» (Ստալին):

Կուսակցության XVI համագումարը հանձնարարեց «ընկեր Լենինի անվան Գյուղատնտեսական ախաղճիային մշակել գյուղատնտեսությունը ԽՍՀՄ տերիտորիայի վրա ըստ ճյուղերի և կուլտուրաների ռացիոնալ ձևով բաշխելու հարցը, պակաս ձեռնառու կուլտուրաները ավելի ձեռնառու կուլտուրաներով փոխարինելու հարցը. գլխավոր պարենային ու տեխնիկական կուլտուրաներով ԽՍՀՄ ինքնուրույն մատակարարումը ապահովելու հարցը. եներգիայի տեղական աղբյուրները հողագործության մեջ մաքսիմալ չափով օգտագործելու հնարավորության հարցը»:

VI. ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ԿՈԼԵՈՉԱՅԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎՈՉ-ՀԱՅԱՀԱՏԻԿԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

Համ. ԿԿ (բ) XVI համագումարը անհրաժեշտ գտավ «արմատապես վերաբնեւ գյուղատնտեսության զարգացման հնգամյա պլանը, յեւնելով կոլեկտիվացման այն տեմպերից, վոր նախատեսւած են Կենտրոնական Կոմիտեյի հունվարի 5-ի վորոշումով և լիովին հաստատւած են փորձով»:

«1. Վերջին ամիսները — ասված ե Կենտրոնական Կոմիտեյի հիշյալ՝ «Կոլեկտիվացման տեմպերի և կոլեկտիվացման շինարարությունը պետություն կողմից օգնելու մասին» վորոշման մեջ, — կոլեկտիվացման մի նոր քայլ ևս արավ առաջ, ընդգրկելով անհատական տնտեսությունների վոչ միայն առանձին խմբակներ, այլ և ամբողջ ռայոններ, շրջաններ և նույնիսկ յերկրամասեր: Շարժումը հիմնված ե չքավորական ու միջակային գյուղացիական տնտեսությունների արտադրության միջոցների կոլեկտիվացման վրա:

«Կոլեկտիվ շարժման պլանով նախատեսւած բոլոր տեմպերը գերազանցված են: Արդեն 1930 թ. դարնանը համայնացման սկզբունքների հիման վրա մշակված ցանքսաղաշտը զգալիորեն կանցնի 30 միլիոն հեկտարից, այսինքն կոլեկտիվացման հնգամյա պլանից, վորի համաձայն յենթագրվում եր հնգամյակի վերջին կոլեկտիվներով ընդգրկել 22 — 24 մլն. հեկտար. այդպիսով, կոլեկտիվացման հնգամյա պլանը զգալի չափերով գերազանցվելու յե արդեն այս տարի:

«2. Այդ բոլորի հիման վրա կարելի յե հաստատել առանց վորևե կասկածի, վոր հնգամյակի սահմաններում ցանքսաղաշտի հնգամյա պլանով նախատեսւած 20%-ի կոլեկտիվացման փոխարեն մենք կաւորող ենք լուծել գյուղացիական տնտեսությունների ճնշող մեծամասնության կոլեկտիվացման խնդիրը, ըստ վորում այնպիսի կարևորագույն հացահատիկային շրջանների կոլեկտիվացումը, ինչպես Ներքին Վոլգան, Միջին Վոլգան և Հյուսիսային Կովկասը, հիմնականում կարող ե վերջանալ 1930 թ. աշնանը կամ, համենյայն դեպս, 1931 թ. գարնանը, իսկ մնացած

խաղալով այդ շրջանների գյուղատնտեսության մեջ: Կասկածից դուրս է, վոր հացահատիկային շրջանների բոլոր չքավոր-միջակային տնտեսությունների համատարած կոլեկտիվացումը կավարտվի Համ. ԿԿ (բ) XVI համագումարի հաստատած ժամկետերին:

Ներկայումս մեր կուսակցության, բանվոր դասակարգի և ամբողջ յերկրի առաջ իր վողջ հսկայական հասակով ծառացած է վոչ-հացահատիկային շրջաններում և խորհրդային Միության արևելյան շրջաններում ու հանրապետություններում մասսայական կոլխոզային շարժումը նախապատրաստելու խնդիրը: Համ. ԿԿ (բ) XVI համագումարը այդ ուսյոնների, շրջանների և հանրապետությունների բոլոր կուսակցական կազմակերպությունների ուշադրությունը հրավիրեց մասսայական կոլեկտիվացման խոշոր նախապատրաստական աշխատանքի ծավալման անհրաժեշտության վրա:

«Այդ նախապատրաստական աշխատանքը—ասված է համագումարի «Կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսության վերելքի մասին» բանաձևի մեջ—նախ և առաջ պետք է բաղկանա՝

1) չքավոր ու միջակ գյուղացիության կոոպերատիվ կազմակերպության զարգացումից, սկսած գյուղական ընկերություններից և հատուկ արտադրասպառողական կոոպերատիվ միություններից:

2) հողի հասարակական մշակման ընկերությունների, իբրև կոլխոզի նախնական, դեպի արտելը անցնելու ձևի, մասսայական հիմնադրումներից:

3) գոյություն ունեցող կոլխոզները ամեն կերպ ամրացնելուց և մեքենատրակտորային կայանների ծավալումից:

4) սովխոզներ ստեղծելուց, մանավանդ բամբակագործական, կաթնա-բանջարանոցային, կտավատային, խոզաբուծական և խաչնարածական:

5) ուժեղ հարձակումից կուլակի դեմ—նրա շահագործական ձգտումների և նրա աճման հետագա սահմանափակման իմաստով, ամեն կերպ զարգացնելով չքավորների ու բատրակների կազմակերպության գործը:

6) տվյալ շրջանների համար բնորոշ ճյուղերում խոշոր տնտեսությունների տիպի մշակման աշխատանքը, այլև այդպիսի տնտեսությունների կազմակերպությանը նպաստող մեքենաների արտադրության կազմակերպությունը ուժեղացնելուց (ցանքսամեքենաներ, կտավատի, կանեփի, բամբակի մշակման ու բերքահավաքի մեքենաներ, կարտոֆիլ տնկելու ու մշակման մեքենաներ, բանջարանոցային մեքենական ինվենտար, մեքենաներ խոշոր կաթնատնտեսական ֆերմաների համար և այլն)»:

Այլ կերպ ասած, մասսայական կոլխոզային շարժումը վոչ-հացահատիկային ուսյոններում, արևելյան հանրապետություններում և շրջաններում նախապատրաստելու վերաբերմամբ կուսակցության XVI համագումարի այս հրահանգները պարունակում են շատ գումարի այս հրահանգները պարունակում են շատ հասարակ, սակայն խոշորագույն նշանակություն ունեցող դրություններ:

Սկսել նրանից, ինչ վոր մոտ է, հասկանալի, մատչելի յե չքավոր ու միջակ գյուղացուն և ինչ վոր նրան անմիջական տնտեսական ոգուտ է բերում: Սկսել, մի խոսքով, սպառողական և արտադրական կոոպերացման տմենահասարակ ձևերից: Միևնույն ժամանակ

համապատասխան կազմակերպչական և ֆինանսական աջակցություն»:

XVI համագումարը հատուկ ուշադրություն դարձրեց վոչ-հացահատիկային շրջաններում յեղած կոլխոզների թերազնահատման բացարձակ անթույլատրելիության վրա: Իսկ կոլխոզների այդորինակ թերագնահատումը և անտեսումը հազվագյուտ յերևույթ չեն մանավանդ այն շրջաններում, ուր կային հարյուրավոր կոլխոզներ, վոր միացնում էին գյուղացիական բոլոր տնտեսությունների տասնյակ տոկոսները, իսկ այժմ կոլխոզների թիվը միավորներով ե հաշվում:

«Համագումարը անթույլատրելի յե համարում այդ կոլխոզների անտեսումը, նկատի ունենալով կոլխոզների զարգացման փորձը հացահատիկային շրջաններում, վորտեղ անցյալ տարի կոլխոզների թիվը ներկայումս սպառող շրջաններում յեղած կոլխոզների թվից բարձր չեր և ուր կոլխոզների այն փոքր թիվը կարևորագույն դեր խաղաց ամբողջ կոլխոզային շարժման հետագա ծավալման գործում, քանի վոր հանձինս այդ կոլխոզների տրինակներ ու նմուշներ էին ստեղծվում մնացած ամբողջ գյուղացիական մասսայի համար և նրանց մեջ կոփվում էին այն կազրերը, վորոնք կոլխոզային շարժման հետագա ծավալման ժամանակ հանդիսացան մասսայական կոլեկտիվացման կազմակերպիչներ»:

Մեքենա-տրակտորային կայանները չքավոր-միջակային տնտեսությունների կոլեկտիվացման գործը լծակներն են: Կուսակցության XVI համագումարը հրահանգեց ամեն կերպ ծավալել նրանց ցանցը վոչ-

հացահատիկային շրջաններում, Խորհրդային Միության արևելյան հանրապետություններում և շրջաններում:

Մեքենա-տրակտորային կայանները — կրճատված՝ ՄՏԿ — տալիս են գյուղին նոր, բարձր տեխնիկա, աշխատանքի ու տնտեսության կազմակերպություն: ՄՏԿ մասսայական չափերով միացնում են չքավոր-միջակային գյուղացիական անհատական տնտեսությունները, ստեղծելով նախ ամենահասարակ արտադրական կոլեկտիվներ (հողի հասարակ մշակման ընկերություն) և ապա փոխանցելով նրանց կոլեկտիվացման ավելի բարձր ձևերին (գ.տ. արտել):

ՄՏԿ կարող ե մշակել խոշոր հողամասեր: Իսկ առանձին գյուղացու հողամասի վրա վոչ թե ՄՏԿ, այլ և մեկ տրակտորի համար գործ չկա: Հենց այդ պատճառով ՄՏԿ ռայոններում չքավոր-միջակային տնտեսությունները կազմակերպվում են արտադրական միությունների մեջ, լինի դա հողի հասարակական մշակման ընկերություն թե — ուղղակի գյուղատնտեսական արտել:

Իբրև կանոն, ըստ այն պայմանագրի, վոր ՄՏԿ կնքում ե գյուղական ընկերության, հողի հասարակական մշակման ընկերության կամ գյուղատնտեսական արտելի հետ, վոչնչացվում են սահմանները (մեծաները) գյուղացիների հողաշերտերի միջև, նրանց ամբողջ հողը կազմում ե մի ընդհանուր մասիվ, կանոնավոր ցանքաշրջանառություն ե մտցվում, կիրառվում են բոլոր անհրաժեշտ հողակուլտուրական կիրառվում են բոլոր դաշտային աշխատանքները — վարը, հողի մշակումը, ցանքսի, բերքահա-

վաքը, կախումը: Այդ ամբողջ աշխատանքը կատարում են իրենք գյուղացիները — ընկերության կամ արտելի անդամները տեխնիկների և ագրոնոմների ղեկավարությամբ: Բերքը հավաքելուց ու կախելուց հետո ՄՏԿ ստանում է իր աշխատանքի փոխարեն ամբողջ բերքի քառորդից մինչև մի-յերրորդ մասը: Բերքի մյուս մասը (յերեք քառորդը կամ յերկու յերրորդը), ընդհանուր ծախսերը ծածկելուց, սերմացուի ֆոնդ կազմելուց, համապատասխան հասարակական ֆոնդերը ներմուծումներ կատարելուց հետո, բաշխվում է ընկերության կամ արտելի անդամների միջև ըստ նրանց թափած աշխատանքի քանակին ու վորակին:

Սրանից պարզ է, թե վորպիսի անագին ոգուտ է տալիս ՄՏԿ գյուղացիներին: Սովորաբար ՄՏԿ լայնացնում է ցանքադաշտը դատարկ ու անմշակ հողերի հաշվին: ՄՏԿ մշակած հողերի բերքը զգալի չափերով (30 — 40 տոկոսով) ավելի բարձր է լինում, քան անհատական գյուղացիական տնտեսություններում: Գյուղացիների բանվորական ուժի ազատ մնացող մասը ոգտագործվում է անասնապահության, թռչնաբուծության, տեխնիկական կուլտուրաների զարգացման վրա, իսկ դա լրացուցիչ յեկամուտ է տալիս ՄՏԿ ոգտվող գյուղացիությանը:

ՄՏԿ ապահովում է հասարակական տնտեսության կայունությունը և վերելքը, բարելավում է գյուղացիների — ընկերության կամ արտելի անդամների նյութական դրությունը, ազատում է չքավորությունը կուլակի շահագործումից և տնտեսական կախումից:

ՄՏԿ գրկում է կուլակին չքավորների հողերը կապալի վերցնելու (թեկուզ և ծածուկ) հնարավոր-

րությունից, քանի վոր այդ հողերը մշակվում են տրակտորով, այլ և չքավորներին գյուղատնտեսական ինվենտար պրակատով տալուց, վորովհետև չքավորը այդ ինվենտարի կարիքը չի զգում, և այլն: Տրակտորը կուլակային շահագործման արմատներն է կտրում: Ահա թե ինչու կուլակությունը կատաղաբար ընդդիմադրում է ՄՏԿ կազմակերպությանը և խելահեղորեն պայքարում է նրանց դեմ, ամեն կերպ փորձելով խախտել չքավոր-միջակային գյուղացիության վստահությունը դեպի ՄՏԿ:

ՄՏԿ կենդանի փորձով համոզում են չքավոր ու միջակ գյուղացուն հողի մեքենաներով մշակելու առավելությունների մեջ, խոշոր կուլեկտիվ տնտեսության տված ոգտի մեջ: ՄՏԿ, կազմակերպելով ամենահասարակ ձևերի արտադրական միություններ գյուղացիական տնտեսություններից, նրանց համար ստեղծում են կոլխոզների բարձր ձևերին փոխադրելու պայմաններ: ՄՏԿ գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման զորեղ լծակներն են:

Սովխոզների ծավալումը, ըստ կուսակցության XVI համագումարի բնորոշման, կազմում է մասսայական կոլխոզային շարժման նախապատրաստության կարևորագույն մասը: Մեր սովխոզները վոչ միայն խոշոր և խոշորագույն գյուղատնտեսական ֆաբրիկաներ են, վոր արտադրում են մասսայական շափերով գյուղատնտեսական արտադրանքի այս կամ փերով գյուղացիները, այլ և շրջապատի չքավոր-միջակային տեսակները, այլ և շրջապատի չքավոր-միջակային գյուղացիությանը բազմակողմանի ոգնություն հասցնող կենտրոններ և զորեղ լծակներ, վոր

նպաստում են գյուղացիական անհատական տնտեսությունները կոլեկտիվացման ուղիով տանելուն:

Սովխոզը իր մեքենական բարձր տեխնիկայով, աշխատանքի և արտադրության կազմակերպությամբ պետք է ցուցադրե գյուղացիությանը խոշոր մեքենայացրած, ագրոնոմիական գիտությունը համաձայն վարվող գյուղատնտեսական արտադրության բոլոր առավելությունները և ոգուտները: Սովխոզը պետք է լինի կենդանի ուրինակ, վորը համոզելու յե չքավոր-միջակ գյուղացիությանը իրա տնտեսությունը կոլեկտիվացման հիմքերի վրա վերասարքելու անհրաժեշտության մեջ. նա պետք է լինի կուլտուրական տնտեսավարության դպրոց, ագրոնոմիական գրագիտության սերմանող շրջակա ազգաբնակչության մեջ:

Սովխոզը ասպարեզ է գալիս վոչ թե իբրև կալվածատիրական տնտեսություն, վորը ճնշում և շահագործում եր գյուղացիներին, այլ իբրև կոլեկտիվ հողագործության ուսուցիչ, ոգնական և կազմակերպիչ, ում մոտ չքավոր և միջակ գյուղացին գտնելու յե հարկավոր խորհուրդը և անհրաժեշտ ոգնությունը:

Սովխոզը չի հակադրվում չքավոր-միջակային գյուղացիությանը, իբրև նրան թշնամի ուժ, այլ զոդվում է նրա հետ արտադրական ու կուլտուրական կապակցության ամենաբազմազան ձևերի միջոցով:

Սովխոզները գյուղատնտեսության կուլեկտիվացման գործի լծակներն են:

Կասկած չկա, վոր մեր կուսակցության ախտիվ աշխատանքը վոչ-հացահատիկային շրջաններում մասսայական կոլխոզային շարժում նախապատրաստելու ուղղությամբ տարվելու յե դասակարգային սուր

պայքարի պայմաններում: Կուլակությունը հացահատիկային շրջանների փորձից գիտե, թե ինչ է գուժում նրան չքավոր-միջակային տնտեսությունների կոլեկտիվացումը:

Կուլակությունը յեռանդով, չարությամբ և ամեն կերպ կռվել է ու կռվում է կոլխոզների դեմ հացահատիկային շրջաններում, ուր կոլխոզային շարժումը ավելի առաջ եր սկսել զարգանալ և այսօր ստացել է լայն թափ ու զորեղ տեմպեր: Կուլակը տեսնում եր և գգում, վոր կոլխոզները կարում են իր շահագործող գործնեյության արմատները, վոր կոլեկտիվացումը փախցնում է հողը կուլակության վոտքի տակից և պատրաստում է նրա, իբրև ձրիակներների ու պարագիտների դասակարգի, լիկվիդացիան: Յեվ բնական է, վոր կուլակը եր և մնում է կոլխոզների կատաղի թշնամին:

Միայն ուժեղ հարձակումը կուլակության դեմ, նրա շահագործական տենդենցների և նրա աճման հետագա վճռական սահմանափակման միջոցով, միայն բատրակների և չքավորության կազմակերպության զարգացումը բոլոր միջոցներով և միջակի հետ նրանց ամրացումը կարող է ապահովել կոլխոզային շարժման հաջողությունը վոչ-հացահատիկային շրջաններում և ԽՍՀՄ արևելքի հանրապետություններում ու շրջաններում:

Չքավոր-միջակային կորիզի սերտ միությունը կոլխոզներում, խորհուրդներում և կոոպերացիայում վճռող պայմաններից մեկն է կուլակության դեմ մղվող կռվում: Առանց չքավոր-բատրակ մասսաների մոբիլիզացման, առանց նրանց կազմակերպվածության և

սերտ միութեան ուժեղացմանը, առանց՝ նրանց և միջակներին միութեան ամրացմանը անհնարին ե կոլխոգային շարժման լայն ծավալուժը և ամրացումը, անհնարին ե հաջողութեամբ կուլակութեան դեմ մղվող պայքարում: Ով այդ չի հասկանում — նա կուլակի բարեկամն ե կամա թե ակամա, կուսակցութեան և բանվոր դասակարգի թշնամին:

Այլ ոպորտունիստները, վոր կուլակութեան գործակալութեանն են հանդիսանում մեր կուսակցութեան մեջ, դեմ են կոլխոգային շարժման ծավալման համար մղվող ակտիվ պայքարին: Նրանք կոլխոգային շինարարութեան մեջ կողմնակից են «ինքնահոս»-ին (самотек): Այլ ոպորտունիստները քարոզում են, թե գյուղը առանց քաղաքի ակտիվ ղեկավարութեանը և ներգործութեանը, առանց նրա կազմակերպչական և նյութական ոգնութեանը, ինքը, ինքնահոսաբար, առանց դասակարգային կռիւի, սուս և խաղաղ կգնա կոլխոգները, իր մանր ու մանրագույն անհատական տնտեսութեանները կվերակառուցե խոշոր արտադրական կոլեկտիւիւների, կկերպարանափոխի ինքն իրան ըստ սոցիալիստական քաղաքի պատկերին ու նմանութեանը:

Իսկ քանի վոր այդպես ե, աջերը անհրաժեշտութեան չեն տեսնում պայքարելու կոլխոգների համար, ցուցադրելու նրանց առավելութեանները անհատական տնտեսութեան առաջ, արտոնորեն և լայնորեն ապահովելու կոլխոգները գյուղատնտեսական ինվենտարով և վարկով, տրամադրելու կոլխոգներին հարկային արտոնութեաններ և այլն:

Այլ ոպորտունիստները ժխտում են պրոլետարական պետութեան ձեռք առած միջոցների նպատակա-

հարմարութեանը, այն միջոցների, վոր զարկ են տալիս չքավոր-միջակային գյուղացիութեան միութեանը կոլխոգներում, ամրացնում են կոլխոգները, ամրապնդում են և առաջ շարժում կոլխոգային շինարարութեանը:

Աջերի տեսակետից կոլխոգներին և կոլխոգիկներին տրվող արտոնութեանները և առավելութեանները վոչ միայն կարկանդակ են, այլ և մտրակ, վոր հարկադրում ե գյուղացիներին կոլխոգ մտնել: Իսկ մտրակի տակից, ինչպես հայտնի յե, «ինքնահոսը» ենքան ել լավը չե և կամավորութեանը — շատ յերևա-կայական: Այդ պատճառով աջերը դեմ են կոլխոգներին արտոնութեաններ տալուն: Պետութեան միջոցները, վոր գնում են կոլխոգներին ոգնելու գործին: աջերը համարում են քամուն տրված փողեր: Այդ «ինքնահոս»-ի թեորիան վոչ մի առնչութեան չունի կուսակցութեան հայացքների հետ: Նա խորը թշնամական ե կուսակցութեան քաղաքականութեանը: «Ինքնահոսի» թեորիան գյուղատնտեսութեան զարգացման մեջ բացասում ե խոշոր ինդուստրիայի վարող դերը գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման գործում, բացասում ե պրոլետարիատի կազմակերպչական առաջնորդող դերը գյուղացիութեան վերաբերմամբ:

Գործնականում «ինքնահոս»-ի թեորիան վոչ այլ ինչ ե նշանակում, քան քաղաքի պատսիվ հետեւելը գյուղի կյանքին, քան պրոլետարիատի հրաժարվելը գյուղացիութեանը ղեկավարելուց:

Աջերը, պաշտպանելով ինքնահոսի թեորիան, պաշտպանում են վոչ այլ ինչ, քան գյուղի զարգա-

ցումը առանց վորեւ միջամտութեան քաղաքի կողմից։ Իսկ այդ «ազատութիւնը» նշանակում է նախ և առաջ կուլակի ազատութիւնը՝ շահագործելու բատրակին, չքավորին, իսկ հաճախ նաև միջակին։ Դա նախ և առաջ կուլակի ազատութիւնն է՝ ամրացնելու և լայնացնելու իր շահագործական տնտեսութիւնը, քայքայել ու լափել չքավորի տնտեսութիւնը, դարձնել նրան հողագործի բատրակ-պրոլետար։ Դա — կուլակի ազատութիւնն է՝ թուլացնելու միջակի տնտեսութիւնը, դարձնելու նրան չքավոր, իսկ հետո և բատրակ։ Ինքնահոսի թերրիան ուրիշ բան չի նշանակում և նշանակել չի կարող։ Այդ թերրիայի կուլակային եյութիւնը դուրս է վորեւ կասկածից։

Իսկ կուսակցութիւնը, Լենինի ուսմունքին հավատարիմ, ամուր կանգնում է ինդուստրիայի զարգացման արագ տեմպերին պաշտպան, վորովհետև միայն ինդուստրիան է ընդունակ կերպարանափոխելու հողագործութիւնը. պաշտպան բանվոր դասակարգի ակտիվ դեկավարող դերին գյուղացիութեան վերաբերմամբ. պաշտպան ակտիվ մասնակցութեանը գյուղի դասակարգային պայքարում — բատրակի, չքավորի, միջակի կողմը, կուլակի դեմ. պաշտպան կոլխոզներին առավելն ոգնելուն և արտոնութիւնները տալուն. պաշտպան կոլխոզների ոգուտներին և առավելութիւնների ակտիվ պրոպագանդին. պաշտպան քաղաքի լավագույն պրոլետարներին գյուղ ուղարկելուն, իբրև կոլխոզային շինարարութեան կազմակերպիչների։

Կուսակցութիւնը պաշտպան է կամավորութեանը կոլխոզային շարժման մեջ, սակայն կամավորութեան բոյլշևիկական և վոչ թե աջ-ոպորտունիստական ըմբռ-

նումով։ Կուսակցութիւնը պաշտպան է նրան, «վորպեսզի կոլխոզները կառուցվեն չքավոր ու միջակ գյուղացիներին կոլխոզների առավելութեան մեջ համոզելու միջոցով. կուսակցութիւնը վճռականորեն դեմ է հարկադրանքին այդ գործում, դեմ է առաջ վազելուն, դեմ է վերեկից կոլխոզներ հրահանգելուն։ Կուսակցութիւնը դեմ է աջ և «ձախ» ոպորտունիստական հայացքներին կոլխոզային շարժման վրա, այլ և ոպորտունիստական պրակտիկային։ Կուսակցութիւնը կողմնակից է քաղաքի ակտիվ դեկավարող դերին գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման գործում, պաշտպան է իր լենինյան քաղաքականութեանը գյուղացիութեան վերաբերմամբ, իբրև միակ ուղիղ և սոցիալիստական շինարարութեան հաջողութիւնները մեր յերկրում ապահովող քաղաքականութեան։

VII. ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ ՓՈԽԶԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՇԵՏ

Շներկա մոմենտին կուսակցութեան աշխատանքի համար վճռական նշանակութիւն ունի — ասված է Համ. ԿԿ (բ) XVI համագումարի բանաձևի մեջ՝ Կենտրոնական Կոմիտեյի հաշվետվութեան աւթիվ. — չքավոր նախ և միջակ տնտեսութիւնները հետագայում ևս կամա-վորական սկզբունքների վրա կոլխոզները քաջելու խնդիրը, աշխատանքի կազմակերպութեան պրոբլեմը կոլխոզներում, բերքը կոլխոզների մեջ բաշխելու պրոբլեմը, կոլխոզային նոր կադրերի պատրաստութեան, կոլխոզային մասսաների կուլտուրական մակարդակի բարձրացման, մանր-բուրժուական տատանում-

ների հաղթահարումը կոլխոզներում, կոլխոզները ամեն կերպ ամրացնելը, իբրև սոցիալիստական շինարարության հենակետերը գյուղում»:

Ջրավոր-միջակ գյուղացիության՝ հետագայում կոլխոզների մեջ քաշելու խնդիրը կարող է հաջող լուծում ստանալ միայն այն դեպքում, յեթե կանոնավոր փոխհարաբերություններ հաստատվեն գյուղացու ու կոլխոզների և չքավոր ու միջակ անհատականների միջև, վորոնք դեռ ևս չեն ուղղում մտնե կոլխոզները, սակայն վորոնց՝ «կոլխոզների մասսայական փորձը, անկասկած, համեմատաբար ամենակարճ ժամանակում կհամոզե կոլեկտիվացման ուղին անցնելու անհրաժեշտության մեջ»: Կոլխոզների կողմից կանոնավոր վերաբերմունք դեպի անհատականը հաստատելը՝ «գառնում է զգալի չափով կոլխոզնիկների և անհատականների փոխհարաբերությունների խնդիր»: Իսկ այդ փոխհարաբերությունները ամեն տեղ ուղիղ և նորմալ չեն:

1930 թ. գարնանը այն շրջաններում, ուր «գլխապտյուտը հաջողություններից» զգալի ուժ էր ստացել, ուր հակամիջակային թեքումները շատ լայն եյին տարածվել, այնտեղ կոլխոզնիկների հարաբերությունները կոլխոզներից դուրս յեկած գյուղացիների հետ ստացել եյին շատ սուր բնույթ: Մի շարք տեղերում կոլխոզներից դուրս յեկած չքավորներին ու միջակներին հող չեյին տալիս կամ տալիս եյին անհարմար հողեր, պակասեցրած չափերով, զրկում եյին արոտատեղերից, փակում եյին ճանապարհը դեպի անհատականների արտերը, չեյին վերադարձնում սերմացուն, ուշացնում եյին փայավճարների վերադարձը և այլն:

Այդ բոլորը, բնականաբար, թշնամական հարաբերություններ էր ստեղծում կոլխոզնիկների և անհատականների միջև: 1930 թ. գարնանը Խորհրդային Միության շատ ռայոններում, շրջաններում և հանրապետություններում թույլատրված հակամիջակային խոտորումների վճռական ուղղումը կուսակցության կողմից մեղմացրեց այդ հարաբերությունների սրվածությունը: Սակայն, վերջին ժամանակներս ել կան շատ փաստեր, վորոնք վկայում են, թե մի շարք տեղերում կոլխոզնիկների ու անհատականների փոխհարաբերությունները չեն լավանում, շարունակում են մնալ լարված: Տեղտեղ սխալ վերաբերմունք է իշխում դեպի անհատականը, կոլխոզների հակադրումը չքավոր-միջակային տնտեսություններին: Իսկ մի քանի տեղերում նկատվում է կոլխոզնիկների և անհատականների առողջ փոխհարաբերությունների նշանակության և կարևորության չհասկանալը:

«Անցյալներս Պուգաչովսկիյ Շրջգործկոմի պլենումին Նիժնի-Վոլժսկիյ Յերկգործկոմի անդամ ընկ. Ալեքսեյեվը հայտարարեց՝

«Կարիք չկա քննելություններ բանեցնելու անհատականների վերաբերմամբ: Դու նրանց դարձրու մեկ թուշդ, նրանք մյուսին կխփեն»:

«Լենինյան ուղի» լրագիրը (Պուգաչովի շրջան, Կարշովսկիյ ռայոն) հետևյալ բաժանորդագիրն է նշանակել՝ — կոլխոզնիկների համար 15 կոպ. ամիսը, իսկ անհատականների համար — 20 կոպեկ»:

«Նույն շրջանի Պիտերսկիյ ռայոնի գյուղերից մեկում վորոշված է յեղել՝ — կոլխոզնիկներին թողնել

կինո ձրի, իսկ անհատականներին — վճարով:» («Բեդ-նոտա», 25 հունիսի):

«Նիժնի-Վոլգայի շրջանից հայտնում են կոլխոզնիկ-ների և անհատականների փոխհարաբերությունների լարվածության մասին այն հոդի վրա, վոր պակասավոր ապրանքները բաց են թողնվում այն կոլխոզնիկներին, վորոնք նույնիսկ իրենց փայլ չեն վճարել սպառողա-կան կոոպերացիային, մինչդեռ իրենց փայլ ամբող-ջովին վճարած անհատականներին վոչ մի ապրանք բաց չեն թողնում»:

«Նույն իսկ կենցաղի մեջ պատվաստում են այն-պիսի այլանդակ յերևույթներ, վորոնց մասին հաղոր-դում են, որինակ, Չելնինսկիյ կանտոնից, ուր կոլխոզ-նիկները հրաժարվել են հանգցնելու անհատականի խըր-ձիթի հրգեհը: Իսկ Վոլժսկիյ շրջանի Նիկոլսկոյե գյու-ղում կոլխոզնիկները մերժում են անհատականներին ծխախոտ տալ՝ — «Դու կոլխոզնիկ չես, չեմ տա» («Սոցիալիստ. Զեմլեդ.», 22 հունիսի):

«Ն. Վոլժսկիյ շրջանում ծավալվող բերքահավաքի կամպանիան շատ տեղերում անցնում է գյուղխոր-հուրդների, կոլխոզների վարչությունների և շարքային կոլխոզնիկների դեպի անհատականը ունեցած անուշա-դրության պայմաններում:

«Կոլխոզներում պատահում է լսել այսպիսի խոսակ-ցություններ՝ — մեզ պետք չեն գուրս յեկածները... Սատանան տանի դասալիքներին...»

«Իվանովկա գյուղում (Բալաշովսկիյ շրջան) կոլ-խոզի վարչությունը հրաժարվել է չուսնուր անհատա-կաններին ոգնություն հասնելուց, պատասխանելով նրանց խնդրին՝

— Մեզ մոտ անկեղանոց չե ձեզ համար... Յեկեք մեզ մոտ և աշխատեցեք, իսկ ոգնել — մենք ձեզ չենք ոգնի:

«Մի քանի գյուղխորհուրդներ անթույլատրելի յեն վարվում: Այսպես, որինակ՝

«Նիկոլսկոյե գյուղում (Բալաշովսկիյ շրջան) սատկում է անհատական Բախարովի ձին: Տերը գնում է գյուղխորհուրդ, վորպեսզի ակտ կազմե և ստանա ապահովագինը: Սակայն, գյուղխորհրդի նախագահ Նադզորովը պատասխանում է՝

— Այժմ բոլորը պետք է կոլխոզի մեջ լինեն... Ըստ համատարած կոլեկտիվացման, դու քո ձիու ապահովագինը չես ստանա, այլ դա կստանա կոլխոզը...

«Յեվ հիրավի, Բախարովի ձիու ապահովագրման գումարները ստացավ «Նոր Կյանք» կոլխոզը...

«Կոլխոզի վարչությունը, ստանալով փողը, հրա-ժարվեց դա հանձնել Բախարովին, առաջարկելով նրան կոլխոզ մտնել: Բախարովը գանգատվեց դատա-խազին: Դատախազը համապատասխան գրությամբ առաջարկեց կոլխոզին հանձնել փողը Բախարովին, սակայն կոլխոզի վարչությունը չընդունեց չարաբա-տիկ գյուղացուց դատախազի գրությունը, հեգնորեն նկատելով՝

— Գիտենք, սա առաջին թուղթը չե, վոր բերում են, բայց անողուտ... փողը չենք տա»:

Անթույլատրելի վերաբերմունք ունի դեպի անհա-տականը նաև կոոպերացիան, մանավանդ սրա ստորին ողակները: Այսպես, որինակ, Տուրկովսկիյ սպառողա-կան ընկերության մեջ անհատական-գնորդը հաճախ լսում է այսպիսի վողջույններ՝

— Կսպասես. մենք զբաղված ենք Կոլխոզնիկներին հետ («Սոցիալիստ. Զիմլեդ.», 24 հուլիսի):

Այս փաստերը ասում են, վոր դեռ վոչ ամենուրեք և վոչ բոլոր կուսակցական ու խորհրդային աշխատավորները, Կոլխոզները և Կոլխոզնիկները հասկացել են մեր կուսակցութեան ուղիղ քաղաքականութիւնը անհատական չքավոր-միջակային գյուղացիութեան վերաբերմամբ:

Կամա թե ակամա, գիտակցորեն թե անգիտակցաբար, սակայն ընկ. Ալեքսեյեվը տրոցկիստական ճշմարտութիւններ ե արտասանել, վոր վոչ մի առնչութիւն չունեն կուսակցութեան հայացքների հետ, ամբողջովին թշնամի յեն նրանց:

Տրոցկիստները ժխտում են բանվոր դասակարգի և միջակի ամուր դաշինքի հնարավորութիւնը: Նրանք բացասում են գյուղացիական հիմնական մասսաները սոցիալիստական շինարարութեան գործի մեջ քաշելու հնարավորութիւնը: Տրոցկիստները միջակին համարում են վոչ թե սոցիալիստական շինարարութեան ակտիվ մասնակից, այլ նրան թշնամի: Այստեղից ե նրանց լոգունգը՝ «զարկ վոչ միայն կուլակին, այլ և միջակին, վորովհետև նա նույնպիսի սեփականատեր ե, ինչպես և կուլակը»: Տրոցկիստները համարում են, վոր միջակի մեջ ավելի ուժեղ ե նրա մանր-սեփականատիրական բնույթը, վոր այդ բնազդը անխուսափելիորեն, բոլոր պայմաններում, կհաղթահարե աշխատավոր-միջակի բնութիւնը: Այստեղից, տրոցկիստների կարծիքով, անխուսափելի յեն միջակի տատանումները դեպի կապիտալիզմը, կուլակութեան կողմը, անխուսափելի յե միջակ գյուղացիութեան թշնամական ընդհարումը

բանվոր դասակարգի հետ, անխուսափելի յե կապիտալիզմի վերահաստատումը այս յերկրում, յեթե մեզ ժամանակին ոգնութեան չհասնի համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթանակը:

Հակամիջակային «ձախ» խոտորումները, դեպի վորոնց հակված լինելը շատ կարճ, բայց ցայտուն արտահայտել ե ընկ. Ալեքսեյեվը, ներկայացնում են իրանցից «վորոշ, ճիշտ ե՝ անգիտակցական փորձ, վերածնելու մեզ մոտ տրոցկիզմի տրագիցիաները գործնականում, վերածնելու տրոցկիստական վերաբերմունք դեպի միջակ գյուղացիութիւնը» (Ստալին):

«Կուսակցութիւնը — ասված ե XVI համագումարի բանաձևում Կենտկոմի հաշվետվութեան առթիվ, — պետք ե շարունակե անողոք պայքարը «ձախ» հակամիջակային խոտորումների դեմ, վորոնք ներկայիս, ավելի քան յերբեիցե, ձեռնտու յեն կուլակի և աջ ոպորտունիզմի համար»:

Պետք ե, սակայն, նկատել, վոր գլխավոր վտանգը կուսակցութեան մեջ — եր և շարունակում ե մնալ աջ ոպորտունիզմը, աջ թեորիան և պրակտիկան: Այլերը համաձայն չեն մեր կուսակցութեան գլխավոր գծի հետ՝ սոցիալիստական շինարարութեան բոլոր կարևորագույն հարցերում: Այլերը դեմ են յերկրի ինդուստրացման բարձր տեմպերին, դեմ են գյուղատնտեսութեան կոլեկտիվացմանը: Այլերը փորձում են կասեցնել մեր առաջխաղացումը. նրանք փորձում են քաշել մեր կուսակցութիւնը և յերկիրը յետ — դեպի կապիտալիզմ և վոչ թե առաջ — դեպի սոցիալիզմ: Այլերը դեմ են համատարած կոլեկտիվացմանը և կուլակութեան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիային: Միթե

պարզ չէ սրանից, վոր գլխավոր վտանգը կուսակցութեան համար — երևի և մնում է ալ թեքումը, վոր կուսակցութեան գլխավոր հարվածները պետք է այդ կողմը ուղղված լինեն: Բայց միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է ուժաղացնել և ավելի վճռականորեն մղել պայքարը ձախ ոպորտունիստների — ալ ուղիւնիստների այդ յեղբայրակիցների ու դաշնակիցների դեմ: Պայքար յերկու ճակատով — ալ թեքումի, իբրև գլխավոր վտանգի, դեմ և «ձախ» ոպորտունիզմի դեմ — կուսակցութեանը պետք է վարել վճռականորեն ու անդուլ, հիշելով, վոր «սոցիալիզմի ապագա հաղթանակները ընկած են նույն ուղու վրա — ալ ու ձախ ոպորտունիստների և նրանց նկատմամբ հաշտվողականութունն ձույց տվող հակալենինյան, մանր-բուրժուական եյութեան վճռական սխառմատիկ մերկացման և այդ թեքումներին գործնական արտահայտութեանների դեմ անողորմ կռիւ մղելու ուղու վրա»:

«Լենինյան ուղի» լրագիրը, տարբեր բաժանորդագիրն նշանակելով կոլխոզնիկների և անհատականների համար, շեղվեց իսկական լենինյան ուղուց, վորովհետև դրանով նա կանգնեց կոլխոզնիկին անհատականին հակադրելու ուղու վրա: Իհարկէ, տարբեր բաժանորդագիրը, կինոն կոլխոզնիկին ձրի, անհատականին վճարով — սրանք մանր բաներ են, բայց շատ բնորոշ ու նշանակալից: Կամ կոլխոզնիկների հրաժարվելը — հանգցնել անհատականի խրճիթը այրող կրակը, կամ ծխախոտ մերժելը և այլն: Բոլոր այդ փաստերը շատ խոշոր են ու նշանակալից, վորովհետև նրանք վկայում են շատ անառողջ փոխարարներութեան:

* Համ. ԿԿ (բ) ԿԿ 1929 թ. նոյեմբերի պլենումի բանաձևից:

ների մասին կոլխոզնիկների և անհատականների միջև: Իսկ այդորինակ փոխարարներութեանները, կուսակցութեան XVI համագումարի գնահատմանը համաձայն, «խոչնդոտ են հետագա կոլեկտիվացման» համար: Կոլխոզնիկների և անհատականների լարված փոխարարներութեանները անհատականներին կոլխոզի դեմ են հրում, նրա և կոլխոզի միջև անհաշտութեան և թշնամութեան պարիսպներ են կառուցում, խանգարում են չքավոր-միջակ գյուղացիութեանը կոլխոզների մեջ քաշելու գործին, ուժեղացնում են կուլակութեան դիրքերը:

Յուրաքանչյուր տեղական աշխատավոր, յուրաքանչյուր կոլխոզ և կոլխոզնիկ պետք է լավ հիշեն, վոր, մեկուսանալով չքավոր ու միջակ անհատականներից, մերժելով նրանց ոգնութեան, նրանց ցույց չտալով իրենց գործնական փորձի վրա կոլեկտիվ տնտեսութեան առավելութեանները, չքաշելով նրանց դեպի կոլխոզը, միջոցներ ձեռք չառնելով, վորպեսզի վերացվեն և չթուլյատրվեն թշնամական վերաբերմունքի փաստեր կոլխոզնիկների կողմից, չզարգացնելով ակտիվ մասսայական աշխատանք անհատականների մեջ, — նրանք ամրացնում են կուլակութեան դրութեանը, նպաստում են նրա ազդեցութեան ուժեղացմանը չքավոր ու միջակ անհատականի վրա, թեթևացնում են կուլակի հակակոլխոզային և հակախորհրդային աշխատանքը:

Չքավորն ու միջակը — այսօրվա անհատականը — վաղվա կոլխոզնիկն է, — անա այն կանոնը, վորի վրա պետք է հիմնված լինեն կոլխոզնիկների և անհատականների փոխարարներութեանները: Միայն կուսակ-

ցության թշնամին և խորհրդային իշխանության թշնամին կարող ե չքավոր ու միջակ անհատականին համարել կոլխոզի ու կոլխոզնիկների թշնամի։ Նրանք — վաղվա կոլխոզնիկներն են։ Նրանց պետք ե գործնականում համողել կոլեկտիվ աշխատանքի ձեռնտուլինելուն, նրա առավելութունների մեջ։ Իսկ դրա համար անհրաժեշտ ե վոչ թե ոտարացում, այլ մերձեցում, կապերի ամրացում, կոլխոզային փորձը հաղորդել անհատականներին, ոգնել նրանց, ամուր ընկերական հարաբերություններ ստեղծել, սերտ աշխատակցություն։ Միայն այսպիսի հարաբերությունները կոլխոզնիկների և անհատականների միջև կնպաստեն կոլխոզների ազդեցության ամրացմանը չքավոր-միջակային անհատական-տնտեսությունների վրա, նրանց՝ կոլխոզների մեջ քաշելուն, կոլխոզային շարժման հետագա ծավալմանը և տեմպերի արագացմանը, վերջնական հաղթանակին կուլակության դեմ։

Համ. ԿԿ (բ) XVI համագումարը պարտավորեցրեց «բոլոր կուսակցական կազմակերպություններին ամեն միջոց ձեռք առնել, վորպեսզի կոլխոզնիկների և անհատականների փոխհարաբերությունների մեջ հաստատվի կանոն — չհետապնդել անհատականներին, այլ ոգնել նրանց և ամեն կերպ դեպի կոլխոզ զրավել»։

«Գյուղում տարած իր ամբողջ գործնական աշխատանքի մեջ անցկացնելով կոլխոզնիկի վրա հենվելու լոգունդը — ասված ե համագումարի բանաձևի մեջ Կենտկոմի հաշվետվության առթիվ, — կուսակցությունը պետք ե վճռականորեն պայքարե անհատական չքավոր-միջակային տնտեսության տնտեսման կամ թեքազնահատման բոլոր տենդենցների դեմ, ոգնելով այդ

տնտեսությանը, ամրացնելով չքավորության ինքնուրույն կազմակերպումը խորհուրդների, կոոպերացիայի և կոլխոզային շարժման ստորին ողակների մեջ, լայն աշխատանք տանելով անհատականների մեջ և քաշելով նրանց դեպի կոլխոզները»։

VIII. ԿՈԼԽՈԶՆԻԿԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՑՈՒԿՆ Ե

Հենվելով չքավորության վրա, ամրացնելով բանվոր դասակարգի դաշինքը միջակի հետ, վճռականորեն և անսկուն կովելով կուլակի դեմ, մեր կուսակցությունը հասավ միջակ գյուղացիության մասսաների վճռական շրջադարձին դեպի սոցիալիզմ։ Չքավորության յետևից դեպի կոլխոզները շարժվեց միջակը։ Կոլխոզ մտնելով, միջակը իր արտադրության հիմնական միջոցները տալիս ե հասարակական ոգտադործության, իր ուշադրությունը և ուժերը դարձնում ե կոլխոզների տնտեսության ամրացման ու զարգացման վրա, դառնում ե կոլեկտիվ արտադրության ակտիվ կառուցող, դառնում ե կոլխոզների ակտիվ մարտիկ։ Միջակ կոլխոզնիկը իր վիճակը ամուր կապում ե կոլխոզի վիճակի հետ։ ձիշտ ե, միջակ կոլխոզնիկի ձեռքին մնում ե տնտեսության վորոշ անհատական մասը, վորը նա վարում ե անհատական կարգով, կոլխոզից դուրս։ Սակայն, իր տնտեսական գործնեյության հիմքը միջակ կոլխոզնիկը փոխադրում ե կոլխոզ՝ — նա հանձնել ե կոլխոզին իր արտադրության հիմնական միջոցները և գործիքները, կոլխոզից ե նա ստանալու իր յեկամտի հիմնական մասը։

Միշակը կոլխոզ յեկավ յերկար մտորումներից հետո, շատ կասկածներ ու տատանումներ հաղթահարելով, հաղթելով կուլակության ակտիվ գիմադրությունը: Մտնելով կոլխոզ և հաստատ ամրապնդվելով նրա մեջ, միշակը անհաշտ-թշնամական հարաբերությունների մեջ է մտնում կուլակի հետ, վորը կոլխոզային շինարարության վոխերիմ թշնամին է: Միշակ կոլխոզնիկը ակտիվ մասնակցում է գյուղում տարվող դասակարգային պայքարին — բանվոր դասակարգի կողմը:

Համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում միշակ կոլխոզնիկը, բատրակ և չքավոր կոլխոզնիկների հետ միասին, ապակուլակացնում եր կուլակներին, լիկվիդացիայի յենթարկում կուլակային տնտեսությունները, վորոնց արտադրության միջոցները և գործիչները անցնում էին կոլխոզների անբաժանելի ֆոնդերը: Միշակ կոլխոզնիկը դարձավ կոլեկտիվ տեր այդ միջոցների և ֆոնդերի: Նա վճռականորեն պայքարելու յե և պայքարում է այդ ֆոնդերի պահպանության, կոլխոզների ամրացման համար Միշակ կոլխոզնիկը ակտիվ աշխատում է կոլխոզում, հաճախ դեկավարում է նրա տնտեսության ամենակարևոր ճյուղերը, յեռանդուն յելույթներ է ունենում ի պաշտպանություն կոլխոզի, մերկացնում է կուլակային սուտը և զրպարտությունը կոլխոզների մասին, նոր կոլխոզնիկներ է գրավում: Մեկ խոսքով — միշակ կոլխոզնիկը դառնում է սոցիալիստական շինարարության ակտիվ մասնակից, սոցիալիստական գյուղատնտեսության ակտիվ շինարար: Բանվոր դասակարգի դաշնակցից միշակ կոլխոզնիկը դառնում է պրոլետարիատի իսկական և հաստատ հենարանը գյուղի սո-

ցիալիստական վերակառուցման, սոցիալիստական կարգերի հաղթանակի համար տարվող պայքարում:

«Այսուհետև ԽՍՀՄ կարևորագույն հացահատիկային շրջաններում գյուղը բաժանվում է յերկու հիմնական մասերի՝ կոլխոզնիկների, վորոնք խորհրդային իշխանության իսկական և հաստատ նեցուկն են, և վոչկոլխոզնիկների՝ չքավորներից ու միջակներից, վորոնք դեռևս չեն ուզում մտնել կոլխոզները, բայց վորոնց — կոլխոզների մասսայական փորձը, անշուշտ, համեմատաբար ամենակարճ ժամանակամիջոցում համոզելու յե կոլեկտիվացման ուղին անցնելու անհրաժեշտության յե» (Համագումարի՝ «կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսության վերելքի մասին» բանաձևից):

Միշակ կոլխոզնիկը, չքավոր կոլխոզնիկի և չքավոր-անհատականի հետ միասին, դարձավ խորհրդային իշխանության հաստատ հենարանը: Կոլխոզում միշակը մասնակցում է մթերքների հասարակական արտադրությանը ու բաշխմանը, լծվում է հասարակական աշխատանքի և կարգապահության, խոշորագույն քայլ է կատարում իր մանր-սեփականատիրական տրամադրություններից ազատվելու ուղղությամբ, մանր ապրանքարտադրողից կոլեկտիվ սոցիալիստական տնտեսության աշխատավոր դառնալու ուղղության: Սակայն, սա ամենևին չի նշանակում, թե միշակ կոլխոզնիկը արդեն միանգամ առմիշտ հաղթահարել է իր մանր-սեփականատիրական բնությունը: Յեվ հարել է իր մանր-սեփականատիրական բնությունը, թե խոշորագույն սխալ կլինեք դրանից յեզրակացնել, թե կոլխոզի շեմքին միշակը թողել է իր բոլոր կասկածները և տատանումները: Միշակ-կոլխոզնիկը չի հաղթահարել, այլ միայն սկսել է հաղթահարել իր մասնա-

տիվացման շրջաններում և «ուժեղացրած հարձակումը կուլակի դեմ, նրա շահագործական տենդենցների և նրա աճման հետագա սահմանափակումը» ամբողջ յերկրում, այդ բոլորը առաջ ե բերում կուլակի, նեպմանի և սպեկուլյանտի կատաղի դիմադրությունը, սուր բնույթ ե տալիս դասակարգային պայքարին յերկրում»:

Այերը, չնկատելով դասակարգային պայքարի սրացումը, քարոզում են կուլակի խաղաղ «ներաճումը» սոցիալիզմի մեջ, խաղաղ կենսացություն յերկրի կապիտալիստական տարրերի հետ: Այերը կարիք չեն տեսնում միացնելու և կազմակերպելու բատրակներին ու չքավորներին կուլակի դեմ: Նրանք կողմնակից են նրա հետ խաղաղ ապրելուն և աշխատակցելուն:

Այերը յենթարկվել են մեր դասակարգային թշնամիների ազդեցությանը, չեն դիմացել նրա ճնշումին, դարձել են յերկրի մանր-բուրժուական տարրերի և կուլակային-կապիտալիստական խմբակների արտահայտիչը: Այ ուկլոնիստները շարունակում են հավատարիմ մնալ իրենց ոպորտունիստական դրոշակին և նրա վրա կուլակի ձեռքով գրված լոգունդներին:

«Հունիսի 9-ին Համ.ԿԿ(բ) Կոմըլժինսկիյ ռայկոմում ստացվեց կուսակցության անդամ Կոլտովի հայտարարությունը, վորի մեջ նա առաջադրում ե հետևյալ քաղաքական պահանջները՝

«Յերկրի ինդուստրացման տեմպերը պետք ե մեղմացվեն, «հնգամյակը չորս տարում» լոգունգը—դեն շարափի: Թեթև արդյունաբերությունը պետք ե զարգանա ավելի արագ, քան ծանրը: Այն կոլխոզները, վորոնք չունեն համապատասխան տեխնիկական բազա, պետք ե ցրվեն, իսկ կուլակություն, վորպես դասա-

արգի լիկվիդացիայի քաղաքականությունը պետք ե վերացվի» («Պրավդա», 21 հուլիսի):

«Սև Յարի (Հաշտարխանի շրջան) կուսակցական բջիջի բյուրոյի նիստում, այլ և ռայկոմի բյուրոյում այդ բջիջի քարտուղար Ռոգովը հայտարարեց՝

«Յես համաձայն չեմ կուսակցության դժի հետ հնդամյա պլանի մի քանի վոչ խոշոր հարցերի նկատմամբ: Հարկավոր չե արդյունաբերությունը զարգացնել արագ պեմպերով: Պետք ե նախ թեթև ինդուստրիան զարգացնել և ապա ծանրը: Հարկավոր չե նաև ապրանքները արտահանել յերկրից»:

«Նույն ռայկոմի լայն պլենումին Կրասնոյարի ձրկ-նորաների կոլխոզի նախագահ Գոնչարովը, Վոլգա-Ախտուբինսկիյ սովխոզի գեկուցումը քննելիս, ասաց՝

«Սովխոզները և կոլխոզները, անկասկած, լավ բան են, բայց վախենում եմ, վոր նրանցից վոչինչ չի դուրս գա: Սովխոզների վրա շատ փոք ե վատնում: Յեթե այդ փողերը ուղբիներով սփռելինք — ուղիղ Սև Յարից մինչև Սարատով ամբողջ ճանապարհը կծածկելինք: Ավելի ոգտակար կլիներ տալ այդ փողերը գյուղացիներին — նրանք գործը ավելի լավ կտանելին» («Պրավդա», 21 հուլիսի):

Մեր առաջ, ինչպես տեսնում եք, աջ թեքման ծավալված, ցայտուն ու հակիրճ ձևակերպված ծրագիրն ե, վոր ամբողջովին համապատասխան ե կուլակության ցանկություններին և պահանջներին:

Մեր առաջ են աջ ոպորտունիստների յերեք յելույթները, վորոնք կուլակների գործակալներն են մեր կուսակցության մեջ: Մեր առաջ դրված ե մի նոր լիպստորացիա XVI համագումարի բանաձևի այն մասին

(Կենսոկոմի հաշվետվութեան առթիւ), վորի մեջ ասված է՝

«Վերջերս տեղի ունեցան սնանկածած աջ ոպորտունիստների մի շարք նոր յերւթները, վորոնցով աջերը փորձում եյին վարկաբեկել կուսակցութեան աշխատանքը կոլեկտիվացման և նրա հետ կապված՝ կուլակութեան լիկվիդացիայի գործում, «ինքնահոսի» թեորիան եյին քարոզում կոլխոզային շարժման մեջ և լիկվիդատորական վերաբերմունք դեպի կուսակցութեան հիմնական լոզունգները սոցիալիստական շինարարութեան տվյալ ետապին, դեպի համատարած կոլեկտիվացման և կուլակութեան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի լոզունգները:

Իհնչ է նշանակում աջ ոպորտունիզմի ծրագիրը: Ուր է տանում նա և ում շահերն է արտացոլում:

Աջ ոպորտունիստների ծրագիրը արտացոլում է յերկրի կուլակային-կապիտալիստական խմբակների շահերը և յերազները: Նա տանում է դեպի զինաթափությունը այդ խմբակների առաջ: Այդ ծրագրի իրագործումը կնշանակեր «սոցիալիզմի կառուցման վիժումը և կապիտալիզմի վերականգնումը մեր յերկրում»: Աջ թեքումը «արտացոլում է կուլակային վտանգը, իսկ կուլակային վտանգը ներկա մոմենտին, ծավալված արշավի և կապիտալիզմի արմատախիւման մոմենտին հիմնական վտանգն է յերկրում» (Ստալին): «Ամբողջ ճակատում կապիտալիստական տարրերի վրա ծավալված հարձակման շրջանում աջ թեքումը եր և մնում է գլխավոր վտանգը կուսակցութեան մեջ» (XVI համագումարի բանաձևը Կենսոկոմի հաշվետվութեան առթիւ):

Կոլխոզային շինարարութեան ներկա շրջանում աջ ոպորտունիզմը արտահայտվում է շատ բազմապիսի ձևերով: Համատարած կոլեկտիվացման և կուլակութեան, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիայի լոզունգին համաձայնելը, «ինքնահոս» քարոզելը, կոլխոզային շարժումը կասեցնելու փորձերը, կոլեկտիվացումը մինչև գյուղատնտեսութեան լիակատար մեքենայացումը յետաձգելու և մեքենայական բազա հունեցող կոլխոզները ցրելու առաջարկները, կոլխոզային շինարարութեան արդյունքները ամրացնել չկամենալը, կուլակութեան ակտիվ պաշտպանությունը և հաշտվողական վերաբերմունքը դեպի նա (համատարած կոլեկտիվացման շրջաններում դանդաղկոտություն և անվճռականություն կուլակային տնտեսությունների լիկվիդացիայի գործում, կուլակի պաշտպանությունը, կուլակին կոլխոզ ընդունելը, կոլխոզները կուլակներից մաքրելու դժկամությունը), կուլակութեան դեմ պայքարի թուլացումը՝ միջակին չդիպչելու պատրվակի տակ, հակամիջակային խոտորումների ուղղման բացատրությունը—իբրև կուլակի դեմ պայքարելուց հրաժարվել, պասսիվ վերաբերմունքը դեպի կոլխոզներից դուրս գալը, առարկությունը կոլխոզներից արտոնություններ և վարկեր տրամադրելու դեմ, բատրակութեան և չքավորութեան միութեան և կազմակերպման աշխատանքի սաբոտաժը և այլն:

Արդյոք, սրանից պարզ չէ, վոր աջ թեքումը և հաշտվողական վերաբերմունքը դեպի նա ներկայիս գլխավոր վտանգն է կուսակցութեան և յերկրի մեջ: Այլերի թեորիաները, ծրագիրը և լոզունգները կուլակային-կապիտալիստական տարրերը ոգտագործում են

պրոլետարական պետութեան դեմ կռիւիս: Այլ թեքումային պրակտիկան անմիջականորեն ամրացնում է կուլակին, ավելացնում է նրա դիմադրութեան ուժը: Հաշտվողական վերաբերմունքը դեպի կուլակը տարրալուծում է կոլխոզային մասսաների ուժերը, թուլացնում է նրանց կամքը և վճռականութունը կուլակութեան դեմ պայքարելու: Առանց աջ ոպորտունիստներին ջախջախելու, առանց վճռական պայքար մղելու դեպի նա հաշտվողաբար տրամադրված բոլոր տարրերի դեմ — անհնարին. և շարունակել կոլխոզային շինարարութեան հետագա ծավալումը:

«Բայց «կուսակցութիւնը ջախջախեց աջ ոպորտունիստներին և մեծագույն հաջողութիւններ ունեցավ կոլխոզային շինարարութեան մեջ: Կուսակցութիւնը առաջիկայում ևս ջախջախիչ հարվածներ է հասցնելու կուլեկտիվացման գործը վիժեցնելու բոլոր փորձերին աջ ոպորտունիստների կողմից և այդ նպատակով կոլխոզային շինարարութեան դժվարութիւնները ոգտագործելու փորձերին» (XVI համագումարի բանաձևը ԿԿ հաշտվութեան առթիւ):

Այլ ոպորտունիստները առատ բերք քաղեցին այս տարվա զարնանը իրենց «ձախ» յեղբայրակիցների ցանած և բուսցրած պտուղներից: Հակամիջակային խոտորումները կոլխոզային շինարարութեան մեջ ստեղծեցին աջ կապիտուլյանտների համար բարենպաստ հող: «Ձախ» պրակտիկան և քաղաքացւորութիւնը ուժեղացնում է աջ ուկլոնիստներին: Առանց «ձախ» խոտորողների դեմ կռիւի չեր կարելի ջախջախել աջ ոպորտունիստներին: Պայքարը «ձախերի»

դեմ դառնում է միաժամանակ և պայքար աջ ոպորտունիստները դեմ: Առանց «ձախ» խոտորումները հաղթահարելու մենք չեյինք կարող հասնել կոլխոզային շարժման մեջ այն հաջողութիւններին, վոր ունենք ներկայիս» (Ստալին): «Ձախ» հակամիջակային խոտորումները այժմ, ավելի քան յերբեքե առաջ, ձեռնառու յեն կուլակին և աջ ոպորտունիստին: Կուսակցութիւնը պետք է շարունակե անողոր պայքար մղել նրանց դեմ:

Բերքահավաքը կոլխոզներում և բերքը կոլխոզնիկների մեջ բաշխելու նախնական ծրագիրը ցուցադրում է կուլեկտիվ տնտեսութեան անագին առավելութիւնները անհատականի հանդեպ: Իբրև կանոն, կոլխոզներում ընդարձակվել է ցանքսագաշտը, բերքը ավելի բարձր է, կոլխոզնիկների յեկամուտը ավելի յե, համեմատած նրա հետ, վոր ստանում էյին նրանք անհատական տնտեսութիւն վարելիս:

«Ռասսովետ-Պրեքիտել» կոլխոզի (Բոբրույսկի շրջան) անդամները առաջինը Բելու. ԽՍՀ-յան մեջ քննեցին և մոտավորապես նշանակեցին բերքի բաշխման կարգը: Կոլխոզի ընդհանուր յեկամուտն է 180.000 ո., Լարգը: Կոլխոզի վարչութիւնը նախ հատկացրեց 17.000 ո. խոզի ֆոնդին, 10.000 ո. անասունկացրեց 17.000 ո. խոզի ֆոնդին, 10.000 ո. անասուններին պահելու. մնացած 153.000 ո.-ուց 10 տոկոսը անցնում է անբաժանելի դրամագլուխը, 10 տոկոսը — պահեստի կապիտալը: Կուլտ-կենցաղային ֆոնդը անցնում է 17 տոկոսը, 1 տոկոսը — ամենալավ, ուղարնիկ-կոլխոզնիկների մրցանակաբաշխութեան ֆոնդը, 5 տոկոսը բաժանվում է կոլխոզնիկների մեջ — նրանց մտքրած գույքին համապատասխան:

«Յուրաքանչյուր աշխատունակ կոլխոզնիկ տարվա ընթացքում աշխատել է 302 մարդու՝ միջին աշխատավարձը որական 1 ու. 35 կ., անաշխատունակների համար կոլխոզը տալիս է 58 ու. ամեն մեկին: Կոլխոզնիկները ընտանիքներով ապահովվում են անհրաժեշտ մթերքներով:

«Իրենց կարիքները բավարարելուց հետո կոլխոզում մնում է ապրանքային ավելցուկ 100 հազար ուրբլու, վորը կոլխոզը հանձնում է պետություն: Կոլխոզի բերքը $1\frac{1}{2}$ — 2 անգամ ավելի բարձր է, քան անհատական-գյուղացու: «Ռասսվետ-Պոբեդիտել» կոլխոզի անդամ — չքավոր Ստանիսլավովը, վոր ունի 10 հոգուց բաղկացած ընտանիք (3 անաշխատունակ), կստանա 2.360 ու., վորը 10 անգամ գերակշռում է այն յեկամուտը, վոր նա ստանում էր անհատական տնտեսությունից: Կոլխոզի տրակտորիստ — միջակ Սերեգովը, վոր ունի ընտանիքի յերկու անաշխատունակ անդամ, կստանա 900 ու. և, բացի դրանից, մրցանակ՝ ցանքսի ժամանակ կատարած հարվածային աշխատանքի համար» («Իզվեստիյա», 27 հուլիսի):

«Լավ կազմակերպված աշխատանքի, շատ լավ անցկացված բոլշևիկական ցանքսի հետևանքով կոլխոզնիկների յեկամուտները խոշոր չափով աճեցին համեմատած այն յեկամտի հետ, վոր նրանք ունեյին առաջ, անհատական տնտեսություն վարելիս»:

«Ահա այն թվերը, վոր վկայում են կոլխոզային աշխատանքի առավելությունները անհատականի հանդեպ: Կոլխոզնիկ Ալեքսեյ Շախմանը (Նիժնի-Դմիտրովսկի «Չքավորի բարեկամ գյուղատնտ. արտել») մինչև կոլխոզ մտնելը ուներ տարեկան միջին յեկամուտ —

400 ուրբլի: Նրա հողը ընկած էր զանազան տեղերում և յերբեմն մեկ հողամասից մինչև մյուսը տարածությունը հասնում էր 18 կիլոմետրի: Այս տարի կոլխոզ մտնելով, վոչ ուժեղ միջակ Ա. Շախմանը, վոր ունի 12 հոգուց բաղկացած ընտանիք (6 անաշխատունակ), յեկամուտ է ունենալու 1.498 ուրբլի»:

«Կոլխոզի անդամ Ումեկի Գրաբը, նախկին բատրակ, վոր աշխատում էր առաջ կուլակի մոտ, վաստակում էր տարեկան մինչև 80 ուրբլի, աշխատելով ամեն ուր, մանավանդ ամառվա ամիսները, 15 — 18 ժամ: Գրաբի կինը, աշխատելով նույն կուլակի տնտեսություն մեջ, վաստակում էր տարեկան 40 ուրբլի: Գրաբի ընտանիքի տարեկան ամբողջ յեկամուտն էր 120 ուրբլի: Այժմ Գրաբը «Չքավորներ Պրոմին» կոլխոզում կնոջ հետ միասին վաստակում է տարեկան 660 ուրբլի»:

«Վերջապես, յեթե վերցնենք կոլխոզի ընդհանուր բյուջեն, — կստանանք դարձյալ բացառիկ հետևանքներ: «Չքավորի բարեկամ» կոլխոզը միացնում է 217 տնտեսություն — նախկին չքավորներ ու միջակներ: Կոլխոզի ընդհանուր յեկամուտը այս տարի կազմում է 325 հազար ուրբլի: Կոլխոզը ցանել է 2.500 հեկտար զանազան կուլտուրաներ: Միջին հաշվով ամեն մի տնտեսությունը ընկնում է յեկամուտ 1.498 ուրբլի: Այդ կոլխոզի մեջ միացած անհատականները իրենք շեշտում են, վոր առաջ, անհատական տնտեսություն չեղտում են, վոր առաջ, տարեկան յեկամուտը հասնում էր վարելիս, նրանց տարեկան յեկամուտը հասնում էր ամենաշատը 500 ուրբլու» («Իզվեստիյա», 31 հուլիսի):

Կոլեկտիվ աշխատանքի այդ արդյունքները չի կարող չտեսնել չքավոր ու միջակ անհատականը: Այդ

թվերը և փաստերը լավագույն ազդեցություն են կոխողներին համար: Նրանք չքավոր և միջակ անհատականներին այն միտքն են ներշնչում, թե միայն կոխողները կարող են ապահովել գյուղատնտեսության արագ աճումը և աշխատավոր գյուղացիության կյանքի նյութական մակարդակի բարձրացումը: Այդ թվերը և փաստերը, հայտնի դառնալով չքավոր ու միջակ անհատականների լայն մասսաներին, առաջացնում են նրանց նոր հոսանքը դեպի կոխողները: Մեր թերթերը ամեն օր հաղորդում են հին կոխողների մեջ նոր տասնյակ, հարյուրավոր և հազարավոր չքավոր-միջակային տնտեսություններ մտնելու և նոր կոխողներ կազմակերպվելու մասին:

«Պոլիտեյի գերմանական հանրապետությունում սկսվեց զարնանացանի մասսայական բերքահավաքը: Կոխողներից դուրս յեկածները հավաքում են բերքը կոխողներին հետ միասին: Կոխողների աշխատանքը առաջացնում է անհատական չքավոր-միջակային տնտեսությունների զորեղ հոսանք: Բերքահավաքի հենց առաջին օրերին կոխողների մեջ մտան Մարկսշտադտում — 140 տնտեսություն, Կամենկայում — 120, Պալասովկայում — 124, Ֆյոդորովկայում — 130:

«Հաջող, լավ կազմակերպված բերքահավաքը կոխողներում առաջացնում է վերադարձ դեպի կոխողները: Արմավիրի, Կուբանի և Սալսկի շրջաններում կոխողների մեջ վերստին մտան 7.000 տնտեսություն» («Բեզնոտա», 24 հուլիս):

«Նոր անդամների հոսանքը դեպի կոխողները նկատվում է ամբողջ Կալաչովսկի ռայոնում (Սևահող Շրջան): Բերքահավաքի կամպանիայի սկզբից

տրված է արդեն 400 հայտարարություն: Անհատականները, մանավանդ չքավորները, միանում են կոխողին դաշտում, աշխատանքի ժամանակ և գլխավորապես այն գյուղերում, ուր կոխողը ոգնում է նրանց»:

«Սուրդչինսկի կոխողում (Ֆուլովսկի ռայոն, Ստալինգրադի շրջան) մինչև բերքահավաքի սկիզբը միայն 68 տնտեսություն էր: Բերքահավաքի հենց առաջին օրերին տնտեսությունների թիվը հասավ 150-ի: Ֆուլովսկի կոխողը մտան ավելի քան 100 տնտեսություններ, Ռուբեժինսկի կոխողը — 12, Բլագոդատինսկի — 18, Զախարովսկի — 14, Ամելինսկի — 16» («Պրավդա», 7 ոգոստոսի):

Չքավոր-միջակային գյուղացիության նոր հոսանքը դեպի կոխողները լայնանում է և աճում: Կոխողային շարժումը մտնում է նոր վերելքի շրջանը, ընդհին շարժումը մտնում է նոր տնտեսությունների նոր զրկելով չքավոր-միջակային տնտեսությունների նոր հարյուրներ ու հազարներ: Այդ շարժումը կրնա գրկի միլիոնավոր նոր չքավոր ու միջակ գյուղացիներ, այդ միլիոնավոր նոր կոխողներին ամուր կհաստատվեն կոխողներում միայն այն դեպքում, յեթե մեր կուսակցական կազմակերպությունները կուլեակիվացման աշխատանքի պրակտիկայում անշեղ իրադրվեն լեհիսյան սկզբունքները, յեթե նրանք վճռականորեն կովեն կուսակցության գլխավոր գծի համար:

Վճռականորեն և անընդհատ պայքարել կուսակցության լեհիսյան գծի համար կոխողային շարժման մեջ, աջ ու «ձախ» ոպորտունիստների և այն բոլորի դեմ, վոր հաշտվողաբար են տրամադրված դեպի աջերն ու «ձախերը»: Միևնույն ժամանակ հիշել, վոր

գլխավոր վտանգը կուսակցության մեջ աջ թեքումն է, վոր «ձախ» իդեոլոգիաները իրենց հակամիջակային պրակտիկայով, վոստոմներով և քաղաքագրութամբ հող են ստեղծում աջ ուղիներին ուժեղացման համար: Պայքար յերկու ֆրոնտի վրա — աջ կապիտուլյանտների դեմ, վոր կուլակային տրամադրությունների, ցանկությունների և պահանջների արտահայտիչներն են. «ձախ» խոտորոզների դեմ, վոր աշերի յեղբայրակիցն ու դաշնակիցն են — սա յե բոլոր կուսակցական, խորհրդային և հասարակական կազմակերպությունների, գյուղի բոլոր աշխատավորների գլխավոր անելիքը:

Պայքարել կուսակցության գլխավոր գծի համար գյուղում — նշանակում է պայքարել գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման համար, յերկրի բոլոր չքավոր-միջակային տնտեսությունների կոլեկտիվացման համար, կուլակության, իբրև դասասակարգի, լիկվիդացիայի համար՝ համատարած կոլեկտիվացման բազայի վրա:

Պայքարել կուսակցության գլխավոր գծի համար գյուղում — նշանակում է, կազմակերպելով բատրակներին ու չքավորներին, ամրացնելով նրանց միությունը միջակի հետ, անողոք կռիվ մղելով կուլակի դեմ, հենվելով չքավոր ու միջակ կոլսոզնիկի վրա — ծավալել կոլսոզային շարժումը և ամրացնել կոլեկտիվացման հաջողությունները:

Դա նշանակում է — վճռականորեն ուղղել և թույլ չտալ «ձախ» հակամիջակային խոտորոզներ ու սխալներ, մերկացնել և անխնա հարվածել աջ թեքորիները և պրակտիկան կոլսոզային շինարարության

մեջ, առաջ շարժվել առանց «գլխավորությամբ» (հաջողություններից) և առանց ուղիորդող ստանդարտ վստուծային դեվարությունների դեպքում:

Ամրապնդել կոլսոզային շարժման հաջողությունները նշանակում է — ուղղություն դարձնել ներկոլսոզային շինարարությանը, մոբիլիզացիայի յենթարկել կոլսոզնիկների ուղղությունը և ուժը՝ աշխատանքի, արտադրության և բաշխման կանոնավոր կազմակերպության գործի վրա, դրդելով բարձրացնել կոլեկտիվ աշխատանքի արտադրականությունը և կոլսոզի յեկամոտները, կռվելով հավասարաբ և գոփողական տրամադրությունների հետ:

Ամրացնել կոլսոզները — նշանակում է սերտորեն միացնել բատրակ ու չքավոր կոլսոզնիկներին, բարձրացնելով նրանց ազդեցությունը և կշիռը կոլսոզում, ապահովելով նրանց ղեկավարող դերը կոլսոզի վարչության մեջ:

Դա նշանակում է ամրացնել բատրակ ու չքավոր կոլսոզնիկների միությունը միջակ կոլսոզնիկների հետ, ղախավարող աշխատանքի քաշելով ակտիվ միջակներին, ոգտագործելով նրանց տնտեսական նախաձեռնությունը, գիտությունը, փորձը, վճռականորեն պայքարելով միջակին կոլսոզի վարչությանը մասնակցելուց հեռացնելու փորձերի դեմ:

Դա նշանակում է պատրաստել կոլսոզային կադրեր, բարձրացնել կոլսոզային մասսաների կուլտուրական մակարդակը, հաղթահարել մանր-բուրժուական տատանումները կոլսոզի ներսում, աննկուն պայքարել կոլսոզնիկների այս կամ այն խմբակների հիվանդոտ տրամադրությունների դեմ:

Պա նշանակում է ջախջախիչ հարված հասցնել կուլակությունը և նրա գործակալներին, վոր փորձում են քայքայել կոլխոզները, տարածայնություն մտցնել կոլխոզնիկները շարքերը:

Միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է հիշել, վոր կոլխոզային շինարարության հաջողությունների ամրացումը, հետագա առաջխաղացումը գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման գործում, հաջող պայքարը կուլակության դեմ անհնարին են առանց բանվոր դասակարգի ղեկավարող դերի և կադմակերպչական ոգնություն ուժեղացման կոլխոզների և չքավոր-միջակային գյուղացիության վերաբերմամբ, առանց խոշոր ինդուստրիայի առաջնորդող դերի ուժեղացմանը գյուղատնտեսության վերաբերմամբ, առանց սովխոզների և կոլխոզների մշտական ներգործությանը չքավոր-միջակային անհատական տնտեսությունների վրա և նրանց ոգնելուն, առանց ակտիվ ագիտացիայի կոլխոզների ոգտին, նրանց ձեռնտվության և առավելությունների ցուցադրման, առանց նորմալ փոխաբաբերություններ հաստատելու կոլխոզնիկների և չքավոր-միջակ անհատականների միջև:

«Կուսակցությունը—ասված է XVI համագումարի՝ «Կոլխոզային շարժման և գյուղատնտեսության վերելքի մասին» բանաձևի մեջ—կուլեկտիվացման գործում հասավ վճռական բեկման շնորհիվ նրան, վոր ջախջախվեցին թե՛ հակահեղափոխական տրոցկիզմը, վորի քաղաքականությունը անխուսափելիորեն տանում էր դեպի գյուղացիության հիմնական մասսաների հետ յեղած դաշինքի քայքայումը, և թե՛ աջ ուկրոնիստներին—սովխոզներ կառուցելուց և կոլխոզները զար-

գացնելուց հրաժարվելու, կուլակի առաջ գինաթափվելու իրենց քաղաքականությունը»:

«Կուլակությունը վճռական բեկումի հասավ կուլեկտիվացման գործում, անշեղ կիրառելով յերկրի ինդուստրացման քաղաքականությունը, դրանով պայմաններ ստեղծելով գյուղացիության հետ զոդման արտադրական ձևերի զարգացման համար, և ամրացնելով բանվոր դասակարգի և գյուղական չքավորության դաշինքը միջակի հետ»:

«Միայն այդպիսով կուսակցությունը կարող էր ստեղծել կոլխոզային շինարարության համար անհրաժեշտ պայմանները: Միայն այդպիսի ուղիներով կուսակցությունը կկարողանա վոչ միայն ամրացնել նվաճած հաջողությունները, այլև իր վախճանին հասցնել կուլեկտիվացման գործը, դրանով հենց դնելով սոցիալիստական հասարակության հիմքը»:

Համ. ԿԿ (Բ) XVI համագումարը հանձնարարեց կուսակցության Կենտկոմին «ապահովել հետագայում և սոցիալիստական շինարարության մարտական բոյլչևիկական տեմպերը, հիշավի հաջողեցնել հնգամյակի իրագործումը չորս տարում և անշեղորեն անցկացնել կուլակության, իբրև դասակարգի, լիկվիդացիան համատարած կուլեկտիվացման հիման վրա խորհրդային ամբողջ Միության մեջ»:

«Համագումարը անխախտ հավատացած է նրանում, վոր համախմբելով լենինիզմի դրոշի տակ միլիոնավոր բանվորներին և կոլխոզնիկներին, ջախջախելով դասակարգային թշնամիների դիմադրությունը, Համ. ԿԿ (Բ) կտանի մասսաները ծավալված սոցիալիստական արշավի և կ'ապահովե սոցիալիզմի լիակատար հաղթանակը խորհրդային Սոց. Հանրապետությունների Միության մեջ»:

Յ Ա Ն Կ

1. Կոլխոզային շառժման ներկա ետապը	62
2. Կուլակության, իբրեւ դասակարգի, լիկվիդացիան	3
3. Կուլակության գործելակերպը	17
4. Կոլխոզային շառժման հիմքերի ամրացումը յեվ պայ- փարը սխալների դեմ	36
5. Կոլեկտիվացման տեմպերը յեվ գյուղատնտեսության վե- րականուցման խնդիրները	47
6. Մասսայական կոլխոզային շառժման պատրաստու- թյունը վոչ-հացահատիկային արգաններում	66
7. Կոլխոզների փոխհարաբերությունները անհատական- ների հետ	72
8. Կոլխոզների խորհրդային իշխանության նեցուկն է	89
9. Պայքար յերկու Ֆրոնտի վրա	99
	103

ՆՈՐ ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱՆ

Տ Ա Ն Դ Ի Տ

ԾԱՎԱԼՎԱԾ ՖՐՈՆՏՈՎ
(ԻՆՉ ՎՈՐՈՇԵՑ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XVI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ)

Գիշը 25 կոպ.

Ն. ԵԼԻՋԱՐՈՎ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XVI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ
ԿՈԿՈՉԱՅԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԵԼՔԻ ՄԱՍԻՆ

Գիշը 30 կոպ.

Խ Ա Վ Ի Ն

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XVI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ
ԱՐԴՅՈՒՆ ԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գիշը 25 կոպ.

Բ Ո Յ Ա Ր Ս Կ Ի Յ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XVI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ
ՊՐՈՑԵՍԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

Գիշը 25 կոպ.

Ս Ո Ր Ո Ւ Ե Վ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XVI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ
ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Գիշը 10 կոպ.

ՊԱՀԱՆՋԵՑԵՔ
ՄԵՐ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, ՎՈՐ
ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ Ե ԶՐԻ.
ԳՐԴԵՆ՝ Москва, Никольская, 10.
ЦЕНТРИЗДАТ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0205391

30 400.

О. П.

30.496

41416

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Н. ЕЛИЗАРОВ

Колхозное движение и
подъем сел.-хозяйства

(Что решил XVI съезд ВКП (б)
о сел.-хоз.)

Перевод с русского

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ С. С. С. Р.
Москва, центр, Никольская, 10.